

SUBTTTSASA AMÁS GÁTTES

Tjihkkom Almmudahka

© 2022 Are Tjihkkom

ISBN: 978-82-692239-5-8

Vuostasj prienntim: 150 girje, 2022

Almodam: Tjihkkom Almmudahka 2022, Ájláttén

Dájmadam: Are Tjihkkom

Sábmáj: Are Tjihkkom

Duollidam: Ásta Pedersen

Prienntim: Forretningstrykk AS, Bådådjon

Tjálos: Sabon LT Pro 12

Báhper: Holmen BOOK Cream 80g

Dáv girjev suoddji dájddobarggoláhka. Sierra sábadik almodiddijn, de ij dát girje buvtedahte jali ga almodahte, ájnat majt láhka miedet.

Vuona Sámedigge le girje almodimev biednigahttám.

SISNELDIS

Álggobágo	5
Edgar Allan Poe <i>Dáktår Darva ja Profesávrå Dålgå vuohke</i>	9
Aleksis Kivi <i>Várreitjá</i>	33
Anton Tjehov <i>Gierugasj</i>	41
Virginia Woolf <i>Kew Gardens</i>	61
Arthur Conan Doyle <i>Alvadus Böhmenin</i>	73
James Joyce <i>Oappátja</i>	107
Lev Tolstoj <i>Giebnne Aljussjá</i>	121

Rabindranath Tagore	
<i>Kabulivala</i>	131
Kate Chopin	
<i>Hebas ássje</i>	145
<i>Désirée mánásj</i>	157
Katherine Mansfield	
<i>Nissun oassásin</i>	167
Wolfgang Borchert	
<i>Ijájt gájt tsiebana ádi</i>	185
<i>Lájbbe</i>	191
TJUOVVUSIN:	
Báhkosjkánjgo	196
Vuodotjállusa	198
Gáldo	200

ÁLGGOBÁGO

Dán girje subttasa li amás gáttes, ja dan ulmmen le buktet värálda girjálajvuodas bähkátjav sábmáj. Danen li dán girjen tjoahken lågenanakta tjálle guhtik lándas. Novella giehttu sierra tiemájt, ájgijt ja vidjurijt, majs vuorrasamos subttas le jages 1845, áđasamos gis jages 1947. De le ham de tjuode jaga gasska, masi galla tjállusa sjiehti. Álu de li tjálle guorram realismav, valla adjáj gávanadahtti romantijka ja modernisma dábddomerka. Tjállijt lav gávnnam átsáđijn dábđos subttasij, majt diedáv lågådahtten vilá udnásj ga bieje. De doajvov vuorbástuvvam lav dajt sábmáj buvtátjit avta miellagiddisin gá vuodogiellaj.

Mielastim le ávkken járggálit dákkár subttasij sábmáj. De máhttep iednegiellasimme lähkát giehtojt, dagu novellajt, álles väráldis. Navti lasedip aj iehtjama girjálajvuoda boanndudagáv, mij le galla ájnas gielama bisodittjat. Vil de luluv danen dättodit nanos girjjeielav ja doajvov dát girjje buktá dan árbbáj juojddá.

Járggálattijn náv moatte lágásj tjállusij sábmáj de lav aj vierttim gávnadit moadda áđá bágo. Subttasa dáhpaduvvi ietjá sebrudagájn ja bájkiijn ja ájge, majda

ep la sábmáj vilá oahpástuvvam. Dan diehti lav ham de tjuovvusij biedjam báhkosjkánjgov. Rádedav davva anátjit lågådiijn, jus bágo e dádjadahte. Dán girje giella le állessjattuk iednegielagijda, valla soajttá hiehpat giela gássjelap bielijt oahppe lãhkhkijda.

Sierra lãhkáj luluv gijttet Åstav, guhti mujna le gierddisit lãhkãm, gulldalam ja rudnam. Jårggålat-tijn snårrujiv álu, valla Åsta viehkediij gálgatjit dájttjelgga ja buorre sábmáj. Bargadijnema säbrrálakkoj de sjattaj dát girjes almodahte tjoahkke.

Mañutjissaj sávav buorre lãhkusav doajvo dát tjoahkke muojon lågådahttá subttasijtt amás gáttes!

DÅJMAIDIDJE

EDGAR ALLAN POE

Edgar Allan Poe le
Aktijduvvam Stáhtaj
dåbddusamos tjállis.
Álgon ienemusát divtajt
tjálíj, majs *The Raven*
dávkká lisj oahppásamos.
Maŋenagi buktegádiv
tjáppagirjálask subtt-
sasijtt novállan, manen
suvva dálle dábddápp
baldedahtte giehtoj tjállen.
Poe tjálíj álu ulmutja
mielas, biedalimes ja
ietjá luondo dáhpadusájs.

Poev láhkápp áj guoradallesubttasijtt vuododiddjen.
Juska dássju gálmmá dakkára tjálíj, de sjaddin iehtjá-
divda vuodon, gáktu subtsas ulmutja jierme máhtu-
dagájs tjoavdátjit árvvadásájt. Duodden vil le Poe
dåbdos girjálaskvuoda árvustallen. Muhtema suv
ájadásájs li sjaddam oahppan, juska vil maŋenagi
álle divna guorrasam ájadásájdises, gáktu novellav
luluj tjállet.

Edgar Allan Poe riegeádiv 1809 Aktijduvvam Stáhtaj
Massachusettsin, jámij dáppen 1849.

DÅKTÅR DARVA JA PROFESÅVRRÅ DÅLGÅ VUOHKE

Tjavtjan lågenanavtsát jahketjuode, Oarje-Fránkrijkav miehtáj manádijnám de bálges doalvoj movva sierra Maison de Sante, aktusasj dájssudagá lahkusij. Dassta lidjiv álov gullam Parijsa rádnajstam, gudi lidjin dálkudiddje. Iv lim gudik goassak guossidam dakkár goadev, de állis luluv danna manádit. Guorristit lulujma daggu oajvvadiv guojmmásim, álm máj, gesi lidjiv muhtem bieje árabut oahpástuvvam. Nádoj, luojitij vuostak duojkijnis, valla de gis baláj bierigijs. Biehtoj huoman movva árromis nák váttsásvuoda diehti ártam gápsék, ja giehtoj aktu suojmma luluj joarkket, vaj luluv suvva mañjela jáksát. Hivástahtedijn usjudalliv soajttá gássjel goahtáj bessat. Moalgediv dávva, ja sádná vásstedij javla jus iv lulu isedav, Monsieur Maillardav, dábddát jali ga dáhkkidahtte girjev buktet, de lisj má gássjelabbo. Njuolgadusá dákkár aktusasj dájoksijdaj hárráj lidjin galla snivábu almulasj skihppijviesojs. Duoddistij vil muhtem jage dássta ávddála iesj oahpástuváj Maillardaj, vaj de viehkedisj movva uvsá ávddáj ja diededisj, guhtimusj lav. Valla ájádusá dájsogijs ettjin bája suvva goahtáj tjáñatjit.

Gijttiv, ja dahtak rahtes mannájma savvujiddje bálggáv. Tijmmabielen bálges tjárromáddagin vargga

suohkkis vuobmáj láhppuj. Tjuovojma dáv sjievnnejis miehtsev bielle gálmma mijla desik Maison de Sante idij. Stuorra goahte, slábmamin jurra de árodahtten. Oabme ja gápseduvvam. Tjadá suorgganiv dassta, rásam gehtjasta lidjiv juo hálvva moaddomin. Hehpaniv valla iebdesvuohtasim, de gájt de huoman joarkkiv.

Gárdev lahkanattijn ájttsiv lijdda lij goavkkot, ja álmma sjibmo lij dannák guovllamin. Dát álmáj munnu lusi bohtelij, guojmám giedas buorástahtij ja vájnnodij suvva ráses luojtádittjat. Dáhta lij ham Monsieur Maillard iesj. Várddás dálusj ájge álmáj, tjábbát dâmadij. Fáronis buvtij mihásvuodav ja vâhttsásvuodav, ja juongga lágásj mierrediddje fábmó lij sujna.

Gá lij muvva vuosádallam, de guojmmám buojkodij mielam guossidittjat dáv sijdav. Monsieur Maillard jáhtij muvva oatsodit. Guojmmám de hivástahtij, ittjiv desti suvva iejvvi. Guojmme gáhtum de iset ihkeva hárvvás lanjâtij muvva doalvvolij. Lanján lidjin jálos miela milta gálvo dagu girje, tjuorggasa, giedjega, tjuojana. Hávsskes dálásj jatsáj. Fávros nâjttso pianon tjâhkkâhij Bellinia ariav tjuojadimen. Goahtáj tjâjadijnám hiejjtelij tjuodjamis muvva buorástahtátjit. Vuollegasj gielastis loajttot ulmutjahtij. Jáhkke ielvviv gávkas muodojt, maha galla lidjin, vájku allasim miel-lusa, guovggada. Gárvvunam lij hádjen. Raddásim biejadij vieledime, mielastuvvama ja guddnedime segadusáv.

Parijsan lidjiv gullam Monsieur Maillarda goaden sujttijin “linedime vuogijn”. Gáhttijin nuktalimes, tjabu vuorjját skihppiijt gitta tjadnin. Ienni sijáv suolev várddahin, gá skihppe bessin goaden ja gárden vátt-satjit luovvasin dagu varres sahteulmutja. Dávva mujte de bágov gáhttijiv näjttisuj háladijnám, ittjiv vuojn gáktu ga diede, jus de sådnå luluj jiermmá. Suv sierra lágásj oajodis tjalmiis hálvva ussjoliv ij lulu. Danen de lidjiv majdik sierra giehtok, mij ij lulu miellagiddis jali ga dájogav hárret. Állu jiermmát vásstedij gájkkaj, tjabu majt iesj ivtij lij állu duolla. Oahppam gájt lidjiv gidodiddje metafysihka guhkes ráddnavuodas huoman áskeldik árotjit dan lágásj duodastussaj. Ságájdahitedijn de dagu álgo rájes várrogissan bissuv.

Dievnár buvtij ruonudisájt, vijnav, ja ietjá bárrusav, ja mánna dajt návddahiv. Näjtso báttátja maññela lanjáv guodij. Gå lij vuolggám, de gatjádahte tjalmev isedasám vuosediv.

– Ij, vásstedij. Ij galla – Ietjam vegas – tjehtjevam le sådnå, buorre nissun.

– Ándagis de ánov, vásstediv sunji. Valla diedon dádjada ándagis luojtet. Duv háldadimmáhtudagá li dábddusa Parijsan, de jáhkkiv máhttelis luluj, árvveda ham...

– Na jur... na jur... iesj ham galgav duvva gijttet várrogisvuodastit. Vuorjját lip älvvám ietjat lágásj nuorra álmma navti vieledi mijáv. Avtat báles dájv-vábut li guossijimme ájadalák dájma stuojmev

hasodam. Oabme vuogev anedijn, dalloj gá skihppe bessin luovvasin váttasjit, de álu guossididdje huohppelattja sijáv suhtadin. Dajnas de háhttujiv garrasit buorggot guossijt, ájnat gejda iesj luohtediv diehki bessin.

– Oabme vuogev anedijn gus de!? javlliv. Ehpit gus de dale dáv “linedime vuogev” desti dánna ane?

– Ep desti, tjielggij. Galla vahko juo dat rájes, gá ihkeviij davva hiejtijma.

– Ajtu alvaduhtá muvva!

– Mielastimme, sjuohkkij, de ieme vuohke máhtsadahtij. Linedime vuoge váhtá tjabu mijáv baldij, ja dan ávkijt li ilá májnum. Mielastim dán goaden, jus gánnák, de juo nuohkásav lip gähttjalam. Dagájma gájkav, majt jiermmás ulmusj luluj oajvvadam. Suddo illa árabut guossidam, de lulu iesj árvustallam. Jáhkáv huoman dâbdâ gâjt linedimev... vil de snivva.

– Iv galla állu. Gullam lav dâssju goalmát jali näljât njálmes.

– De gâjt máhtáv tjielggit vuohke lij skihppijt dâmadit. Ejma vuostelda avtak hálov, mij skihppe oajvváj idij. Farra ejma dâssju dibde, ájnat alodijma dajt aj. Navti dálkudijma moadda skihppe. E ban argumentum ad absurdumis ietjá hâla nâv álov bájne bieriga mielav. Buojkulvissan muhtema ietjasa jáhkkin vuonntsán. De dálkudijma tjiddida dakkár jáhkov oallen. Tjiddijma skihppe lij huohppelasj, jus ittij dasi jáhke. Ja danen de biebmajma suvva dagu vuontsáv,

ejma ietjá biebmov vatte. Návti de gárnásj sjárajn ibmahijt dagáj.

– Valla dâhkkidin gus gájka davva navtik?

– Ettjin galla. Åskeldijma edna álkkes suohtta-sijda, dagu musihkkaj, dánssamij, lásjmudallamij, kârtâjda, muhtem girjjetjerdajda, ja nâv vil hájn. Sidájma juohkkahattjav dálkudit dagu dábálasj skih-pudagáv, ja bágov ‘dájok’ ejma goassak moalgeda. Stuorra ávkken lij juohkkahattjav biedjat iehtjádiht várddahittjat. Dájoga miellaj luohthedimev máhtsadat-tijn vaddá sunji rubmahav ja sielov. Navti besajma divras várddahiddijis.

– Ejda ga gâktuk nukkala?

– Ejma.

– Ejda ga goassak skihppijdihtte tjaná?

– Vuorjját. Duolla dálla. Muhtema vájvve ilá bahán sjattaj, jali skihppe hâhkkat moarádij, de tjegos ladjaj suvva tsâkkâjma, vaj ij lulu iehtjádiht bájjnám. De anedijma danna desik máhtijma suvva rádnajdises luojtjet. Moarrás bierigijn älla lunnama dahkamuhá. Almulasj skihppijvieson dakkára árru.

– De dálla la ietjájduhtám gâjkav... jáhká gus dánen le buorep?

– Diehttelis. Vuogen lidjin nievres biele, tjabu váhtá. Vuorbben midjij le rájadallam juohkka Frâŋkriijka Maison de Santes.

– Dájt giehtodijn de galla muvva alvaduhtá, javlliv. Iesj guoradalliv dálásj ájge e dassta ietjá vuogijt ane lándan.

– Vilá la nuorra, ráddnam, vásstedij isedam. Valla akti ájgenit áhpatja iesj árvustalátjit, mij väráldin dáhpáduvvá, váni áskeldik ietjá skuolldarijda. Ale jáhke masik gullamasát, ja dássju lahkev vuojnne-masát. Giehtodijn Maison de Santestimme, de le tjielgas soames biessegáma le dunji gielestam. Mállása mañjela huoman littja vuoñnaman manostit, de muojon vuosádaláv dunji goadev, ja adjáj mielastim, ja juohkkahattja davva vuoñnnám mielas, buoremus gudik goassak gávnaduvvam vuogev.

– Ietjat... gatjádív, ietjat gávnadus gus?

– Mihá lav subtsastattijn le, edesik muhtem mǎrráj.

Dán láhkáj de ságastiv Monsieur Maillardajn tijmav, guokta suv munji vuosedattijn gárdev ja sjattadagájt.

– Iv mánná dálla máhte dunji skihppijdam vuosedit, giehtoj. Rasjes miellaj le ham vuosáduš agev ienep jali binnep baldedahtte. Iv ga sidá dujsta nielgev válldet. De dal mállásijt bárrup. Fálav dunji gálbev a la Mene-hoult giedjekkálaj siegen lieman. Dan mañjela gis guvsedievav Clos de Vougeotas. De ham de littja ádjum.

Gudán diededin mállása lidjin bievden. Isedam lájttij muvva stuorra bárradahkaj, gási fuovva lij tjáhkanam – guoktalágevidás jali gálmamálåges lijma tjoahkkáj. Vuoñnet divna alla árvon, edesik boandás máttos, vájku sijá biktasa mielastim lidjin állagasj divrrasa. Hálvva dálusj viesov goarssudin. Ielvviv gájt de guokta gálmadísá guossijs lidjin nissuna. Állim ga

gárvvunam, manen parijsak udnásj bieje luluj tjábben nabddet. Moadda nissuna, gudi e lulu gietjat låges nuorabu, lidjin ilá tijeullim, suormmasij-, giehtabáttij-, ja riggasijgum. Bálá ja gieda hehpanadde rihttsot. Ájttsiv adjáj moadda vuolpo lidjin suodarduuvam – edesik binnes lidjin hiebalgisá. Gehtjadattijn dájvuojnestiv Monsieur Maillarda oahpástuhtám miellagiddis näjtsov. Alvadussan huoman lij sujna gieville ja tjárbielgábdediddje, allagábmaga, ja duolvas brus-selgádemgahper. Náv stuorre, va muodo sujsta ihkeva unnen vuojnnujin. Gá vuostasj bále suvva iejvvijiv, de lij hiebalgis hádjen gárvvunam. Oanes báhkuj lidjin fuova gárvo goammala, danen vuostatjin máhttsiv ájádussasim dát “linedime vuoges.” De usjudalliv jus dal lik Monsieur Maillard gájddám luluj mállásij ávddála, vaj iv lulu ballát bårådiin dájogij siegen. Mujttájiv de Pariisan ham juo giehttun oarjjelahá li gámbalis ulmutja máttijn dålusj dábijn. Duodden vil ságastaládiin dán fuova ulmutjijgum gáhtun dalá ja tjadá gájkka ietjam vuorddemusá.

Bårådimladnja, vájku vuogas, ij lim ilá tjävllá. Guolbbe lij guolbbeijne dagi, vájku Fránkriikan galla álu lijnev gájdadi. Vinndega gábtjåsahtá, daj uvsa vil dahpas ruovdiin tjuollot oasesvinndegij láhkáj. Dádjadiv ladnja li lane oassen, de vinndega lidjin nieljetjiegaga gálmån siejnen, uksa náljådin. Állim låget vinndegis binnebu.

Bievde lij ájmodibme. Dievas lihtijs, ja dievvasabbo ájvvanijs. Valjesvuohta lij siellde. Biergos lij

náv állo, vaj lulun stálojt buktám biebbmat. Gudik goassak iv lim náv valjev, iellema buorij náv dássjes gålådimev gehtjadam. Muosodibme lij gájt huoman hásadus. Muv lines tjuovggaj hárjjánam tjalme má vasjodijga lågodis ginntala garra dáláv. Silbbajuolgij nanna lidjin dajt bávddáj ja ladnjaj hájedam, irda gási, gánná sajev gávnnin. Moadda dievnára lidjin aj danna, gietjas-gávtses lidjin tjáhkkidam lanjá nuppe gietje stuorra bávddáj. Siján lidjin fiolijna, bitjuna, stuorbåsuna ja goabdes. Viehka hárrin muvva, ihkát juhtsin vuojn duolla dálla mahkas musijikkan. Vuojnnet hávsskudahttin iehtjádijt, ájnat muvva.

Ittij lijssi ietján ájadallat gá gájkdivna lij állu gámbal. Valla dán ájmon li ham ihka makkár niera, ihka majna ájadusájn, guhtik ietjas láhkáj dāmadimen. Manádallam lidjiv nuohkāsav, vaj suorgganik lidjiv vargga masstak. De tjáhkkidiv sjávot isedam oalges bálláj, ja mujsta ham nielgge hiebaj ájvvani ávdānim.

Ságastalliv huoman hávssket ja ieme láhkáj. Nissuna dublledin, dagu le dāhpen. Árvvediv ruvva dát vehka lij oahppam, ja isedam lij hávsskes subtsastiddje. Muojon giehtoj bargostis Maison de Sante oajvven, ja ajtu dal gájkka sihtin bierikvuodas hoalmmedit. Gulliv moadda suohtas giehto skihppij hāhkkahálojs.

Buojddedākkāsaj oalges bielenim subtsáni: – Akti ájgenis lij dāppen ālmāj, guhti ietjas káffagebnnen jáhkij. Ij la gus vissa állu sierra lágásj, galli jur dát ájadus le dājoga vuojnāmijda ilmmusam? Jurra de

le dájssudahka Fráñkrijkan, gánná älla káffagiebne ulmusjhámen. Mijá dakkár lij guohpáris, ja snivva idedijt basádij liertijn ja gálkajn.

Gárggo ietjam vuosstebielen subttšanij: – Ja de ároj dánna ij málggat dássta ávddåla álmáj, gen miella suvva oassnán jáhkedij. Giellagávvan tjabu hálvva duohta, vájvve lij galla. Ratjájma suvva gitta anedittjat. Edna ájgev ittjij ájvijs iehtjádav lágeda bárrát. Valla ruvva dálkudijma tjiddida sádná ajtu ij lulu iehtjádav bárrát. De gis báskijt tjevtjaj, náv... náv...

– Monsieur De Kock! Ulmutjahttu då! Vuoras nissun tjumbádij hoalle guoras. Bisoda juolgijdat ietjat lunna! Bäjstám la dal mujsta silkkihielmev! Hähttu gus buojkodit náv doajmmelis vuogijn? Guossema duvva dádjat buoragit, vájku la váni tjevtjak. Galgav dunji sárnnot dādnā la vargga suddilmme avta lágásj oassná. Vuosádalá galla ajtu luondulattjat.

– Mille pardons! Ma'm'selle! Monsieur De Kock vásstedij. Tuvsán pardonsa! Ittjiv ávvānis sidá hárret. Ma'm'selle Laplace: De Kock da ietjas jugát vijnajn duv siegen.

Monsieur De Kock guggñidij, vāhttsát ietjas giedav tjulestij ja Ma'm'selle Laplacejn vijnav jugáj.

– Bája muvva, mon ami, duvva njattedittjat dájna gálbijn a la St. Menhoul, mij náv ásvijt, Monsieur Maillard munji fálaj.

Gálmma gievras dievnára lidjin de jur náhkám bávdđáj guoddet sieldes lihtev, jali gárev, man nanna

lij jáhkket “monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum”, mielastim sturjja. Huoman snivábut guoradalá de buojkkájiv davva goarde-duvvam gálbátjin: Buolvaj nanna ja ehpal njálmen, dagu Ienlándan njoammelav gárvedi.

Vásstediv: – Gijtov, valla jus sáddnáv javlav, de iv lágeda gálbev St. – man láhkáj? Ij dahta munji hieba. Ienni de njoammelav muossádittjav.

Moadda guorrabiebmo bievdev gáhttjin, vuojnnet dábálasj ránska njoammel aj munji gávnnuj. Almma ásvijiddjen davva májnov.

– Pierre, iset guládij. Málso dát álmomás fádiv, vatte farra njoammelav gáhtto siegen.

– Mavva? jáskádiv.

– Njoammelav gáhtto guoran.

– Na, valla nuppádis ájadaládijn de ienni allasim luluv biergutjav ánodit.

Usjudiv oarjjelaháj bievden ij la diededahte, majt ulmusj bárrå. Iv lágeda njoammelav gáhttuyn, jali ga sidá gáhttov njoammeliyn juska dal állis fállá.

– Ja de, jábbmega muoduk ulmusj ivtij bievddeti-
etjes joarke ságastallat áskátjis. Ja de, ietjá goammba-
lijs, akti lij miján skihppe, guhti ietjas ban tjuottjodij
gájtsavuosstán. Na, váttstij rádnajis lusi gájt de ietjas
fála, gáhttjalij sá báhkatijit juolgestis vuollat.

Ietjes sebraj: – Ajtu lij sádnå tjuorbbe, diedon. Allut
då huoman suvva buohtastahttu vissa mijá divna,
ájnat dán oavdos álmå, dåbddåm ulmuttijn. Dahta

ham jáhkij bárssjovijnna lij, ja agev bávkedij dála dán láhkáj.

Hoalle de, mielastim vastet, oalges bielges gáro nierrasis tsákkáj ja ráhttistij de davva ruksaoajvven. Smidát de njuoktjamav bánij gaskan doargestahtij ja dajna sjuváj moadda minuvta bárssjovijnnav háddida. Tjielggasit vuojnnav Monsieur Maillard ittij dákkár doajmmaj heva lijkku, valla sjávt lij huoman. Siekkes álmomás, gánna lidjin assás dahkovuopta, de ságastatjáj.

– De lij vil de duot ajpik, guhti ietjas tsuobbun jáhkij. Ij lim ga dássju unnán tsuobbu muoduk. Hoalle dálloj munji njuolgga sáhkadij. Dádná dal lulu suvva vuojnnav, vájmmut luluj ávvusam suv luondos. Gulá, jus sádná ij lim tsuoppoj, de dássju suddo, gá ij lim. Ránjaj návti: o-o-o-o-gh, o-o-o-o-gh! Dán ájmo tjáppemus tjuoalvis. Duolbbis B. Ja de, gá biejjaj giedajdis dán láhkáj bávdáj, gá lij glásadievvá vijnas jugestam, ja njálmev návti gábdedij, tjalmijt gis návti bajás jállerdij dajt fávdá ramkoda, de lulu ban juorrula vadjáluvvat dáv sluogas álmáv gehtjadijn.

– Iv ga guoktálatta, vásstediv.

– Mijá lunna má adjáj Petit Gaillard ároj, sehkanij ietjes. Snuktan ietjas jáhkij, danen alvot juorrulij, gá ittij bielge ja tjutjuga gasskaj sjehta.

– De duodden lij Jules Desoulieres. Ajtu smidá, valla majdis biedalij ájádussaj sádná luluj návraj. Sidáj biebbmodahkkev ietjas gáhkkon lájbotjit. Davva

dahkamis lájbbár diedon nádoj. Ietjam mielas iv
åvvånis jáhke gáhkko a la Desoulieresa luluj njálgge!

– Dådñå galla muvva alvaduhtá! gährttjiv Monsieur
Maillardav májno.

– Ha! Ha! Ha! vásstedij. He! He! He! Hi! Hi! Hi!
Ho! Ho! Ho! Hu! Hu! Hu! Ajtu buorre! Ale nāv
alvaduvá, ráddnam. Munnu guojmme le má sluogas
skálmma, vaj i galga juohkka bágov njuolgga dádjadit.

Siebre ájrrasijs soames giehttogådij: – De lij vil
Bouffon le Grand. Sierra iellem lij sujna aj. Juorrulij
gieresvuoda diehti, de jáhkij lij guovteåjvak. Akta
oajvve lij mahkas Cicero, Råmmå báhkotjehppe,
nuppes gis lij lahkke gállos njálmmáj Demosthenes,
ja lahkke vil njálmes gájbbáj Lord Brougham, brijta
politijkkár. Sajtij galla duojánaj jáhkket, valla luluj
duvva hoalájdahttet duolla diedij. Smidá subtsastittjat,
hoallá ja vuosádalle. Buojkulvissan álu tjiellij bävddáj,
dale návti...

Hoalle guoran tjáhkkåhiddje ráddna suvva oalges
doahppiv bieaj ja bálljåsis bágutjav tsamádstij. Sjáv-
vunij hähkkat de ja ståvllåsis máhtsaj.

Ráddnas subtsánij: – Skuvvgá Boullard akti
ájgenis dánna åroj. Skuvvgán nabdáv, gå suvva lij
åmastam huohppelasj, ájnat ij állu jiermedis, gávnadus
skuvvgán lij sjaddam. Sjkutjárdam lulu, jus lulu
vuoynnám suvva gārssulattijn. Akti tijmmaj gārssulij
avta boaske nanna, dal hájn návti...

Sunji hárrusam ráddnas de má tjumbádij jur, dagu
iesj lij áttjak dahkam.

– Monsieur Boullard lij ham bierik, hubigis bierik, tjuorvvij vuoras nissun ármi nagáj. Gatjádittjav, guhtimusj le gudik goassak gullam ulmusjskuvgás? Huohppelasj má de. Madame Joyeuse lij jiermmáp. Gávnadij ham adjáj sádná duovva-dávva, valla sahteulmutja jiermijn. Hávsskudalájma midja suvva dábddám ulmutja. Huomahij, edna ja snivva ájadallama maññela, vuorbedisvuodan lij hádnan sjaddam. Valla dâmadij ham de gâjt oalle hádnan. Garrasit ramáj... dal návti... dal návti! Gahkkadij vil hájn tjábbát! Gahkka-gaa-gaa! Gahkka-gaa-gaa! Gahkka-gaa-gaa!

– Madame Joyeuse, ulmutjahttu då! tjumbádij iset moaren. Juogu de lăjes nissunin áro, vāj de bievdes gájda.

Nissun suorgganam iseda suvva nabdedijn Madame Joyeusen, gâ áttjak lij jur dav nissunav gâvvidam, ruopsudij gitta tjalmmeguolgajda. Vuojnnet hehpanij danen. Guvnjádij váni vásstedik. Ietjá nuorap nissun suv sajen hoalmmematjáj. Sádná lij ham lanjátja fávros nejtsusj.

– Vuoj, Madame Joyeuse lij de tjuorbbe! tjielggij nejtsusj. Ienni Eugenie Salsafette mielan lidjin jierme. Fávros skurnnjeludde, ájnat mielastis dábálasj gárvo ettjin sunji hieba. De farra gárvvunij biktasijs ittjij ga biktasijda. Álkket ham. Dássju návti dagáj... de nuovti... de návti... návti... návti... de gis návti...

– Jiesstánam! Ma'm'selle Salsafette! ritjadin lăges bálldabárruj. Majna dal hájn surá? Allu då! Nuoges

juo de! Buojjkáp midja, gáktu dagá! Nuoges! Hiejte! Muhtema juo tjiellimin duostodittjat Ma'm'selle Salsafettev nuoladimes Medicea Venusa rádjáj. De sá garra rihtjasa, jali vájbi huvkkasa, juosstá goade oajvveoases ruvva nahkin suvva ganugahttelit.

Iesj suorgganiv gájkat rihtjasis, valla ietján säbrám suttalussjiv. Iv lim goassak vuojnnám jiermmás vegav náv ballám. Guovgudin dagu jábbmekrávke. Unnun tjáhkunijdesa sjáv-sjávo. Skielbestin balos gulldala, jus dal jiedna vaden gullusj. Gullájma gis, tjavgábu lagábu. Goalmádis ihkát garrasin, näljádis gis lij dassta fábmó hessum. Jiena gádodijn säbrám miella bárránij ja älláj subttšanittjat árabu láhkáj. Jässkuv de jiena siváv.

– Dássju hárenis, tjielggij Monsieur Maillard. Hárjjánam lip dákkárija, danen ep vuojga dajs berusta. Dájsoga duolla dálla hálvvogáhti aktas nuppe mañjela, dagu loajtte ijájt hálvvu. Muhtijn huoman gähttjeli luovvanit hálvvoma mañjela, mij de luluj hálvva várálasj.

– Galles gis árru dánna?

– Dálla e låges ienebu.

– Ienemusát nissuna, älla gus?

– Älla, juohkkahasj sijás le álmáj. Stádása vil.

– Ajtu gus de!? Agev jáhkkiv ienemusá dásjogis littji nuppet sjierves.

– Ábaj, ájnat älla val de agev. Ávdebut dássta ávddá-lattja guoktalågegiestas dáppen árrun. Lågenangávtses nissuna, valla dálla li ájge rievddam, manen juo älvá.

– Edna le rievddam, manen juo älvá, tjumbádij Ma'm'selle Laplacev ganugahttám álmáj.

– Edna le rievddam, manen juo älvá, álles siebrre aktan guorrasij.

Isedam moaren bielkkelij: – Juohkkahattjas njuovtjav árrus labudik! Siebrre sjávvunij girkkogárdden. Soames nissun Monsieur Maillardav bágos báhkuj jegadij: Imálasj guhkes njuoktjamav gálggij ja anedij davva goappátjiin giedajn állu labudik, desik dá suohtasa náhkin.

Monsieur Maillardaj hállijiv oajvev tsamá: – Dát áttjak sáhkadam ja gahkkadiddje nissun edesik jáhkáv le viehka májnedis?

Tjielgga alvaduvvam moalgedij: – Májnedis! Gáktus gulá gis dale danen usjuda?

– Dássju binnátjav juorrulam? Oajvev ruohkkiv. Ij la gájt sádná bárep bahá?

– Jiesstánam! Majt dal hájn ivtá? Állagasj ráddnam Madame Joyeuse le ietjam láhkáj jiermmá. Galla dal aj sujna goammbalisvuoda, diedon, valla gájkka vuoras nissuna... gájkka áhkátja ham li hálvva goammbala!

Guorrasiv: – Na ham da de, ja ietján nissuna ja álmmá...

– Ietjam rádna ja vávta, tjumbádij Monsieur Maillard. Asjmen tjuodtjánij. Ietjam buorre guojme ja viehke.

Gatjádív de: – Divna gus? Nissuna ja gájka?

– Majt val de, ejma lulu rijbbat nissunahtá. Dán ájmo tjiehpemus dásoksujttára, siján le vuohke.

Tjuovggis tjalme li ham edna viehkken. Diedá ham, gärmma láchkáj, giehtoj Monsieur Maillard.

Ja vil de guorrasiv: – Majt val de. Dámadi hálvva imálattjat, e gus? Hálvva tjuollot, e gus?

– Imálattjat! Tjuollot! Manen dal hájn navti usjuda? Ep midja oarjjelahá vuoiga sjuohta. Dahkap, gáktu sihtap ja iellemav návddahip.

– Majt val de, majt val de, guorrasiv.

– Márju duodden aj dát Clos de Vougeot-vijnna gárat. Hálvva nanos, dádjada gus?

– Majt val de, vásstediv. Vissa Monsieur, dádjadiv gus duolla, de dálásj vuohkát le dábidos linedime vuoge sajen ajtu garras?

– Ij ávvánis. Hähttup galla muhtem skihppev tjavgga tjanátjit, valla oatsodip sijáv iehtjádijs lájebut.

– Ja iesj la gus ádá vuogev gávnadam?

– Iv aktu. Muhtem oase li Dáktår Darva, gässta soajtá gullam. De vil mihát diededav vuoge muhtem oase li ietjat buoragit dábddám dábidos Dålgå gávnadusá.

De mánnå dasi javlliv: – Vierttiv hehpana miededit iv la gudik goassak gullam goappák álmå namáv.

– De ban gájda! Iv val de duvva duolla gulá! Subt-sasta gus illa gudik goassak oahppam Dáktår Darvas jali ga dábidos Professávrrå Dålgås?

– Hähttuv diehtemahttásin ietjam bigodit, ájnat duohtavuohta le ihka man ávdån. Tjadá hehpanav, gå iv dábda bargojdiseska, valla iv sunnuv guoktálatta tjiehpes álmån. Átsådalátjav girjijdiska snivva.

Monsieur Maillard, vierttiv miededit dādnā la muvva hehpanahttām! Duohta.

Tjábbát giedam tjábrristij: – Ale desti majdik tsuvke, ráddnam, ienni jugesta dát Sauterne-vijnas muv siegen.

Jugájma. Siebrrema munnu láhkáj. Rudnin, duopp-sijin, sjehtjun, lågodis ajpikvuodav gávnadin. Fiolijna njissin, goabddá bávkedin, rámbávnā ruovggun ájmodis állon. Bahunin enap vijnav jugádijn ja skuolahkan sjaddin. Dan báttā māj Monsieur Maillardajn vilá jieddnát ságastalájma Sauterne ja Vougeot-vijnna gaskanimme. Báhko goahtegiellaj ittij buorebut gullu guole, mij lij Niagara gártjen.

Tjuorvvuv danen bálljásis: – Gulá! Mállásij ávddāla moalgedi oabme linedime vuoge vādás. Gåktus gis lij dahta?

Subttsánij dán gatjálvissaj: – Muhttijn lij ban várálasj. Dájsogij gávnadusá e vieledahte. Ietjam, dagu Dr. Darva ja Professávrrā Dålgå, mielas de älla sidja várddahik luovvasin dibdedahtte. Dájsogav “lineda”, gåktu javla, oanegattjav gåjt, valla vijmak váni jegadik sjaddá. Sluogas le aj, mājnno ja stuorre. Jus guovlodimen le gávnadusáv, de davva tjiehpēt tjiehká. Smidát vil háddit jiermmáv ja danen vuoset metafysijkkárij miellaåhpa stuorámus gássjelisvuodajs avtav. Ajtu, dájsoga årodijn tjadá jiermmá le de muddo sunji gittaskirtov tjānadit.

– Valla duv giehttum váhtá, ietjat átsådallamij milta, le gus de adjáj giehtadájma hárráj oarre jáhkket bieriga luovasvuodav várálattjan?

– Dáppen gus? Muv átsådallam gus? Na le ham. Ij náv ádná, akti dáhpáduváj jur dán goaden. Dalloj anijma vilá “linedime vuogev”, ja skihppe lidjin luovvasin. Buoragit ulmutjahttin, náv buoragit, vaj juohkkahasj beras luluj juo árvvedam juojddá sulu-dallin. Majdis dal, idedis várddahiddje giddagisán giŋŋgahin. Danna de sidjij lamsedam dásoga de farra sijáv dásogin sujttijin.

– Háv, de ban gájda! Iv la gudik goassak bierigappov gullam!

– Ajtu. Soames hubik, dások, gávnadam lij juoktá dal ásadisj buoremus ráddidusáv. Buoremus biedalam ráddidusáv. Sidáj gájt de gávnadusáv gähttjalit, de iehtjádijt gidodij dalusj ráddidusáv gâmedittjat.

– Vuorbástuváj gus?

– Diehttelis. Fávdda várddahiddje ja várddahuvvama sajev ládnun. Ettjin njuolgga ga, gâ bieriga má luovvasa lidjin, valla várddahiddjiŋt tjanádin ja luodjomláhkáj sijáv vastet giehtadallin.

– Árvvedav vuosstestuoŋmev ruvva dahkin. Ij lim gájt dan láhkáj guhkev árodahte. Bânndura birrašin ja guosse gájt de dal lulun dassta várrodam.

– Dale galla boasstot ájádalá. Oajvve lij vuoŋn ilá sluogas, danen guossijt buorŋoj, ájnat tjuorbes nuorra álmâm, guhti ittjij baldedahte. Sunji sâjtij vuosádallat

báikev nâk suohtan, de âlgus vaden luojtij, gâ lij nuohkâsav suvva gâjddâm.

– Na, man guhkev de dâjsok mierredij?

– Guhkev má, edesik mânov. Iv âllu snivva diede, man guhkev. Dalloj dâjsoga ávvudallin, galgav dunji sárnnot. Báلكestin nâhkâm biktasijdesa, farra goade berrahij hervajda ja gárvojda tjágnin. Goade vuolep gierden lij vijnas vallje, ja dâjsoga bukti juhkat. Galgav dunji sárnnot buoragit de viessun.

– Na, makkár sujtov gis oajvve hâsadij?

– Na, dan hárrâj márjju dâjsok ij la tjuorbbe, dagu juo lav tjielggim. Ietjam mielas sujttos lij âvdep vuoges âvvânagi buorep. Galla njuolgga, âlkke, giehppe, ij âvvânis rántsak, ajtu herlugis lij.

Isedam vaden huvkkasa hárrin. Avta lágátja dagu âvdebut mijáv vájvedam. Dâlla huoman gullat ulmutja spâjtta lahkanin.

Tjuorvvistiv: – Vuoj lijka! Dâjsoga li báhtaram.

– Baláv mânnâ aj, vásstedij Monsieur Maillard almma guovgudattijn. Jurra de gârgadisáv lâptij, gâ vinndega vuolev giela garrasit rihtjun ja gievvun. Buojkkájma ulmutja âlggolin lidjin ladjaj lamse-dimen. Miehtjerijn gullat uvsav tsábbmin ja vinn-deksuojijt sieldes garrasijt sjavnnjin.

Juorrulijma. Monsieur Maillard alvaduhte snjuv-gedij lâdadagâ vuollâj. Vuorddâm lidjiv buorep tjoavddusav sujsta. Tjuojadagâ ájrrasa, mañemus neljadistijmav ilâ gárram bargatjit, juolgijdisesa tjiel-lijin. Bâvddâsis ratjádattijn tjuodjagâhtin avtat rajes

Viellja Jáhkiv, ja vájku ettjin duolla tjuoja de huoman oavdos nanos fámujn gätjo ájgev.

Biebbmobievden ruvsaj ja glásajn guovddelin gahpadij álmáj, gevva iesski dassta lidjin biehttum. Oajodijnes sárnnedatjáj diedon tjiehpel, jus davva dássju lulujma gullam. Dalloj adjáj skuvvgáálmáj gárssulatjáj lanjáv miehtáj gieda gálggot fámujn, vaj skuvvgá láhkáj gámedij juohkkahattjav ávdánis. Gulládijnám bárssjovijnáv bávkedimen ja bárssjomin ielvviv dahta gulluj málesbáttá tjáppa juhkusav háddidam álmmás. De gis tsuoppojálmáj ránjaj, mahkas suv lánestibme bádi juohkka suv dahkam jienatja baktu. Oassná avtat rajes snjnitjo gájka bajelt. Vuoras rádnám Madame Joyeuse gis diehti luluv tjierrum. Vuojnnet náv hámssárasstám. Dássju tjiegan vuoná guoran gahkkadij ármi máhtij: – Gahkka-gaa-gaa!

De lijma de snjnutjen, vuosádusá vuorrádisán. Vuosteldik, ájnat ritjo ja gahkkada, ittij sábrám rijba. Lågev vinndega spájta ja vargga avta bále smiergedin. Iv gájt goassak vajálduhte alvaduvvamav ja balov, gå midjij ládaj fuovva, mavva mánná jáhkiv sjimpánssan, orangutánjan, jali Doajvjonjárga stuorra tjáhppis áhppan. Midja mádajma, fágádijma, duolmojma, ruohkajma, ja hálvojma.

Mánná tsábbmujiv, danen dimesnállána vuolláj biehkiv tjiehkusij. Neljadistijmav gulldaliv dannák vellaha, mij dal hájn lanján dáhpáduváj. Duhtiv báhtusij. Monsieur Maillard, subtsasta stuojmmáj hasodam dásjogis, vuojnnet ietjastis giehtoj. Sådna

lij ajtu guokta-gálmma jage dássta ávddála goade oajvven, ájnat iesj biedalij ja danen skihppen sjattaj. Mannoguojmmám lij dat ássjes váni diedek. Lågev várddahiddje hähkkat vuojtádallin, dásoga sijáv snivva darvvín ja de tjábbát dalgijda gábtjin, ja mañemusát ednama vuollegis giddagissaj giddijin. Mános guhkebuov lidjin giddagisán. Monsieur Maillard lij dalloj sidjij vallje darvev ja dálgev vaddám (maha de lidjin suv “vuohken”), valla adjáj lájbev ja állo tjátjev. Tjátjev bájválattjat sidjij gurgodin. Vijmak gájt de soames viebmarav báhtarij ja iehtjádijt gájoj.

“Linedime vuohke” aktan ájnas ádástuhttemijn doajmmá vaden goaden, valla huoman Monsieur Maillardaj guorrasav ietjas “sujtto” lij njuolgga. Gáktu javlaj: – Álkke, giehppe, ij ávvánis rántsak, ij ávvánis.

Vierttiv dássju duoddit vájku lav juohkka Europa girjjevuorkán Dáktår Darva ja Profesaávrå Dålgå tjålusav áhtsám, de iv la vilá udnásj ga bieje majdik gávnnam.

ALEKSIS KIVI

Aleksis Kivi lij Suoma vuostasj tjálle, guhti ámmádin tjálij. Sådna le Suoma girjålasjvuoda vuododiddjijs, ja tjállusijnes giehttu Suomas, dan luondos, sebrudagås

ja ulmutjijs. Dåbddusamos romádnas le *Seitsemän veljestä*, mij le aj Suoma dåbddusamos románajs. Dájna Kivi tjálij realismav gávvida iellemav Suoman ja navti buvtij álmukgirjålasjvuodav. Dán girje oanemus subtsas le ienni álmuksubtsas gå novälla, mij giehttu, gåktu Kivi sijddabájkke dålen itjájda vájvástuváj.

Kivi iellemis älla állo gállo. Sådna riegádj Alexius Stenvall 1834 Uudenmaa/Nylandas dajjvasuohkana Nurmijärvin. Namás målsoj suomagiellaj Aleksis Kivi, dagu moattes dan ájge dahkin nasjonalisma diehti. Tjállen ittjij Kivi álkket vieso, juska nagáj gis tjállemis ja vaddásijs viessot. Jámij 1872:e ádåjageruohta Tuusulan/Tusbyn.

VÁRREITJÁ

Ij mälggadin Nurmijärvi girkkos, jávre lahka, le Korkeakallion, Allabákten, nabdeduvvam várre. Huoman ij la alemus várre, valla alás nähkö tsákko bákten, gásstá vuojnne sáll dát guobbuliddje slabájt ja rájgiht. Baddjen sjoavvá suohkkis bietsestahka, vuollen jalgga man badjel dálvverahte le girkkos Palojoki sijddaj.

Muhtem gullat váren gávnadahte goamm-balis luottajs ja girjajs älla dánna ietján oavdduha, valla subtsas le sierra lágásj gulov vaddám. Návti subtsastalli:

Dålen, dalloj gå Nurmijärvi gátten ällim hájn girkkko, de váre slabájn árrun sieldes itjá ballon ja vájvven gájkajda. Nägos giehttu: Sidja lidjin avtatjalmaga. Oajvvetjuhpas roahko niskev hárdduj lij guhkes vuopptahárje. Álemis buolva badjelattjaj lij náhkke dagu gájtsamuoddá. Sijá bargo lidjin diedon sjievnnejis bargo. Ijájt ednamav vájaldattijn de áhkarijt bájstalin, girkkojs suoládallin, nuoskodin. Idedisguoksu ávdđála vaden báhtarin sijddasisá Allabávte slabájda, jali, jus biesestisá ilá guhkebun, de tjiehkusin bájv-vadin, gå ettjin bieje tjuovgav gierda.

Dájn manojn suoládin adjáj Tuusulas girkkko gávtjav, buktin divras gálvov váresijddasisá. Valla

dássta ulmusjvehka moarádij, gá dakkár ájlis dávver bahás itjá giehtaj hähttuj. Dalloj oavddojáhko ájge de Roma biskoahppaj, pávvaj, guggnidin Jubmela sadjá-sattjan ednamin ja állagasj moattev girkko gávnev ájllisin adnin.

Lahkusin åroj soames gievrra, jållo ja buossje. Sujna lij dåbdos, guohttsås råsse. Njuollaj dan spájttudagáv buohtastahttin, gá doaron isedav vasjulattja vuossitj doalvoj. Niegadij de doarroålmåj akti almme hähkkat rahpusij, ieñngilav iejvvij sunji tjuorvvomin: – Mannu råsijnat Allabáktáj ájlis gávtjav itjá lussta máhtsa-dittjat! Hásstalam de ieñngil gájdaj, juhttse almme savvuj oade ålmmåv bávte. Niegov de galla imájdaláj, ittij ga diede, majt luluj ájádallat. Usjudij gájt dáhta lij dæssju guoros niehko. Huoman ilmmusij mañep ijá gis avta lágásj niehko ja ålmmås mielav oavdodij. Jubmela giellan davva jáhkij, valla gåktus dal luluj sådnå aktu váre slabáj itjájs gádjot gávtjav? Suludaláj navtik, valla ittij hájn nagá gåhttjomav duodastit. Goalmát ijá vilá imálasj niehko suvva hásstali, ja almme nåv jutsá savvuj, vaj ballám ålmåj látjostis tjiellij. Ittij desti guoktálatta, ájnat ihka majt de mier-redij alep fámo gåhttjomav duodastit. Svierdev avvásis tjanáj, råsev nannusin skuovvadij, sádaldij, rijddigådj Allabáktáj. Dáhta lij árrat hāmågis javllaideda.

Gievrra itjáj várreladnáj jávsådam de lahkanatjáj slabá njålmev. Råse hárddos luojtådik så jieddnát huvkedastij: – Le gus lik diján juhkusasj fállat måskudallam ja vájbbam vájaldiddjá? Buktin sunji juhkusav,

valla nievres lihten má, gusá guohperin sunji javlav fállin.

– Iv galla nâv nievres lihtes jugátja. Ij gus diján buorebusj littja? ivtij ja buktin gis sunji juhkusav nuppádis. Ettjin ban de heva buorebusj lihten: Hierge tjoarven javllavuollagav fállin.

Gievrra buosjet hasodij: – Iv ham tjoarves varran jugátja. Vuojo guojme! Ehpit gus didja buorebuv javl-laideda gávna?

Ihtja slahpasis moattoj, bättátjav jávdij, máhtsadijn de lij giedanis guojtte silbbagávtja. Dávva ham háljij rijddár. Gávtjav lágedij, mij dievas lij gálge ábnasis, majdis árvvedij hággas luluj dannák vuolggám, jus baksimijdasis snjoarristam luluj juhkusav. Sál-gatjátjev oalges badjel släbbolij, vuojedij ráses elda-gissan aktan ájlis lihtijn, dalvverahtev Tuusulaj jádij. Dássta valla itjá suhttin, ritjuda gievrav oagodahtjin gávtjav allasisá váldátjit ja suvva gátte mávsedittjat.

Guovtes dal gähtjalijga juolgij spájttagáv. Rásse tjuoskoj dagu suoláduvvam sâjagis noajdderásse. Muora, gierge, jalnâ aktânin gievra tjalmijn jáhtelit dajt skuvádjn fábmogis spájttagán. Ájnat adjáj itjá háhppelit viehkin, agev lahkanin álmâm báhtarimen. Sállât skuollerdin ja juhtsin, dâppet málggadis gábbmis miehtse rihtjasijdesa háddidij. Gievrrama lij dal juo lahkke bielloguhkkudagáv navti rijddim ja jávsâdam buolldaj Palojoki sijda lahkusin. De ij lim de desti málggat, ávddâla itjá suvva lulun jáksât. Jábmamav sâdnâ dal juo vuordatjij.

Dalloj gis dievân âvddâsis almme rahpusij, niego ieŋŋgilav vuojnij ja gulláj: – Vuoje ruossaj, javlaj ieŋŋgil, mij ruvva balvvaj vaden gáhtolij.

Valla de gehtjadijnes âvddâlij ájtsaj âlmâj buolda vuolen giettev, gânnâ ruossan rásajt lidjin tjáledam. Dâhku rásev vuojedij, akti sjuhtjalij de rásse tjuottjoj ruossasuollun. Gádjusij gievrre, gâ itjá vuojn giette gáhtjáj ganugin, dagu sijáv luluj buolle siejnne duostodam. Jålâdasstin giettev, valla danen gâ biejevve lullet mărijdatjáj, de gáhtjada bákteslahpasisá máhttsin. Jáhtelit rijddár girkkuj járkij ielvedijn gávttja lánjgijdatjáj. Dagu bieggan ja balvvan âvddân ráses vuojedij. Jávsådattijn vijmak girkkuj de mihás ráses, guovgudam oagodimes, livoj gudik goassak vaden tjuodtjánik. Gievrre huoman girkkuj tjáŋaj, gânnâ jubmeldievnastusán lidjin. Härráj gávtjav gálggij. Dahta lij juo rájggánasstám, valla hiejtij lánjgijdimes ja sjuosjmedij, gâ härrá lij davva buorissjivnnjedam. Låggŋis gielajn tjoaggulvis Jubmelav gijtij ja gievrav májnoj.

Dán giehto duodastussan, vilá vuorrasa subtsastalli, vuojsnám li dan gávtjan suddam rájgátja muodugav. Subttsasav hájn mujttádahtteba adjáj dievvá, man bâren gievrre rádev guláj, ja suvva itjâjs gádjum giedde. Dieváv vilá nabddi Ristinmäkin, Ruossadievván ja dan vuolen giettev Ristinpelton, Ruossagiedden.

Návti dâhpáduváj gávtjajn. Valla guhkev vilá itjá viessun dan gáhtjos váre slabájn. Joarkkin bargov,

valla vijmak de ulmutja sijás dájmajt hárrin. Soames ájllekideda lanjájdisesa skuolaj gievras jiedna: Nurmijärvi ådå girkko biello tjuoalvis. Ettjin dávva gierda, bieljiit sijás bældij. Luodaga láhkáj sjudijda duojánaj báhtarin slabájs ålgus.

Mannin giljo: – Juo dal Nurmijärvin tjáhppis vuoksá snjihtju. Ja ihkeven ájggáj de mähtjánin.

ANTON TJEHOV

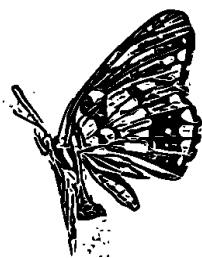
Vuosádustjällen dâbdos Anton Tjehov le 1900-jagij álgo Europa luovdev bájnnám. Tjállám le vuosádusájt ja novellajt, álgon vil tjabu suohttasijt. Tjehova tjállusa li doaso dagi, ienni de gâvviji siettos, valla hâjes gieresvuodav.

Dákkár le dán girje subtsas Olenkas *Gierugattjan*. Dán tiebmán le báddnut lagámusájda gieresvuoda diehti. Tjehov vuoset realisma tjállusines, gâktu ulmusj rijbbá tjielgga iehtjádij diehti vieso. Subtsas guorrá realisma giehttomvuogev, valla lågådiijn aj “mâjât ganjállda”. Goappátja dá dâbdomerka libá Tjehova oahppása.

Anton Pavlovitj Tjehov riegádij Oarije-Ruossja Taganrogan tsára ájge 1860, jádij Moskovaj lågátjit medisijnav, ájnat tjálláj ja sjattaj ham de dâbddusin oalle iellemav gâvvijiddje subttasasijs. Jámij 1904 Tysk-lânda Badenweilerin.

GIERUGASJ

Olenka, ávdep lutnánta Plemjannjakova
niejdá, tjáhkudaláj goade duogen, ájádussaj
láhppum. Báhkka, tjuruga vuollánik sjurrin, hávsskes
iehket ruvva láhkáj. Gábbmis rássjobalva lullet jáhtin,
duolla-dállá dæbbagav ilmmáj goajkodin.

Kukin, Tivoli-namák álggovuosádusá äjgát, goade
árro, almmáj guovla tjuottjudaláj gárde guovddelin.

– De gis dal! sjuohkkij doajvo dagi. Rásjov de
gis dal buktá! Rássjot juohkka bieje, dagu luluj
muvva niejddemin. Dánen luluv ietjam oajttet! Häjov!
Bäjävalattjat edna biednigav massáv.

Alme vuosstij riejevvedij.

– Dála dákkár! Dákkár le mijá iellem, Olga
Semjonovna. Tjierudahtá. Rahtjap ármi nahkap,
iehtjama vájbbadip, ijájt gáhtsáp, vuoŋŋamijdema
rággáp tjoavddusav gávnadittjat. Mij de gis sjaddá?
Vuostatjin ulmutjahtes, vieledahtes guosse. Fálav
buoremus operettav, vuosádusátjav, tjiehpemus
tjuojadiddijit. Valla jáhká gus dájt lágedi? E gis dale
dakkárijt dádjada. Háljidi klávnáv. Ánodi unugisájt.
Ja de gis guovllala dálkkáj! Vargga juohkka bieje
rássjot. Moarmmása lágát bieje goajkkogádij, vihpam
le álles moarmmásav ja bietsev. Vuorbedisvuodav!

Guosse li váni boadek, ájnat iesj gis hähttuv huoman lájgov mákset ja dájddárijt báلكkit.

Maņep iehkeda balvadij vaden, Kukin de sjletjadij:
– Rássjodus ban de! Gárdev dulvvadus, muvva hávkkadus! Garroduvvam lehkus vuorbbám dát ájmos maņebuj! Dájddára buktusa muvva riektáj! Riektá rádjus giddagissaj! Sibijrraj! Oajvám jalá-dittjat! Ha, ha, ha!

Maņep bieje gis ieme láhkáj.

Olenka Kukinav gulldalij alvos sjávot, muhttijn gis tjalme sujsta ganjáldin. Maņutjissaj gájt de Kukina vuorbedisvuoda suvva njuoradin, vaj gijnaj Kukinaj. Kukin lij siekkes áłmmásj visskis muodojgum, snar-regis vuohta gállusis rájdaduvvam. Giellas snjiráj: Sáhkadattijn njálmmebiellies labudij agev mårålasj muodojnis. Huoman guláj gievrass ja almma gieresvuodav Olenkaj. Olenka lij agev soabmásiđ gierrum, ittij ga buvte viessot gieresvuoda dagi. Nuorrudagánis lij áhttijásiđ gierrum, guhti dálla lássádit vuođja tjahkkáhiđ sjievnñis lanján. Gierrum lij siessásiđ, guhti juohkka maņep jage Brijánskas báđiđ guossidittjat. Dan ávddála gis skávlán lij gierrum ránska-giela áhpadiddjásiđ. Olenka lij tjáppes, lájes, ármes nájttso, lidnatjalmme ja varres. Vuođnedijn ruoppsis nierađdis, lidna vielggis tjiebedav tjahppis dáblátijijn, ja liegga mátsák májev, mij idiđ miellagiddisav gulldalattijn, de áłmmá usjudallin ij la dáhta ávvánis nievrre. Tjabu májáđin. Nissuna gis ettijn nagá árrot

giedav doahppik sujna ságastaládiijn. Ávos tjuorv-
vistin: – Gierugasj!

Goahte, ganná juo mánnávuoda rájes lij árrum,
mavva sunji lij guodám áhtjes sidot, lij sijddabájke
gietjen, ij ga Tivolis málggadin. Iehkedijt ja ijájt guláj
tjuojav, dálldarusun bávkoi. Olenkaj gullat dahta lij
Kukin vuorbedisvuodajnis fággádimen, berustahtes
vasjulasj guossijda ládamin. Olenka ban buolle
vájmuyn ijáv gátsij. Vallak Kukin máhtsaj sijddasis
biejvvebáttá, de Olenka oademlanjá vinndegav goal-
kkalij. Kukinaj bigodattijn dássju muodojt ja oalgev
de lájet mājádij...

Kukin Olenkaj suoggjudij, válldujga. Lagábut
vuojnedijnes Olenka tjebedav ja fávros járbbis álgijt
de Kukin giedajt bajedij moalgeda: – Gierugasj!

Kukin galla ávvudij, majdis hejaj biejevijt ja ijájt
rássjodattijn de sujsta muodo hájn mårádin.

Buoragit viesojga. Olenka tjáhkkihij dájmadagán
Tivoliv oatsodimen, biednigijt láhkámin ja bálkáj
máksemin. Ruoppsis niera ja hálmugis liegga mådje
vuojnnujin dálld dájmadagá vinndegin, dálld juhku-
sijt vuobddemin, dálld vuosádusá luove duogen.
Guojmijda juo subtsastij vuosádus lij iellema ájnna-
sabmusin. Dássju vuosádusá baktu luluj almma láhkáj
hávsskudallat ja ulmutjin sjaddat.

– Majdis jáhká gus de guosse dádjadi? gatjádij álu.
Guosse gis sihti dássju klávnav. Iektu sidjij vuose-
dijma *Faustav álgus-sisi*, vargga divna saje lidjin guor-
rusa. Valla, jus dal māj Vanitsjkajin lulujma vastes

ádav buvtadit, de gis de diehttelis luluj vuosádus dievvat. Idet sá máj Vanitsjkajn vuosedin *Orfeusav Duonanájmon*. Båhtuda då.

Majt Kukin giehtoj vuosádusås ja vuosádallijs, dajt Olenka gærddodij. Kukina láhkáj de adjáj sádnå guossijt vasjodij, gå nåv berustik lidjin dájdas. Oassálasstij hárrjiddallamij, duollidij vuosádallijt, várddahij tjuojadiddijjt, ja gå avijsan lij nievres diehto vuosádusås, de ganjåldij ja dájmadiddje lusi vuolgij ássjev divotjit.

Vuosádalle Olenkaj mielastuvvin ja suvva nabddin “munnun Vanitsjkan” ja “gierugattjan”. Olenka sijáv suttalusjáj ja álu loojkaj binnå biednigav sidjij. Jus de suvva lulun biehttet, de gadnjalav luluj aktu allasis goajkodit, valla váni loojok álmmåsis.

Buoragit viesojga adjáj dálven. Vuosádusáv bisodijga sijddabájken álles dálvev. Lájggidijga davva oanegattjav ukrainagij vehkaj jali skæddárij jali bájke vuosádallesåbrráj. Olenka sjattaj buosjebun ja agev dudålattjan, ájnat Kukin guojroj ja gilgudij, agev gujddimin sieldes massema diehti, vájku dálvev lij bierggim. Ijåjt gæssågådij, de Olenka sunji vattij báhkka gahpermuorjjetejav jali sitrávnnåtjåtjev, vuojdaj Kölna tjåtjijn ja gurppij suvva bivvalis lijnnåsis.

– Dådnnå la galla låjes sjivnnjådus! subtsastij miel-lusit Kukina vuoptajt rájdadijn. Dådnnå la galla tjåppes gærråsam!

Dálvveguovddela Kukin manáj Moskovaj ådå juohkusav håsådittjat, valla suv dagi Olenka ittjij

bállí oadet. Ijáv gátsij nástijt guovla vinndegin. Ietjas buohtastahtij vuonntsáj, guhti ijáv gáhtsá ja ij oajo, jus hádna ij la goaden. Kukin Moskovaj dáhpoj. Tjálíj máhtsaj gájt dal bássátijda ja duoddistij Tivoli njuolgadusájt. Ájnat ájllega bássátijj ávddála soames goalkodij lijdav dagu dudnujn: bąŋk bąŋk bąŋk! Nahkáríj biebbmodahkke sláttoj gaskajt njuolkustij rihtso juolgijgum gárdev rabátjit.

– Rahpu dá lijdav, gáhttoj soames ruobes gielajn. Diedádus didijj.

Olenka lij árabut aj oadtjum álm mástis diedádusájt, valla dálloj juonen suorgganij. Skielbestiddje giedajn diedádusáv rabáj ja lågáj:

Ivan Petrovitj jámestij uddni. Vuorddemin dallá njuolgadusájt háhávddádibmáj.

Navti lågáj, "háhávddádibmáj" ja dádjadahtes bágov "dallá". Diedádusáv lij lávllasiebre oajvve tjállám.

– Gierugattjam! hagnadij Olenka. Vanka, divras gierugattjam! Manen gis goassak duvva iejvvijiv! Manen gis oahpástuvviv ja gijnniv dunji! Duv Olenkagusj tsuovkkanam vájmujnis le állu aktu duv dagi!

Kukinav dijjtagá hávddádin Moskován. Olenka sijddasis máhtsaj gasskavahko. Vallak goahtáj tjáŋaj, de láhtjusis viellidij ja náv tjieroj, vaj ráddnágoaden ja rahten gullin.

– Suddilme gierugasj! moalgedin rádna guhtik guojmev ájvvalattijn. Olga Semjonovna, suddilme gierugasj! Galla sá de háhttu gierddat!

Gålmmá máno maŋŋelattja Olenka lij sijddasis jubmeldievnastusas máhttsamin, hâjen ja vâdjadimen. Dalloj gis de ráddná, Vasilij Andrejitsj Pustovalov, girkkos sijddaj máhttsamin, suvva guorralij. Hâldadij Babakajevav, tjâsskârav. Pustovalovin lij suojnne-gahper, bieddjis vâssta, gâllerikkas kloahkkaj. Ienni biktjoålmmá gå oasestiddje muoduk.

– Gâjkká dâhpâduvvá mârâdusá milta, Olga Semjonovna, subtsastij alvot, valla huvsulasj giellaj. Jus mijá gieres jábmá, de lisj má Jubmela sidodin, de vierttip gievrran ja dâhkkididdjen dajna iellet.

Olenkav doalvoj sijddaj, hivâstahtij, vuolgij. Olenka gis gâtjo biejev guláj ârvvogis jasska gielav. Tjalmijdis tsâpptsidiijn vuojnij tjâhppis skâvtjâjt. Gievrrasit sunji mielastuvvam. Vuojnunagi lij aj Olenka Pustovalovis mielav gidodam, gå oanegasj bâdij âhkâsj, gevva jurra de dâbdâj, kâfav jugâtjit. Vallak tjâhkkidasstâm de Pustovalovis rudnalatjâj, giehttogâdij sâdnâ lisj galla buorre âskeldahte ulmusj, juohkka nâjttso luluj muojon sujna gilâdit. Gålmmá bieje dan maŋŋela Pustovalov iesj Olenkav guos-sidij. Ittij guhkev âro suv lunna, dâssju lâge minuvta vargaj, ittij ga vuojga ivte, valla vuolgediijn de lij Olenka sunji gijnnam. Nâv gijnnam, vaj ijâv gâtsij gâra gieresvuodas. Idedis âhkâtjav ietjas lusi gâhtjoj. Suoggnudimev hâssalij, ja de gis vâlldujga.

Pustovalov ja Olenka buoragit viesojga gâllasjvuodan.

Pustovalov dájmadagán bargaj mállásijda, de álli barggamis ja Olenka sadjásis tjáhkkidij. Biednigijt lågáj ja diŋgomijt rájaj.

– Tjåsská ham divrru vidádisáv jahkásattjat, subtsastij Olenka oasstijda ja guojmijdises. Usjuda dälén bájke tjåskåjt vuobdijma, dálla gis Vasiťka hähttu Mogileva suohkanij tjåsskitjit. Vuoj lijka de suvddemgålojt! duoddistij agev nierajdis giedajgum gåbtjå. Vuoj lijka de suvddemgålojt!

Ietjas mielas lij dal Olenka ihkevav tjåskåjt oase-stam, iellema ájnnaabmusin lij tjåsská. Juoga lahka-vuohta njuoradij suvva guládijn bágojt dagu tjiergav, juppol, skuolkká, tjieskas, stuohppo, lággit, tjuollat, fiello ja nav vil hájn.

Ijåjt niegadij tjåppes várijs, maha lidjin tsieggiduvvam fiellojs ja tjierggamijs, ja guhkes gevlasrájdojs málggadij suvddemin tjåskåjt. Niegadij álles nieljelåge juolge guhkes tjåsskágådtse váttisij tjåsskåsjalljuj. Tjåskå, tjierggama ja fiello aktan skuollin dagu gåjkes muorra, skuollin ja tjuodtjánin gis, ietjasa hárriijn guojmme guojmesa nali. Olenka vuohpalij, Pustovalov gis suvva oadjodij: – Olenka, gierugasj, mij la dal sjaddam? Ruossista ietjat!

Olenka áłmmå ájádusåjt allasis váldij. Jus áłmmå mielas ladjna luluj ilá báhkask jali oases luluj nievrren, de luluj gåjt navti Olenka mielas aj. Áłmåj ittij vieleda hávsskudallamiijt, asstoájgenis de farra sijdan åroj. Navti gis Olenka aj.

– Agev la sijdanit ja dájmadagán, subtsastin guojme. Guossida dal hájn vuosádusáv, gierugasj, jali sirkusav.

– Máj Vasitjkajn en asta vuosádusájt guossidit, vásstedij mássjelit. En galla asta ájgev gáládit dakkár tjuorbesvuodajda. Majt dal lijka vuosádusán dahká?

Lávvodagájt sáj Pustovalovijn iehketjubmeldievnastussaj manájga, basijt gis árradievnnastussaj. Guorralakkoj váttstáhtijga lidna mielajn girkkos máhtsadijn. Njálges happsa sunnus gulluj, Olenkas silkkagárvvu hiebalgisát gáritij. Sijdaniska tejav jugájga, tjáppes lájbev moatte lágásj muorijjn bårájga, dan manjela gis gáhkov. Bájválattjat gasskabiejve hapsijdjij njálgugit ruohttsajuppsa, ja hapsijdjijga gis aj libba ja ávdá. Fásstoájge hapsijdjij guolle, ittij ga aktak nagá gárdev vásset váni nálggák. Dájmadagán samovárre agev duoldaj, guosse teja ja gáhkutijjij valljudagáv oadtjun. Akti vahkkuj guovttá manájga basádittjat, máhtsajga guorralakkoj ruoppsada muodojs.

– Jubmelij gijtov, en majnak luojitja, giehtoj Olenka guojmijdises. Sávav juohkkahasj luluj vuorbálasj dagu máj Vasitjkajn.

Pustovalova manádijjn Mogilevij tjáskájt oasestittjat de Olenka suvva sálláht áhtsálij, tjiero gátsij. Doarofuova nuorra judossujttár, namájn Smirnin, gesi lijga giessegoadev luojkkam, muhttijn bádjij iehkedis guossidittjat. Ságastaláj Olenkajn ja kártájt spelaj, huvsaj suvva, gá álmáj lij ierijt. Olenka miellusit gull-dalij subttasijt Smirnina sijdas. Smirnin lij válldum

ja sujna lij jambak, valla sirram lij suvva bähttám áhkás. Dálá gis de vasjodij suvva ja nielljalágev rubela juohkka máno rájaj sunji jambaga huvsos. Dávva guládiijn Olenka sjuohkkij ja guvnjedij. Suttalusjáj Smirninav.

– Na Jubmel várjjalus duvva, javlaj Smirninij hivástahtedijn, gá lávkkistagáv tjuovgadij ginntaliijn. Gijtov guossidimestit, Kristusa Ieddne bisodus duvva varrásin.

Agev gis Olenka huvsulattjat ja oajot hálaj, jiermmát, jur iseda láhkáj. Judossujttára álgus gádo-diijn de moalgedij: – Gulá, Vladimir Platonitj, sábadu val áhkájnit. Luojtta dá sunji ándagis bárnát diehti. Jambak galla buojkkásj.

Pustovalova máhtsadiijn de Olenka vuollegis giellaj giehtoj judossujttáris ja suv hâjes sijddaiellemis. Goappátjagá Pustovalov ja Olenka sjuohkedijga, guvnjedijga ja áhtjes áhtsáliddje jambagis runástijga. Juoktá imálattjat aktidijga ájádusájt, tjuottjadijga ájlis gávâj ávddâj, buolvvedijga ja ráhkâlijga Jubmelav vattátjit sunnuj mánájt.

Navti de Pustovalova-guovtes ráfen ja gieresvuodan guhtta jage viesojga.

Valla hähkkat de soames dálvvebiejve báhkka teja maŋŋela Vasilij Andrejitj gahperahtá sjalljuj vuolgij tjáskâjt rájadittjat. Goalluj ja skihppáj. Vájku suvva sujttijin tjiehpemus dálkudiddje de nävroj ja nielle máno maŋŋela jámestij. Olenka gis nuppádis bátsij árbbátjin.

– Ij la desti muv lunna aktak, gā dādnā la muvva guodām, gierugattjam, hagnadij ālmmāv hāvddádam. Gåktus gis duv dagi rijbav, vājvenim ja vuorbedisvuodan? Suttalussjus dal muvva juohkkahasj, muvva aktu allasim dán ájmon!

Tjáhppadin de ietjas gárvodij, vil guhkes vādjabáttijgum, ja sǎ de gahperav ja gistájt ihkeviij hiejtij adnemis. Goades ittij vuolge, ájnat girkkuj ja ālmmǎ hāvddáj. Noannan viesoj. Esski gudá máno maŋŋela vādjabáttijt nuolaj ja vinndegij tjadá tjuovgav luojtij. Muhttijn vuojnij suvva idedis oasestattijn bierggasijt biebbmodahkke siegen, ájnat mij dāhpáduváj goaden ja gǎktu viesoj lij dǎssju mánadahtte. Ulmutja mánnin vuojnediin suvva tejav juhkamin judossujttára siegen, guládijn guhtimusj sunji avijsav lǎgǎj, ja vijmak guládiin majt lij poasstahuodnahin moalgedam áhkátijj:

– Sijddabájkenimme älla almma judossujttára, dakkár dāhpe sǎ de ālles bájkev dāvdat. Agev gullap soames le mǎlkkáj skihppám jali gusájda ja rǎsijda njāmudallam. Slihturij varresvuodav beras lulujma ulmutijj varresvuoda buohta oatsodit.

Gärddodij judossujttára bǎgojt, guorrasij juohkka ássje hárráj sunji. Bihkusin lij dal ittij Olenka desti buvte jagev ga viessot aktijvuoda dagi, gávnnam lij gis ādǎ ávov giessegoaden. Iehtjáda lulun dán diehti nuktaluvvat, ájnat ij Olenka. Gájkka majt Olenka dagáj lij nǎv luondulasj. Ejga sǎj judossujttáriin majdik tsuvke vidjuriisteska. Gǎhttjalijga tjabu dǎssjǎj tjiehkát, Olenka vuojn ittij buvte tjiegosvuodajt bisodit.

Doarrofuova guossij bále tejav snjåradijn ja juptsav fáladijn Olenka hoalmmedatjáj gussadávdas, guober-ja njálmmedávdas, jali suohkana njuovadagás. Judossujttár galla hehpanij, gá guosse lidjin vuolggám de Olenkav giedas duohppistij ja snarralij: – Vájnno dam lav duvva sjávot árotjit ássjijs, majs i majdik diede. Judossujttárij ságastaládijn i galga bágov ga iktet. Ajtu vájveda.

De gis alvaduovvam Olenka gehtjaj Smirninav ja sujsta suorgganam gatjádij: – Valla Voloditjka, majt luluv de giehttot?

Ganjáltjalmmen suvva fármastij, ánoda ij lulu moaren, ja goappátja de lijga ávon.

Majdis ittij dát ávvo vibá. Judossujttár vuolgi, ihkevij vuolgi doarrofuova siegen, gá jáhtin málggadij Sibijrraj. Olenka gis aktu bátsij.

Dálla lij sádná állu aktu allasis. Áhttjes ádná jábmám, tjáhkun avta juolge dagi lij láptá dume vuolláj vadjáluvvam. Olenka rájáj. Ulmuttij iejvvidijn suvva álggon ettjin ieme láhkáj sunji gehtja, ettjin ga mǎjǎda. Vuojnunagi lidjin buoremus jage juo gállám, ádǎ lágásj iellem álggám. Iellem, mavva ienni lij usjudalák. Iehkedis Olenka tjáhkudaláj álggon, guláj tjuojajt ja dállárusunav Tivolis, valla ittij ávváns jerudalá. Miela dagi gehtjaj sjaljov, majdik usjudalák, majdik sávak. Maŋŋelattja látjonis niegadij guoros sjaljov. Bǎrǎj ja jugáj vuosstehágon.

Gájkin bahámus lij mieladisvuohta. Ietjas birra ájtsaj gálvojt, buojkkáj majt guovlaj, ájnat ij lim mat

ga mielas daj hárráj. Váni diedek lij, majt iktet. Man siellde lij ban mieladissan árrot! Ruvsav vuojnij, jali rásjov guláj, jali bándurav rásev vuojedimen ájtsaj, ájnat ittijj buvte giehttot, manen lij ruksa, rássjo jali ga bándor, ittijj låge tjuodes rubelis ga. Kukina, Pustovalova, jali judossujttára suv lunna árodiñ de buojkodij gáj kav ja mat mielas lij dasi. Valla dálla lidjin suv vuoññama ja vájmmo guorrusa dagu sjalljo. Dábdo lij vasste ja bitjes dagu njuosska básská njuoktjain.

Sijddabájkke mañenagi sjattaj fártta guovlluj. Rahte sjattaj gahttunin, Tivoli ja tjásskásjaljo sadjáj tsiekkedin ádå goade. Man spájttá gis ájgge gáláj! Olenkas goahte slábmagáñ, dáhkko ruostoj, skiejás siejñne njesaj, álles sjalljo savvuj juobmon ja basta-sjrásen. Olenka iesj vil rájáj. Giesijt tjáhkudaláj sjaljon, siellos ieme láhkáj guoros ja nirmmen. Dálviñt muohttagav geñtja vinndegin tjáhkudaláj. Gidáv ja girkkobiellojt guláñijn háhkkat gállám ájgiñt mujttáj, vájmmos utjárdij, tjálme ganjálñija. Ájnat dássju báñttátjav, ávddála guoros ja ávkedis iellem máñtsaj. Tjáhppis gáñttjotjivgga, Briska, nájggaliñ suvva tjábbát jará, ájnat Olenkav ittijj dákkár gáñtto njuorada. Ittijj davva dárbañ. Dárbañij álles suvva ámastiddje gieresvuodav, álles sielov ja álles jiermiñt. Mielav ja iellema oarev gávnadiddje gieresvuodav, miñ luluj giellum varáv lieggit ja gálgáñit. De gis de asjmen gáñttotjivgav skirtostis sjavññeliñ.

– Máñtjáña! Iv duvva lágeda!

Navti dal sjattaj jages jahkáj, biejes bájvváj. Ávodis, mieladis. Dáhkkidij ihka majt biebbmoda-lkke Mavra moalgedij.

Sijnjilltjabiejve iehkedappot gá gusájt jádedin livátjit, ja sjalljo lij dubmen, de soames goalkkalij gárdev. Olenka iesj vádtselij rahpalittjat ja oavdduj Smirninav ájtsadijn. Judossujttár lij tjuorgudam ja sahte viesádin gárvvunam. Mujttáj gájkav. Ittij nivá tjierok árrut, bágov moalgedik oajvev álmmá raddáj luohtij ja gievras dábdon ittij ga ielve tejav jugátjit goahtáj tjáñajga.

– Gieres Vladimir Platonitj! Makkár vuorbbe le duvva diehki doalvvum? mahkkulij ávos.

– Sidáv diehki árrut, Olga Semjonovna, subtsastij álmáj. Guodám lav doarrofuovav ja sidáv diehki iesjrádálattjan árrut. Duodden vil biregam álggá skávlláj. Stuorrum le sádná. Sábadam lav áhkájnim.

– Gánnás le áhkkát? gatjádij Olenka.

– Guossevieson. Iesj de árudagáv átsáv.

– Jiesstánam! Árudagáv gus? Lágeda gus ietjam goadev? Luluj gus hiehpat dunji? Jiesstánam lijka, iv lulu mávsojt ga rávggat! tjuorvvistij Olenka tjierro-goade. Árruda dánna, giessegoahte le munji nuoges. Vuoj lijka, makta ávvusav!

Mañep bieje lij dáhkkon ádå bájnnu ja siejne bejudam. Olenka gieda tjárbielij sjaljon váttstij njuolgadimen barggijt. Muodojn báhtij ieme dálusj mádje, viessoarágin dagu luluj áttjak suohkkis niegos smaredam. Judossujttára áhkká ilmmusij.

Guojres ánvuohtak nissun muson. Iednes guoraj Sasjasj: Lågejagák birek, unne, alektjalmak, tsáhpák ja járbuk. Báhttja lij esski háhppidam sjalljuj lávkkít, gá de gáhttov oagodatjáj. Dalá ávon gulluj hávssket tjajmmamin.

– Le gus duohta duv gáhttusj, áhkká? gatjádij Olenkas. Jus tjivggu, vaddela lik midjij tjivgatjav. Ieddne náv snjierájs ballá.

Olenka sujna má de runáj ja tejav fálaj. Vájjmus liegganij ja ratten gullat tjagárdij, dagu birek gis luluj ietjas mánná. Iehkedis, gá Sasja dahkamusájt tjálij, de Olenka sunji njuorrana ja suttalusjá guovlaj. Allasis mudárdij: – Låjes sjivnnjádusásj... gieres ham!... Fávrro ja sluogas.

– Suoloj le tjáhtjáj birástahteduvvam ednam, lågá Sasja.

– Suoloj le ednam, gárddodij Olenka. Dáhta lij ham vuostasj ássje, mavva ivtij guorrasiddje mielajn náv moatte sjávodis ja vánes jage manjela.

Dálla má lij sujna miella. Mállásij bále giehtoj Sasja äjgádjida, man gássjela lik allaskávlá dahkamusá littjin, valla huoman allaskávlá luluj buorep oases-skávlås. Allaskávlån lidjin vuojn gájkka oahpo máhttelisá dagu dálkudiddje jali insinörä.

Sasja de guossidatjáj allaskávláv. Ieddnes Harkova oappása lusi váni máhtsak jádj. Áhttes bievjijt gáládij gusáj lunna, álu gálmmá biejve gádoj sijdas. Olenka de jáhkij Sasjav lijga aktu allasis guodám, ejga sijdan

lágeda, nälggodijga dávk suvva. De gis Olenka suvva giessegoahtáj doalvoj ja lanjáv vattij sunji.

Lahkke jahke le gállám, ja Sasja suv lunna árru. Idedijt Olenka suvva gávnna lanjánis oademin, sietton oademin giehta niera vuolen. Luodjomláhkáj viertti báktet Sasjav.

– Sasjenka, suttalussjá. Tjuodtjána dal gierugasj, skávláj viertti.

Sasja badján, gárvvun, ráhkál. Idedisbävddáj tjáhkkiidasstá, gálmma guvse tejas juges ja guokta garralájbátja ja vuodjagurpasbielev bårås. Jurra de gáhtsemin ja danen hálvva muson.

– I val állu dábdá dábijdat, Sasjenka, moalget Olenka. Gáhttjá Sasjav dagu málggadav luluj vájal-dittjat. Ratjáv galla duv diehti! Barggu dá buoremusát, gierugasj, jegadu ban áhpaddijjijdat.

– Vuoj, de ban gájda! vásstet Sasja.

Sasja de gahttunav skávláj lájddås. Unnes sjimusj stuorra gahper oajven ja vuossa hárddon. Olenka suvva suolev tjuovvu.

– Sasjenka! tjuorvot ja giehtasis daddalav jali hálmgav luojttel. Skávlá gahttunij jávsådattijn de Sasja hehpan, gá guhkes stádes nissun suvva tjuovvu. Danen de járgijt Olenkaj: – Máhttsu dá sijddaj, áhkká. Aktu mañemus bálggáv vátsáv.

Olenka ganuk Sasjav várddaha, desik skávláj le gáhtum.

Vuoj, gáktu gis mielastuvvam le Sasjaj! Árap aktijvuodajs ij la aktak árrum náv nanos, goassak

ij la siellos nâv dâbdduj dâhppolam, nâv vâni ietjas berustik, nâv ávon gâ dálla, gâ iedne dâbddo le ällám. Unnes biregattja diehti, gânnâ le dieblle nieran ja stuorra gahper oajven, luluj iellemis almmáj luojtet, luojtet ávon ja oatsodime gadnjaliijn. Manen? Guhtis luluj giehttot, manen?

Sasja gáhtum de gis sijddasis máhttsá. Duhtá siettonis gieresvuodas dievva. Guhtta máno nuoraduvvam muodo má mäjudi ja bájtti. Ulmutja dal sunji gáhttji buorre mielajn.

– Buorre idet, Olga Semjonovna, gierugasj. Gåktus lik vieso?

– Gássjela li dálla skåvlå dahkamusá, subtsas márnániijn. Ilá állo, ävtásj åhpadimen Sasja oahppis ålgolt bávav, jårggålis latijna gielav, ja lågojt låhkis. Buojkkájihtit gâjt ilá állo le biregattjaj.

Giehttogohtá åhpadiddjijs, åhpadimes ja oahppo-girjijs. Subtsas jur Sasja ságajt.

Gålmån säbrrålakkoj mállásijt båråba. Iehkedis gis säbrrålakkoj dahkamusájt tjålleba ja tjierroba. Sasjav oaddådattijn Olenka tjuottjo báhtsá suv bajelt ruossista ja ráhkusav mudárda. Ja de láhtjusis suogjá ja negat málggadis boahhte ájgev, gâ Sasja luluj oahpov állim ja dálkudiddjen jali insinörran luluj sjaddam. Sujna luluj de stuorra goachte, lulun ráse ja gävllasa, luluj má de gállasjuodan ja mánájt oadtjum... Davva usjudalá Olenka oaddá. Tsáptso tjalmijstis gadnjala nieraht gålgi. Tjåhppis gáhtto guoranis jarrá: – Jarr, jarr, jarr.

De gis juoga lijdav goalkkal.

Olenka háhpaskuvá smaret. Tsáhke sjahtjá. Vaden de goalkkal.

– De lisj má de diedádus Harkovis, usjudallá. Doar-gestahtjá oajves gitta juolggásis. Sasja ieddne dávk gáhttju suvva Harkovij... Vuoj ármmalaste munnuv!

Suorgganam oajvves, gieda ja juolge gállni. Gullat dán ájmo hájemus nissunin sjaddá. Valla bättátja maŋŋela bágojt gullá. Dássju judossujttár sijddaj máhttsá.

– Jubmelij gijtto! usjut Olenka.

Noade vájmos guodá, ja ádju de. Láhtjusi viellit Sasjav usjuda. Sasja vellaj oademin nuppen lanján. Muhttijn vuohpal: – Dunji ban de vuosedittjav! Mähtjána! Sjavvuna!

VIRGINIA WOOLF

Virginia Woolf tjálij realismav ájádala moattebelak iellemav. Bájjnám le ieŋŋilsgiela realisma tjállagijt vuogijnis gávvidittjat ulmutja sissŋálasj hálav, jali ienni ulmutjij. Woolf ham dábddu subttasijs, gánná vuojnno málssu ulmutjis nubbáj. Iellem

má ij má dássju álggolin rievda, ájnat adjáj mielan.

Woolf lij feminisma tjálle. Tjálij essayajt nissunij vidjurijs, ja daha li aj tiebmán tjáppagirjálasi vuodanis. Dábddusin sjattaj girjestis *Mrs. Dalloway*, gánná tjielggasit li ávdebut nammaduvvam giehttomvuoge. Maŋep girjiijn le aj gálgge diedulasjvuohta. Ietján le Lándána stáda álu Woolfa tjállusij bájkken dagu *Kew Gardensin*. Dáppen, dagu dán girje subtsas vuoset, vájaldi moatte lágátja.

Woolf riegádij 1882 Lándánin, jámij 1941 Sussexan.

Kew Gardens

Jårbuk giedjekbiejos tjuode guova vargaj badjánin sirá vájmo jali njuoktjama muoduk lasstan ja állu bajemusán luorkijdin ruoppsis jali alek jali visskis giedjegin bájnum diebliigum. Ruoppsis, alek jali visskis tjáddågis tjuottjeldin dal njuolggis soappe: Gålledumes dievva ja sluppo siehke lij giehtjen. Vuoppsás giedjegijt giesserådasj båsudij, ja daj labudattijn de ruoppsis, alek ja visskis tjuovga badjálakkoj bájttelin, bájnnin de russjkis ednamav imálamos bájnujn. Tjuovgga bájnij dal rávvis gärgátijjt, gehtsulagá goadev russjkis várijgum jali tjabu gåjkanisáv. Náv garrasit ruoppsadin, alegin jali visskadin tjátjev dejvaj, vaj jáhkket gåjkanis luluj rahtasit. Ienni gåjt de gåjkanis silbbarávvadin ednamij jårkij, tjuovgga gis dejvaj lastav. Bigodij lasta sisñutja lasstavårijjt, desik de jårkij ruoddnis mådjaj giedjegij ja vájmo ja njuoktjama muoduk lastaj vuolen. De gåjt de rådastij badjelappon, ja bájno ilmmáj slierggijn Kew Gardensijt snjiltja guossididdje ålmmåj ja nissunij tjalmijda.

Dá ålmmå ja nissuna gieverdind giedjekbiejoj vásuk miellagiddisit njuolgadásj dagi. Vuohke ij lim náv ietjá lágásj bieddjis ja alek biejevvelåttijs ruossot sájvuladdamin biedjogaskajt. Ålmåj giehtamadev nissuna

åvdån mårådik låjdåstij, nissun gis ájnnaſap árijn. Oajves járgudaláj dæssju diedátjit máná ettjin gåsik tjuottjo bátse. Álmáj lij ietjastis nissuna åvdån, vájbi diedek, sidáj vuojn ájádusájnis joarkket.

– Lågenanvihitta jage dássta åvddåla diehki báhtiv Lilyjn, usjudij álmáj. Tjáhkudalájma juonná jávre gátten ja álles iehkedav vájnnodiv suvva mujna giládittjat. Vuoſ, vuopptagoavnnje munnuv gárssulij. Tjielggasit vuoſnáv vilá vuopptagoavnjev ja Lily gábmagav, man tjuvden le silbbamájdde. Sáſaſtaládijn de agev guovlliv suv gábmagav. Dan gierddamahttáſin labádattijn diehtiv váni ſunji gehtjak, majt lij javlatjit. Álles sådnå lij vuoſnnet dan gábmagin. Ietjam gieresvuohta, ietjam hibmo, gis lijga vuopptagoavnjen. Juonen buorren jáhkſkiv, juſ luluj duosi säjvvot, dal duon gábdes laſtaj ruoppsis giedjegijn, juſ vuopptagoavnnje luluj daſi säjvvot, de luluj Lily dalá ſuoggſuj guorrasit. Majdiſ vuopptagoavnnje gersudaláj váni säjvok. Diehttelis ittjij säjvo, vuorbſen ittjij, jali de iv lulu dálla Eleanora ja mánáj ſiegen dánna váttſatjit... – Gulá, Eleanor, mujtatja guſ gudik goaſſak gállåm áſgijt?

– Manen giſ gatjáda, Simon?

– Mujttám lav gállåm áſgijt, mujttám lav Lilyv, gejna luluv giládam... Manen giſ ſjávot biſo? Moaſjodav guſ duvva gállåm áſgijt mujtedijnám?

– Manen giſ lulu moaſjodit, Simon? Ij guſ almaſi agev gállåm áſgijt uſjuda gárden, gånſå álmå ja nissuna veludalli muoraj vuolen? Álla guſ ſidja gállåm

ájge, gájkka gállám ájges báhtsám, duo álmma ja nissuna, muoraj vuolen vällahiddje gäjdo... älla gus ávvo, älla gus duohtavuohta?

– Munji gis gábmaga nieljetjiegak májdde ja vuopptagoavnnje...

– Munji gäjť tjulástahka. Usjuda guhtta nejtsutja tјáhkkáhij gávuvávuodoj ávdán guokta lågev jage dássta ávddála, jávrregátten, gávvinin tјáhtjelastajt, muv vuostasj bále vuoјnnám ruoppsis tјáhtjelastajt. Háhkkat gis de tjulástahka nisskásim. Mujsta gis giehta iehkedav náv doargestij, vaj ittјiv desti gávvit buvte. Kláhkam gehtјastiv mierreda ájgev, gá bádјiv ietјam dásјu báltátјav tjulástagáv usјudalátјit. Náv divras lij dahta. Tјuorggisáјvagis nissuna tjulástahka, gánna lij roassјme njunjen. Gájkka tjulástagáјam ieddne álles iellemij. Boahte, Caroline ja Hubert.

Vássin giedjekbieјon nielјes buohtalakkoј, ruvva láhkáj unnun muoraj gaskan ja sјuodnjadin sјaddin, gá bájvadahka ja suoјvvanisá hárddoјdisá girјagin slergudallin.

Járbuk giedjekbieјon de gehtsulahka, gássta goahte lij báltátјav bájnnum ruoppsadin, alegin ja visskadin, labudatјáj unnán goadenis. Nјessagádij luovas ednama badјel, ednam gis vieraj vuolenis nјesadattij. Vuojnnet vissa ulmme ávdánis, dánen lij ietјá lágásј ruoddnis, tјiegak rámes gáhtťalimen lávko rasstit suv bálggáv. Rábme vuorddelij tјárvijis doargesta usјudastedij, de gis moaddolij nuppe guovlluj guokkarda. Russјkis sládo, daј vuolen tјiegnalis, ruoddnis slátto, ja vil

duolbbis, basstelis muora, maha doargestin máddagis gierragij, járbbis, rávvis gállo, ja gájkâm, spierggam mádja. Gájkka dáha lidjin gehtsulagá bálggán guovas guovvaj ja ulmmásis. Ávddála háhppidij mierredit, jus luluj ássnam lastav garvvet váj tjadádit, de ietjá ulmutij juolge biešov vássin.

Dán bále guovtes lijga álmma. Nuorap lij luondodis oadjon. Tjalmijdis stuovvásin dáhppodij ávddásis guojme sáhkadattijn. Vallak guojmme lij állim, de ednamij guovlaj, muhttijn gis njálmev dássju guhkes báttá maŋŋela tsakkaj, muhttijn ittij ávvánis. Vuorrasabbo imálasj láhkáj skiermo váttisj. Giedav gálgalij ja oajvev maŋus bajedij, dagu gierddamahtes rásse goaden ávdán vuorddemis ahkeduvvam, valla álmma dámadibme lij jiermedis ja oare dagi. Vargga avtat rajes dublledij, allasis májádij, dublledatjáj, dagu mádje luluj árrum vásstádus. Vuoŋŋanisájs giehtoj, jábbmegij vuoŋŋanisájs, gudi dálla álmma milta subtsastallin ihka majt ibmahijt alme vásádusájsstisá.

– Almme lij dálusj ájttegiŋda Thessaly, William, dálla gis doaro diehti vuoŋŋanis bárij gaskajt átjegin radjuj. Ganugastij, mahkas gulldalij, májádastij, oajvev labádij ja járkij.

– De le gájt unnes strávvebatterija ja gummihasj hárho jievvagin – dievvagin gus? – jievvagin gus? Na allun gájt dal snivvudagájs berustu, ij dal lijssi dádjadahtes snivvudagájs sjambaldit. De gájt de oanes báhkuj: Masjiŋna le ihka gánná vuohkasin látjo oajvegiŋ, buojkulvissan muorrabävdátjin. Gájkav

biedjusa bargge muv guovludagá milta. Árbbásj de bieljes dasi biedjus ja vuoijnjanisáv ilmodus sábaduvvam vuogijn. Nissuna! Árbbátja! Nissuna tjáhppis gárvojn...

Vuojnnet ájttsam lij nissuna vuolpov málggadin, mij suoivvanisán sáhppada tjáhppadin vuojnnoj. Álmáj gahperav nuolaj, giedav bajedij tsáhkâsis, gáhtjadij suv lusi mudárda ja nirvudalá. William gis álmås sasev doahppistij ja sáppijnis giedjegav duoh-tastij vuorrasav hiemssitjit. Juorrulasstám vuoras de bieljev dan guorraj buvtij ja dagu vásstedij dan giellaj, giehttogádjij gájt Urugája miehtsijt, majt lij tjuodijt jagijt dássta ávddála guossidam Europa tjáppemus nuorra nissuna siegen. Mudárdij Urugája amás ruvsaj gábtjtjám miehtsijs, bujigijs, fiervájs, merraniejdajs, ja fállam nissunijs, gá duoppeduváj Williamij, gen muodoj nanos gierddisvuohta maŋenagi gievroj.

Sunnuv guorajga vuolep gasskadáse áhkátja náv lahka, vaj hálvva imájlusjájga ádjá nirviyt. Akta stuoves ja usjudalle, nubbe gis ruoppsisnierak ja lassjuk. Daguv ienemus sunnu lágátja de lijga viehka mielastuvvam juohkka skajev tsuojggijiddje sierra dâmadibmáj, gájt de jus skadje luluj boanndá. Majdis ilá málggadin lijga diedátjit, jus álmáj dâmadij dâssju sierran, jali jus ajtu luluj bierik. Gá dal lijga vuor-rasis hárd-dov várd-dahasstám sjávot, de guojmme guojmmásiska sluohkasit guobbulijga, ja de vájmmelit ságastijga gássjelis giellasiska.

– Nielle, Bierтта, Láhтта, Siesse, Fielle, Ba, sádná javllá, mánná javllá, dahta javllá, mánná javllá, mánná javllá, mánná javllá...

– Muv Bierтта, Siesse, Biella, Áddjá, vuoras álmáj, sáhkár. Sáhkár, jáfo, mádjeguolle, ruodnusa, sáhkár, sáhkár, sáhkár.

Usjudalle nissun tsoabmev guládiijn imájdalá gehtjadij giedjegijt, maha njuolgga, stuovvásin ja jasska tsiekkedin ednamis. Dajt gis de vuojnij nager-vuossan, guhti smaredattijn vuoynná abmasit guojtte guohpárgintaljuolgev, tjalmijdis tsápptsis ja vaden rahpal, ja vaden guohpárgintaljuolgev vuojnediijn almajda ravggá ja gájkajn ávdijn gintaljuolgev guovllá. De navti sá de usjudalle áhkká ganugij járbuk giedjek-biejo ávdán. Tjabu hiejtij dagádallamis guojmev gull-dalisj. Tjuottjoj dannák dibde bágojt allasis ravggat. Rubmahav suvdostij ávddán-manus giedjegijt gehtja-dijnes. Oajvviadij ham de lulujga juosik tejav jugátijt tjáhkkit.

Gehtsulahka lij dal usjudallam juohkka gäjnov lastav garvek jali guotsadik ulmev jávsátjit. Váni giehtok lastav guotsadittjat gájbbeduvvam ájmmu-dagás, de guoktálattaj, jus suvva luluj guoddet asidis vuodo, mij náv várroda skáraj ja doargestij juo tjoarvvegietij davva duohtadijn. Danen de mierredi lasta vuolev suogñalit. Juoggu má lassta nuohkásav rágnáhi, vaj vuolelt sjiehtaj. Esski lij oajvev slahpaj tsággâm ja russjkis rábev guoradaláj ja hárrjáníj russjkis tjuovggaj, gá hájn guovtes

álggolin váttstijiga. Dálloj goappátja lijga nuora: Nuorra nissun ja nuorra álmáj. Goappátja buoremus nuorrudagániska, vájbi tjabu buoremusá ávddálettja dalloj, ávddála giedjegis le lidna tjuovggisruoppsis urbbe luorkijdam, gá biejjvelátte soaje, juska állásin sjaddam, labádik li bájjvadágan.

– Vuorbbe ij la bierjjedahka, moalgedij álmáj.

– Manen? Jáhká gus vuorbbáj?

– Besalvisás rávkki guhtta penca bierjjedagájt.

– Mij lisj dal guhtta penca? Ij la gus dahta gudá penca árvuk?

– Mij le dahta, makkár dahta, massta giehto?

– Vuojo, ihka mij... giehtov.. diedá gájt, majt giehtov.

Álov vuordij juohkka bágo gaskan. Avtagielagin tjuoalvisá dagi bágojt málgij. Guovtu tjuottjoiga giedjekbiejo ávdán ja vāhkkálahkkoj tjuoggijga dibma ednamij nissuna rássjosuojev. Gá návti dagájda, ja álmma gieda lijga nissuna giedajn, de imálettjat dábdoidiska bigodijga. Dákkár dárbahahtes bágutja aj juojddá bigodin. Oanessájak bágutja, valla lássis sisjutja, vaj soaje ettjin nagá dajt málggadij guoddet. Danen unugit lahkusa dábalasj gávnijda sájjvun ja sjaddin náv siellden daj amás luonnduj. Valla guhtis gis diehtá (navti gájt guovtes usjudijga rássjosuojev ednamij diebttjidattijn), makkár dará lulun dajda tjiehkádam, makkár jiehkke lulun guojttet nuppe biele bájjvadahkan? Guhtis gis diehtá? Guhtis gis le dávva ávddála vuojnnám? Tjabu nissuna usjudattijn mav tejav Kew fállá de álmáj guláj juoga bágoj duogen

tjiekádij. Juoga tsäggahij stuorren ja nannusin daj duogen. Murkko suoymma-suoymma lãptijdiij ja bihkusij ihtin... vuoij lijka, majt sjimojt vuoijnij...? Bieddjis bãvdãtjiij ja dievnãriij, gudi vuostak nissunav, de gis ålmmåv gehtjadin. Guovte oalle sjilliga rieknik vil suvva mávseðahtij. Rieknik lij oalle, gájkkã oalle, jáhkediij allasis biednigattjav sålbenis tjuvddidattiin. Oalle gájkaйда ájnat sunnuj guoktáj. Tjabu ålmmåj oallen vuoijnugãdiij, de gis de... majdis ilá miella-giddis lij vilá usjudalá tjuodtjot, danen de rássjosuojev ednamis ráhttistij ja ratjáj sajev gávnatjit, gånna lulujga iehtjãdiij siegen tejav juhkat iehtjãdiij lãhkáj.

– Boade dal, Trissie, juhkun dal tejav.

– Gånna s tejav jugásj? gatjãdiij nissun imálasj vájmmelamos giellaj. Vãbbulij ja dibdiij ietjas rãsse-bálggáv gãssutjit. Rãssjosuojev giesselij fáronis, oajjev jãrgodiij duohku-diehki, ja tejav vajãlduhtij. Ienni hãlijdiij duonna-dãnna viegadii mujtedijnes orkideajt ja guorgajt rãsiin, Tjiina goadãtjav ja ruoppsisrattak lãttev. Ájnat ålmåj suvva åvddãn lãjddij.

Navti gãjt de ulmutja guoktãlakkoj gieverdin giedjekbiejoj vásuk avta lãhkáj vãni girja jali ga ulme dagi. Vuostatjin gierdde gierde mañjela alekruoddnis suolnes sijãv birãstahtij, gånna rubmaha vilá sjimudasstin ja bãjnnustin, valla mañjelattja gis goappátjagã sjibmo ja bãjnno lijga alekruoddnis ilmmåj njãrbbum. Vuoij bãhkav ban! Bãhkkã tjabu svatjik gahpaj ruovddelãtte vuogijn giedjegij irkkãn, guhkev vuordatij agev labudattiin. Bieddjis

biejvvelátte gisák stáhkin badjálakkoj, bieddjis soaje
sjimostin spierggam marmorsivlov guhkemus gied-
jegij bajelt. Pálmmahuodnaha glássadähkko guojtij,
dagu bieje ávdđáj luluj ruoddnis duorgga luoppedam.
Girdde jutsán gis giesseilme giella buolle sielostis ruod-
jalij. Visskat ja tjáhppat, tjuovggisruoppsat ja muoh-
tavielggat, gájkka bájnoj sjimo: Álmmá, nissuna ja
máná vuojnnujin almemáddarin. De gis visskis gábd-
dagáv vuojnedijnesa gáhtjadin muoraj vuole irkkáj.
Dagu tjáhtjegájkanisá lánjgijdin visskis ja ruoddnis
ilmen, unnán davva bájnnelin ruoppsadin ja alegin.
Vuojnnet gájkka stuorra ja lássis rubmaha lidjin
báhkkan labudik labmam ja vellaha fievvin ednamin.
Valla sijás giela badjánin, dagu dálá lulun buojdes
buttjasginntalijs oassjot. Giela. Ajtu giela. Bágodis
giela. Sjávodisvuodav biejsstelin nāv dudálasjvuo-
dajn, nāv himo hálujn, jali mánáj bále nāv hähkkat
alvaduva. Biejsstin gus sjávodisvuodav? Majdis ij
lim ávvānis sjávot: Agev gájt bussaj motávra vierajt
jállerdin ja gijrajt málssun. Stáda jutsáj dagu vallje
sádjām stáles dagáduvvam Tjijná láda sissjálakkoj
váni ganugik gitjárdin. Daj duodden vil giela jubmin
ja ájmodihkes giedjega bájnojdisá ilmmáj bigodin.

ARTHUR CONAN DOYLE

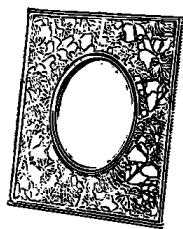
Dán girje guhkemus subttasav tjállám Arthur Conan Doyle gávnadij ham Sherlock Holmesav. Danen máhtta javllat sádná dagáj guoradallesubttasav dábddusin de má vārāldav miehtáj. Holmesa lágásj guoradalle ihtá álu dálásj ájge krimrománajn, de

árvvedahte le Doyle garrasit bájjnnám sjáŋŋarav gitta dálátjij. Doyle lágáj medisijnav, de danen le Sherlock Holmesa vuohke ássijjt guoradalátjit dálkudiddje láhkáj dahkat.

Juska dal diehto ja guoradallam li Doyle subttasij ájnas oassen, de tjálle iesj berustij álov okkultismas. Jáhkij vuoŋŋanisájdá, maha jábbmegijs báhtsin dán ájmmuj. Dáhta le ham stuorra sieradus buohtastah-tedijn tjállusijjt tjálláj. Sherlock Holmesa subttasij duodden tjálij gasskaájges, valla aj muhtem giehtoijt oalle iellemis koloniájge. Doyle viesoj 1859-1930, riegiádj Skátlándan, jámij Ieŋlándan.

ALVADUS BÖHMENIN

I

Sherlock Holmesij le sádná agev Nissun. Vuor-
jját gullam lav sujsta ietjá namájn. Holmesa
mielas dievdij ja mierredij álles ietjas sjiervev. Ittij val
gulá mavga gieresvuoda Irene Adlerij. Gájkka dábdo,
sierraláhkáj dahta, ettjin áro galmma, snivva, valla
árvugis stuoves mielanis. Holmes lij mielastim tjie-
hpemus ájádalle ja guoradalle masjiinna, mavva dán
ájmonimme lip vuojnám. Valla iehttsen luluj boasto
ilmmáj boahtám. Ittij goassak hála lidna dábdojs
ájnát delbasta ja bilkkeda. Miellagiddisa gájt lidjin
daha várddahiddjáj, buoremusá bigodittjat álm-máj
dahkamuháj oarev. Valla hárjjánam ájádalle luojte-
dijn dakkár ássijit ietjas tjáppes ja snivvim miellaj de
buvtij allasis vuovnodeahte hárenisáv. Dubme hielles
vädtsagin jali spierggam gievrra stuoredimglássa e
lulu garra dábdo ienebuv suv lágásj mielav hárret.
Huoman lij miellasis njámmum dássju akta nissun.
Dat nissun gis lij dálle juo jábmám Irene Adler, savdas
ja amás mujttuj báhtsám.

Iv lim mañemus ájgev vuoja Holmesav vuojnám.
Gállasjuohtam lij munnuv goabbák sierra sierada.
Ávvum ja berustibmám sijda hárráj, mij ilmmus

vuostásj bále goadev äjggo älmamáj, nagájga mujsta
älles mielav gidodit. Holmes gis, guhti älles böhmak
sielujnis vasjodij juohkka lágásj säbrástallamav,
bátsij Baker streeta árudahkaj. Ietjas oabme girjijis
sähkáj hávddádij. Vahkulattjat malsudij kokaijnav ja
guddnehimov, adjulahtte selgav ja ietjas luondo buolle
fámov. Vilá, dagu agev, gievrrasit gierrum vierredagojt
guoradalátjit. Nanos diedojdis ja sierra lágásj máhtu-
dagájdis anij luottajt guoradittjat ja tjiegosvuodajt
tjoavdátjit, majt doajvodis polijssa ádná lij guodám.
Duolloy dálloy gullájiv subttasattjajt dagojstis: Manáj
Odessaj, gá Trepoff gádduj, Atkinsona vieljaj sieldes
vuorbedisvuoda tjávdij Trinkomalen, ja mañutjissaj
bargaj náv tjábbát ja tjiehpel Hollánda gánágisvega
ávdás. Dáj rahtjamij duodden, majt sá nák ietjá
avijssaláhkkij siegen juohkiv, huoman binnáv diehtiv
ávdep rádnastim ja barggoguojmestim.

Soames iehkeda, sijnjuvtja 20. bieje 1888, lidjiv
skihppe lussta sijddaj máhttsamin. Dálle lidjiv vuojn
vaden sahte ulmutjijt dálkudahtjam. De gájt de rahte
doalvoj muvva Baker streetaj. Oahpes uvsav váse-
dijnám, mavva agev mujtáv suoggñujnim ja ruoppsis
tjálunij sjievnñjis dáhpádusájgum, hähkkat sáll dát
hálijdiv Holmesav vaden vuojnnet, diehtet gáktu
sierra lágásj máhtudagájdis dálle anij. Suv ladnja
tjielggasin tjuovgaj. Bajás guovlastattijn ájttsiv
siekkes sjibmo guokti vinndekgábtjtásav vásselastij.
Spájtta, vissjalit lanján gieverdij. Oajvve guvnnjot ja
gieda aktan hárdon. Munji, suv fártta miela ja dábe

oahppásij, návti dāmadattijn juo giehtoj ájggomusáv. Barggamin lij vaden. Jierijdam sálgganam niegojstis ja ádā gássjelisvuodav vájmmelit guoradimen. Skuolkk-aliv ja doalvoduvviv muv ávdep ájggum árudahkaj.

Holmesa dáhpe ij lim gijttogis. Vuorjját lij dakkár, valla jáhkáv ávvusij muvva vaden vuojnedijnes. Váni hálak muvva dimes tjáhkunij giejggelij. Suovvasijdes munji bálkestij, vuosedij buollemvijnnaskáhpov ja tjáhtjebullardiddjev tjiegan. De tjuottjadj dālā ávddāj muvva guovla sierra guoradalle vuogijnis.

– Gállasjvuohta dunji hiehpá, moalgedij. Jáhkáv gis, Watson, buojddum la bielle nieljijn tjilujn mañemus ájvvalime rájes.

– Gálmåjn, vásstediv.

– Aytu, galggiv hájn vil ájádallat. Dåssju binnátjav hájn, Watson. De gis barggagoahtám, álváv. Ittji giehto usjudi vaden rájdov vuojedahtjat.

– Gåktus gis de diedá?

– Vuojnáv. Álváv. Gåktus gis de diedáv áttjak la snjabrram, diedáv duv lunna le ihkeva tjuorbes ja berustahtek dárnnō?

– Gieres Holmes, vásstediv. Dáhta le ilá állo. Duvva lulun boalldám, jus lulu muhtem jahketjuode dássta ávddála viessum. Duohta le váttsatjiv duoras-tagá álggon ja máhttsiv rássjum sjtänntjon. Majdis målsudam lav juo, de iv buvte árvvedit, gåktu davva gávnada. Mary Jane gis le divodahtek, ja áhkkám le suvva juo várrodam. Valla iv danen ga buojkká, gåktu suv dábijt álvá.

Holmes tjajmadastij. Giedajdis aktan ruvvistij.

– Gájkin álkkemus, giehtoj. Ájtsav ham gáro-juolge gábmagat sisñutjav jur, gággu dálá tjuovgga davva dájvvá. Liertev le guhtti vargga guorralakkoj suoddalam. Diedon davva suoddalij soames berustik garram dibágav gámavuodos skáhpamin. Danen, dádjada má, akti gávnadiv goappátjagá dādnā la rávttjādagān vājaldam, ja duv lunna árru Londona dārnojs állagasj gábmagav suodde nājttso. Bargut hárráj: Jus álmāj jodoformas hapsijda ladjasim tjāgnā, tjutjugin tjáhppis silbbanitráhta dieblle, ja gahperases stetoskávpā mārkkā savvum, de littjav almma tjuorbbe, jus iv suvva doajmme dálkudiddjen tjielggitja.

Ittij lijssi tjajmadik árrot Holmesa nāv giehpet buojkodattiin ájádusájdis. – Árijdat guládijsám, moalgediv, de ham tjoavdos munji gullu nāv álkken, vaj davva luluv adjáj iesj gávnadit, vājku alvaduváv juohkka ájádussasit, desik dajt tjielggida. Huoman de ietjam tjalmijt jáhkáv duv tjalmij buorren.

– Ajtu, vásstedij. Suovvasav buollidij ja njessalij tjāhkunij. Vuojná, ájnat i vārddaha. Tjielgas sieradus. Buojkulvissan álu gājt la vuojnnám lāvkkistagájat boadáldagás diehki.

– Álu.

– Galli?

– Na edesik tjuohtti.

– Galla gis?

– Galla mahkas! Iv diede.

– I val de! Illa várddaham. Huoman gis vuojnám. Jur, majt giehtov. Na, iesj gájt de diedáv lågenangietjav lãvkkistagã. Danen goappátjagã vuojnám ja várdaham lav. Duodden, gã nåv mielastuvvam la dákjár árvvãdusátjijda ja nåv smidát tjálã muv åtsådallamijs, de vãjbi dãhta dujsta mielav giddi. Lagãdastij munji skãlmãv assãs, tjuovggisruoppsis bãhppãrattjajgum, mij lij rahppot bievden fievvam. – Poasstak bãdij. Lãgã dal jieddnãt.

Ällim bãhppãrin biejeve, namã, jali ga adressa.

Lãhkiv: Duvva le udnãsaj iehkeda neljadisãv gãktsãj guossidittjat ålmãj, guhti dujna ihkeva åjnناسamos åssjes luluj sãgastallat. Åskãsaj dievnastussat Europa gãnãgisvehkaj le duvva duodastam luohtedahtten åssjijgum, maha li nåv alvvidahtes åjnناسa. Dãv gãvvimav dujsta lip gãjkat bieles oadtjum. Årru dã lanjãnit mierreduvvam åjge. Allu ga imãjlussju, juska guosse muodojdis luluj gãbttjãt.

– Aytu árvvãdus, ikteliv. Manen de dãvva jãhkã?

– Iv hãjn árvveda. Alvov vihkke le usjudahtjat diedoj dagi. Berustik de bãdnjãgoahtã duohtavuodajt ietjas åjãdallamij, ij ga åjãdallamav duohtavuodajda. Na bãhppãrattjav: Majt gis danna älvã?

Snivva guoradalliv bãhppãra tjãllusav.

– Dãn tjãlle lisj mã boanndã, moalgediv guojmãm vuogev hãddida. Dákjár bãhper ij la biellebuttes hãlbebun oastedahtte. Imãj le, gã le nåv nanos ja garram.

– Imáj, dale galla duolla báhko, javlaj Holmes. Ij la ieŋŋils báhper ga. Bajeda davva tjuovggaj.

Bajediv de. Vuojnniv báhppárij diebttjiduvvam stuorra E:av unna g:ajn, P:av, ja stuorra G:av unna t:ajn.

– Maha li gis dáha? gatjárij Holmes.

– Buvtadiddje namma, diedon, márjju suv nammatjáluna.

– Älla ávvánis. G unna t:ajn le Gesellschaft, tyska báhko vidnudahkaj. Oanádus dagu iehtjama OS, oasossiebrre. P le má Papier. De gis Eg. Gehtjastinno kártajt. Doahppistij stuorra russjkis tjoahkkev hillidos. Eglow, Eglonitz, dála ham: Eger. Tyskagielak suohkan Böhmenin, ij mälggadin Karlsbadas. Dåbdos Wallensteina jábmemsadjen ja moatte glássabuvtadagá ja báhpermillo diehti. Ha, ha, báhttja, majt gis dassta usjuda? Holmesa tjalme jillin. Njálmes bæssistij vuojo alek suovatjav.

– Báhper le Böhmenis, vásstediv.

– Na jur. Girjátja tjálle gis le tysska. Ájttsi gus gárgadisáv: *Dáv gávvimav dujsta lip gájkat biele oadtjum?* Ij ránsska jali ga ruossjak lulu navti tjállám. Tysska le verbaj hárráj náv giehtjesjáhtjaliddje. De átsádinno má de, majt böhmak báhppárijt tjállám tysska sihtá, guhti vil muojon gábtjtjá muodojdis. Dála gis, jus iv állu tjávto mähhtsáj vuolge, ilmmus sádná juorijdimme gádodittjat.

Sáhkadattijn hesta guohpára juhtsin, ja viera skuollerdin gahttunin. Biello skuollalij. Holmes snjurgádstij.

Gullat guovtes, iktelij. Duohta, javlaj vinndegis álgus guovlasta. Tjáppes gávllasasj ja guokta mihás ráse. Goappátijit divralusjáv. Edesik biednik le dán ássjen, Watson, jus dal ij ietjá littja.

– Mähtjánav de, Holmes.

– Allu dá vån, dáktår. Báhtsu dá sadjásit. Tjálle dagi tjádjánav. Dássta sjaddá galla miellagiddis. Suddo luluj dunji dávva masset.

– Valla guossát...

– Ale sujsta berusta. Márjju vähkát dár bahittjav, ja de gis sádná aj dár bahisj. Dála bohtá. Tjähkkáha gulá, dáktår.

Nuolet ja lássádit guosse lávkøj boadáldagáv ja lávkkestagájt. Ganugij uvsá ávdån. Garrasit ja vissásit goalkodij.

– Tjáña goahtáj! gáhtjoj Holmes.

Ladnjaj tjánaj álmáj, guhti ij lim guovtet mehteris oanep. Sujna lidjin dagu ájmodis gievrás Herculesa radde ja diehko. Divras biktasij tjävlludahka luluj Ienlándan vassten vuojnnot. Gábdes gállebuddasa gárvo sassegietijn ja guovtegerdak buttas ratten. Gábbmisalek gábo rabdajn álgij bajelt lidjin ruoppsis silkkigirja. Davva lij tjiebeda birra giddim májdijn, mij lij dássju akta ájnegis ruoppsis härvvagiergge. Bajemusán divras náhkijn hiervviduvvam guhkaruodjasa állijga dáv sieldes valje duodastusáv, mavva suv álles

vuojnno bigodij. Giedanis gâbdes gajbbagahper. Bajep muodojdis gitta nierradávtij rádjáj gâbtjáj tjáhppis lijnne. Vuojnnet davva lij divudasstám jur ladnjaj tjâñadijn, giehtas lij vuojn vilá daj vargaj. Vuolep muodo áłmmâv vuosedin gievrran. Assás vuollebavsev ja guhkes, njuolgga vissesvuoda gájbbe. Áłmâj hálvva narigav guoraj.

– Oadtju gus diedádusáv? gatjádij tjeñgalis, ruobes giellaj. Gullunagi tysska. Giehttuv duvva guossidittjat lidjiv. Gehtjaj nuppes nubbáj diedek, gesi hállat.

– Tjâhkkidu, gâhtjoj Holmes. Dála le ráddnam ja barggoguojmám dr. Watson. Muhttijn le nuoges tjeihppe muvva viehkeditat. Gejnas gis ságastav?

– Gâhtjo muvva Revva Von Kramman. Mânnâ lav Böhmena gâñgâlasj. Dát guojmmát lisj dal gudne ja tjeigosvuoda árvvogis, guhti ájnnasamos ássijn áskel-dahttá. Jus ij littja, de luluv dujna guovtu ságastit.

Tjuodtjániv mâhtjánittjat, ájnat Holmes muvva giedas doahppij ja nârdđâlij ban de tjâhkkâhittjat. – Juogu goappátjav jali ij avtak. Dán áłmmâj le subtsastahtte gâjkka, mij le munji subtsastahtte, giehtoj Holmes.

Revva gâbdes âlgijdis labudastij: – Vuostatjin de vierttiv dunnuv vájnnodit sjâvvunitat guokta jage. Dan maññela iv desti jerudalá. Dâlla gis ássje le nâv ájnas, iv hahkada giehtodijnâm dáhta luluj máhttet âlles Europa histâvrâv báñnnet.

– Jáhtáv sjâvvunit, moalgedij Holmes.

– Mânnâ aj.

– Alle gábtjtjása diehti moaskeda, járkij oavdos guosse. Muvva bargadiddje gudne árvugis ulmusj sihtá ávdástiddjev dunnuj abmasin bátsátjit. Miededav dunnuj aj ietjam virgge ga ij la jur ietjam.

– Diedáv juo, javllalij Holmes gávkalusjá.

– Vidjura li nâv hielle. Juohkka láhkáj viertti gáhttit, vaj dáhta ij sjatta alvadussan ravvgada Europa gånâgisvegas avtav. Tjielggasit javla de ássje guosská Ormesteina stuorra fuolkkáj, Böhmena árbbegånâgisájda.

– Diehtiv davva aj, mudárdij Holmes tjalmijt tsáptso tjáhkunij oajodijn.

Guosse alvaduvá guovlastij njavvahiddje, lájkástalle álmâmáj. Sunji lidjin dávva gávvidam sluohkasamos ájádallen, Europa vájmmelamos guoradallen. Holmes suoymma vaden tjalmijdis tsakkaj, gierddamahttásin stuorra guossev gehtjadaláj.

– Jus dal Gånâgis luluj ássjev munji giehttot, de luluv suvva buorebut rádedit, ivtij.

Álmáj tjáhkunis tjiellistij lanjáv gieverdatjá. De gis de mårâda gábtjtjâsav gajkedij muodojstis ja guolbbáj bálkestij.

– Duohta, tjuorvvistij. Mânnâ lav Gånâgis, manen ávvânis gähttjalav ietjam tjiehkát.

– Ajtu manen, mudárdij Holmes. Gånâgis ij lim bágov ga moalggám, ávddâla árvvediv sáhkadav Wilhelm Gottsreich Sigismond von Ormsteinajn: Cassel-Felsteina stuorrevajn ja Böhmena árbbegånâgisájn.

– Dádjada gájt, oavdos guosse javlaj akti vil tjáhkida ja guovggis gállov giedajn doarjo. Dádjada gájt iv la hárrjámam ássijit giehtadalátjit iehtjanim. Majdis dát ássje le náv ájnas, vaj ittjiv máhte barggáj luohredit váni sunji vuollánik. Tjiekhusin lav diehki mannam Prahas duvva guossidittjat.

– Giehttu dá, javlaj Holmes tjalmijdis hájn tsápptsista.

– Oanes duohtavuoda: Vihtta jage dássta ávddála, Warsawav guossidattijn, oahpástuvviv dábidos maná-diddjáj, dunji márjju oahpes Irene Adlerij.

– Átsá gis diehtogirjenim, dáktår, mudárdij Holmes tjalme tsáptso. Moatte jage nalluj lij gávnadam vuogádagáv tjoahkkitjit gájkka tjállusijt ulmutjijs ja gávnijs. Gássjel lij ban de juojddá bæggalit, massta ittijj buvte majdik giehttot. Danen gávnniv Adlera iellemgiehtov rábbija ja tjiegnalis nuore guolijs tjállám admirála gaskas.

– Gähhtjat! javlaj Holmes. Hum! Riegádam 1858 New Jersey. Contralto... hum! La Scala, hum! Prima Donna Warsawa tjájssára operan... na de! Opera-luovev guodám... ha! Lándánin árru... ajtu gus de! Gulá dal. Gánágis gullat sehkanij dán nuorra ulmutjiijt, tjálestij sunji tjiegos girjátjiijt, ja dálla háliidisj dávkk girjiidis ruoptus.

– Jur navti. Valla gáktus gis...?

– Válldujda gus suolev?

– Ejma.

– Álla gus de láhkatjállusa jali ga duodastusá?

- Älla.
 - Iv de Gånågisáv buojkká. Jus nuorra nissun luluj girjátjiht bigodit biedniga diehti jali ietján, gáktus de luluj dajt duodastit?
 - Tjállusijn.
 - Háv, dahkotjállusav!
 - Muv báhper.
 - Suoládam.
 - Muv stiempele.
 - Háddidam.
 - Muv gávva.
 - Oasstám.
 - Goappátja lin gávva.
 - Vuoj lijka! Gånågis le ajtu tjuorbbe árrum.
 - Huohppelasj lidjiv... bierik.
 - Mäddám la galla.
 - Dalloj lidjiv dässju rávnnáprinssan. Nuorra.
- Dálle gis gálmá láge jage vuoras.
- Viertti vaden davva allasit máhtsadiht.
 - Gáhttjalam lav váni vuorbástuvák.
 - Gånågis máksus. Oastedahtta sá de.
 - Ij vuobde.
 - Suoládus de.
 - Vihtti gáhttjalam. Guokti lájggosuollaga goadenis ruodtsijin. Akti mannulagán sujsta vuossav doahppijma. Guokti le rahten ládadallam. Váni vuorbástuvák.
 - Älla gus de gávva luotta báhtsám?
 - Älla ávvánis.

Holmes tšajmáđij: – Hávsskes árvvádus lisj ham de dáhta.

– Munji galla alvos ássje, vásstedij gånågis.

– Le galla. Majt gis de nissun gávåjn ájggu?

– Muvva ravvggadit.

– Gåktus?

– Gállasjvuohtaj lav.

– Navti lav gullam.

– Moarssám le Clotilde Lothman von Saxe-Meningen, Skandinavia gånågisá nuppát niejdde. Márjju diedá suv fuolke snivva njuolgadusájt. Nájttso le tjábádis iesj ulmutja hámen. Jus luluj binnátjav ga ietjam ulmutjahttemis guoktáladdat, de luluj mujsta sirrat.

– Na Irene Adler?

– Nihttá sunji gávåv ráđjat. Ja tjabu ráđjá. Diedáv rájatjit le. I dånå suvva dånbdå, valla miellas le stålle. Sujna li fávromus niejda muodo, sluohkasamos álmå vuojnåama. Vájku luluv iehtjåda siegen gállasjvuohtaj, de ij lulu hiejtтет. Álla sujna miere.

– Diedá gus de ij la juo gávåv ráđjam?

– Diedáv.

– Manen?

– Nihtodij gis ráđjat gilådime bieje. Tjuodtjelij mánnodagå.

– De gis gålmmå bieje li mijån assto, gávastij Holmes. Buorre, mujna le vuojn ássje jali guokta, majt vierttiv dalå guoradallat. Gånågis gåjt de diedon Låndånin dån ájgev årru?

– Årru. Årov Langhama guossevieson namájn
Revva von Kramm.

– De diededittjav duvva, makta ávddánin ássijinat.

– Doajvov galla. Márráha li dal mujna.

– Na biednigij gáktuj?

– Vájk dal mieredis mávsov oattjo.

– Ajtu mieredisáv gus?

– Dáv gáváv mávsáv vájk rijkam suohkanijn.

– Na dálásj gálojt?

Gånågis rákkástij lássis liertteguhkkárav gábostis
bävddáj.

– Gålmmå tjuohte butte gállen ja gietjav tjuohte
báhppárin, giehtoj.

Holmes tjálestij duodastusáv giehtagirjjásis ja
gajkedij davva gånågissaj.

– Ja nissuna adrässa?

– Briony Lodge, Serpentine-avenue, St. John's
Wood.

Holmes tjálestij ja duoddistij: – Hájn vil gatjá-
dittjav: Lej gus dahta kabinähttagåvvå?

– Lej.

– Na hivás dal, Gånågis. Jáhtáv de ruvva láhkáj
subtsastinno buorre ádåsijt. Hivás adjáj dunji, Watson,
duoddistij Holmes gävllasij gahttunav skuollerdatjá-
diijn. Boade idet gålmmå vargaj, de rudnon hájn dát
ássjes.

II

Jur gálmán lidjiv Baker-streetan, ájnat Holmes ij lim. Goade iemet giehtoj sádná lij gávtse mañjelattja vuolggám. Tjáhkkidasstiv dállágáddáj suvva vuorñedittjat ihka man guhkev. Háljiv gullat dal gáhttjoma oarev, gá vájku danna állim guovte mov árabut giehttum vierredago sjeivnnjis jali ga goamm-balis sierrudagá, de huoman ássje luonndo ja guosse márráha gidodin movva. Ássje luondo duodden de ajtu lij munji hávsske gáhttjat rádnam: Man tjiehpēt vidjurijt giehtadaláj, man sluohkasit ja snivva ájadaláj, álles barggovuogev. Hávsske guorrat suv jáhtelis, skuornes barggovuogev, gáktu nagáj gássjelamos árvvádusájt tjoavddet. Náv hárjjánam lidjiv Holmes vuorbástuvvá, vaj ittjiv desti jáhke nahkamahttáv máhttelissan.

Juo nieljev lahkanatjáj, ávddála uksa rahpusij. Nierrasjávtják gárasiehke slurjjahij goahtáj, muodojs bádestam ja biktasijs vasste. Vierttijiv gálmmi gehtjastit ajtu lij rádnam, gá dábddiv máhtudagájdīs iehtjásin gárvvunit. Oajjev nivkkala oademladnjasis gáhtolij, vidá minuvta mañjelattja idij almma gárvo ja ieme guddnedahtten. Giedajdis sálbijdises tsággálij,

juolgijdis dálå ávdån biktali, njálgugit oanegattjav
tjajmadij.

– Na má-be-så-su!

– Majt gis dal?

– Hálvva suohtas aj. Diedáv i goassak lulu mánnat,
majt idedis dahkagåhtiv, jali ga majt mañutjissaj
dahkiv.

– Iv ga måna. Jáhkke gájt de Irene Adlera iellemav,
márjju goadev aj, la várddaham.

– Na edesik dan guovlluj, majdis giehtje lij gåmbal.
Subtsastittjav vájku gåktu. Idedis gávntse mañelattja
dáppet vuolggiv bargodis rássesujttárin gárvvunam.
Rássesujttár le buorre miehtedåbdon ja sebrudagån.
Áro sijås akta de buojkká gájkká diededahttev. Spájtta
gávnniv Briony Lodgev. Hårvvás goadásj. Gårdde
duogen, valla goahte ållu rahtebållån. Guokta gierde.
Nanos lássa uvsan. Stuurra dåhpe oalgesbielen le
dávverijs dievva. Vinndega vargga guolbes ráhpáj,
duokkár ajpigis ieññils rabåstagåjgum, majt tjabu
månna buktå rahpat. Ietján ij mige sierra lågås, åjnat
bajep gierde boadåldagå vinndek jávsådahttå skiejå
dåhkkos. Vådtsiv goade birra ja snivva guoradalliv
juohkkat guovlos, åjnat miellagiddisav gávna.

– De gis gahttunav våttsatjiv ja gávnniv, dagu juo
årvvediv, stållav gårde guoran. Viehkedasstiv barg-
gijt råsijisågum ja måkson oadtjuv biednigattjav,
gahpamielkev, suovvasijt, ja má de ihka majt hålijdam
diedoht Irene Adleris. Iv ga visjá båggalit gájkkå gávka

iellemgiehtojt ulmutjijs, gejs iv jerudalá, ájnat huoman hähttujiv gulldalit.

– Majt de gulli Irene Adleris? gatjádiv.

– Vuoj lijka, divna áłmmáj tjalme li suvva ájttsam. Sådna le fávromus nissunnierra dán ilmen. Návti subtsasti Serpentine-rahte árru. Aktu allasis árru, lávllu duolla-dállá, sijdastis vuolggá bájvállattjat vidán, máhttsá jur gietjan mállásijda. Vuorjijat ietján álgus vuolggá, ájnat lávlotjit. Dássju akta álmájguosse, valla álov suvva guossidahtta. Gábbmisiehke, várd dá ja hervuk. Akti bájvváj boahtá, álu guokti. Dán Inner Temple-vuornágissiebre ájrrasa namman le Godfrey Norton. Dála ham de buojkká ávkev, gå le gevlasvuoddje diedediddjen. Suvddám lij áłmmáv sijddaj moaddi ja diedij gájkav sujsta. Gå lidjiv giehtov gulldalam, de vádtsájiv vaden galli Briony Lodge vásuk ja ádásis guovludiv.

– Dal dát Godfrey Norton lij gullunagi árvvádusá hárráj ájnas. Vuornágis lij, gullat juo mahkas várrodussan munnuj. Mij luluj sunnu gaskan? Manen gis náv moaddi guossidij? Lej gus nissun suv bargadiddje, guojmme, jali vájbi iehtse? Jus de lisj vuostasj, de soajttá háłldusis gáváv oadtjum, vaj davva vuorkut. Jus gis mañebuttjajs juobbá, de jáhkke ij. Dán gatjálvisá vásstádus luluj mierredit, jus luluv joarkket Briony Lodgen jali jáhttát vuornágissäbrráj. Danen lij gássjelis ássje, vierttijiv guoradallamav stuoreddit. Márju ahkedav duvva dákkár diedutjiigum, valla

hährtuv dunji ietjam unnes árvvádusájt buojkodit, jus sidá dávva állásit dádjadit.

– Miellam giddiduvvam gulldalav, vásstediv.

– Hájn usjudiv aktu allasim, majt luluv dahkat gävllasa ganugattijn Briony Lodgen. Álmáj álgus tjuottjadij. Vuojnunagi várddás ulmusj. Gábmmisi-ehke, snjutjek muodo, sjkávtjá njunje vuolen. Diehtelis álmáj, gássta áttjak lidjiv oahppam. Duoijken lij sádná. Tjuorvvista vuordedij vuoddjev ja snjuvgedij uvsav rahpam dárno vásuk sijddaáro láhkáj.

– Goaden lij bielletijmav. Vuojnestiv suvva dâbe vinndegin. Diertjeguttaj, hoalmmedij, giedajdis siejvij. Nissunav lidjiv váni ájtsak. De hâhkkat álgus idij hájn vil ráhton. Gävllasij tjâhkkidattijn sálbestis ráht-tistij gâlleklâhkatjav ja dasi guobbulij. – Vuoje dagu bârggal luluj vuojedit, tjuorvvistij vuoddjáj. Vuostatjin Gross & Hankey’s:ij Regent-streetan, de gis St. Monica-girkkuj Edgware-roadan. Buddebielev oattjo, jus guovtenlâgen minuvtan vuojá!

– De vuoddjájga. Usjudallájiv, jus iv dal doarredatjátja sunnuv nuppe gävllasa jávsádattijn goade ávddáj. Vuoddje skirtos lij dâssju boalojs lahkke boaloduvvam, tjeibetlijnne lij bielje duogen, ja sase aj váni boalodik. Ij lim háhppidam ganugit ga, ávddâla nissun goades dan sisi tjiellistij. Dâssju sjimov sujsta vuojnestiv, valla tjáppes nissun lij galla. Álmmâv dâjsadahte muodo.

– St. Monica-girkkuj, John, tjuorvvistij nissun. Buttev oattjo, jus guovtelåge minuvta nalluj dâhku jávsâda.

– Dássta de ban sjattaj ilá ájnas masset, Watson. Ájádalliv jus galggiv dan manen viehkkát jali ienni gävllasij gatsedit, gå hájn vil goalmát gevlas rahtev vuoje bádij. Vuoddje hálvva njimmurij mávso hárráj, valla gävllasij tjiellistiv, ávddåla vuostedit háhppidij.

– St. Monica-girkkuj, gâhttjuv, ja buttev oattjo jus guovtelåge minuvta nalluj dâhku jávsâda. Guokta-lågevihitta minuvta lågenanguoktáj, ielvviv ham gudi gâjnov dáhta doalvoj.

– Vuoddje gävllasav spájtta jádedij. Iv jáhke gudik goassak lidjiv náv jáhtelis, valla huoman lijga duo guovtes mov ávddåla girkkon. Gävllasa ja basso ráse tjuodtjun uvsá ávdân dâhku jávsådattijn. Máksiv vuoddjáj ja girkkuj gâhtjadiv. Ij lim sunnu ja sunnujn rijddaliddje hárrá duodden ietjes girkkon. Gålmuga tjuodtjun álltára ávdân. Njáhkiv siejnev mahkas joavdde láhkáj. Háhkkat gålmås munji járgijdin ja Godfrey Norton mov lusi viehkalij.

– Jubmelij gijtto! Dâdnâ hieba. Boade! Boade! huvkedij munji.

– Manen? gatjádív.

– Boade lik, boade, dâssju gålmå minuvta gålât, ietján ij sjatta lága milta.

– Álltárij gæssujiv. Ávddåla buojkkájiv, mij dâhpá-duvvá, de hålliv bálljásim tsabmaluvvam gárgadisájt. Duodastiv ássjiit váni dajs majdik diedek ja viehkediv

váldudit Irene Adlerav Godfrey Nortonijn. Dakka-
vide dáhpáduváj. Álmáj ja áhkká goabbák báldanim
ja härrá ávdánim májudallin. Iellemam ajpigamos
báddá lij dalloj. Davva mujtedijnám náv iesski tjaïm-
magáhtiv. Juoga li sunnu gállasjvuoda duodastusán
iehpetjielgas, danen de härrá nádoj duodastiddje
dagi fiesstimis. Navti de idedijn gádjuv irggevv álgus
mannamis suoggŋooajvev átsátjit. Moarsse munji
vattij härvvabiednigav, ja davva gis ájgov kloahk-
kasnuorrisim tjadnat dán mujtton.

– Gullunagi alvaduhte dáhpádusá, javlliv mánná,
Watson. Majt gis de dan maŋŋela?

– Na, mujsta lij guovludahka dal rassjum. Hähkkat
lulujga dá guovtes vájk dal báhtarit, vaj luluv mánná
duojken hähttut juojddá dahkat. Girkko uvsá ávdán
huoman siráðijga. Nissun maŋutjissaj moalgedij: –
Ieme láhkáj gáddáj boadáv vidán. Ittjiv desti majðik
gulá. Goabbák sierra vuolgijga, mánná gis manniv
ietjam máhkijt.

– Majt máhkijt?

– Váhkáv ja vuolaguvsev mállásin, vásstedij Holmes
biellov skuoladaste. Iv la asstam biebmov mujttet,
ja hájn vil binnebuv ga astav dán iehkeda. Dáktår,
dárbaðittjav de dal váhkát.

– Muojon viehkedittjav.

– I dal de lágav ga vieledittja?

– Iv ávvánis.

– I ga giddagisás berustittja?

– Iv buorre oare diehti.

- Oarre le galla buoremus!
 - De littjav duolla ulmusj dunji.
 - Majt gis de suludalá?
 - Giehtotjav, gå Mrs. Turner le biebmojt buktám.
- De dal, javlaj Holmes nälggomin bårådijn goade iemeda dahkam álkkes biebmojt. Hähttuv bårådijnám subtsastit, iv ietján lulu háhppidit. Vidá lahka le dálá. Guovten tijman árron dáhpádusá luoven. Niejdda Irene, jali fruvvá farra, máhttsá gietjan sijddasis. Iejv-vijjinno suvva Briony Lodgen.
- Majt gis de?
 - Dibde ietjam hállduj davva. Guovludam lav juo, mij dáhpáduvvá. Vájnnodav dæssju duvva sehkanik árotjit, ihka gáktu luluj sjaddat. Buojkká gus?
 - Bieleidibme gus galgav árrot?
 - Allu vån majdik ga dahku. Jáhkehtahte ij vuohkasin sjatta. Allu då sehkanu. Mañutjissaj goahtáj besav. Niellja jali vihtta minuvta dan mañgela dābe vinndek rahpus. Dan vinndega lahkusij tjuottjada.
 - Tjuottjaduv.
 - Várddaha muvva. Vuojnnusin lav mǎnnǎ.
 - Várddahuv.
 - Giedam bajedattijn... dale návti.. luosa ladnjaj dunji vaddám gávnev ja dan ga bále dáláv ritjo. Guldala gus?
 - Snivva.
 - Ij la mige sierra lágásj, javlaj Holmes suovvasa muodugis giessasav sálbestis rákkåsta. Dáhta le dábálasj suovastiddje. Goappátjijn gietjijn le boallo,

vaj ietjastis bávket. Duv ájnegis dahkamussan sjaddá davva luossat. Dáláv ritjádattiin moattes dásatji. De gis lájddásta gahttuna gáhtjáj, ja iesj idáv låge minuvta mañjela. Lev gus de nuohkásav giehttum?

– Bieledibme árruv, vinndega lahka tjuottjaduv duvva várddahittjat. De gis duv siejvvelastedijn dáv giessasav luossuv ja dáláv ritjáduv. Mañutjissaj gahttungietjen duvva vuorñeduv.

– Jur navti.

– De ham de máhtá munji luohtedit.

– Ihkeva buorre. De lisj má de muddo munji målsudittjat.

Holmes oademladnjasis gáhtolij ja mañjelattja idij venagis ja giehpesmielagis viejttohárrán gárvvunam. Tjáhppis gajbbagahper, loavkkahiddje bávså, bieddjis tjiebetlijnne, låjes mådje ja ålles hávsskes muodo lulun dæssju luovvegånågisáv gilpustahttet. Holmes ittjij dæssju hámes ga ietjájduhte. Ulmutjahttem, luonndo, tjabu siello guoradin juohkka ådå vuosådusáv. Luovve biestij tjiehpes dagådallev ja oahppevasjvuohta biestij jiermmåmus åjådallev, gå sjattaj vierredagoj diehtten.

Neljadisáv gudås vuolgijma Baker-streetas. Hájn lågev minuvta giehtjaj lijma Serpentine-avenuen. Guolmudatjáj juo, de gahttuntjuovga tsahkkájin. Lavkadijma Briony Lodge vásuk åvddån-ruopptot dan árruv vuorñedattiin. Goachte lij jur Holmesa gávvidime milta, ájnat sadje ij lim nåv aktusasj dagu jáhkkiv. Ienni gis viesso vájku gahttunasj ráfålasj dajvan. Hålvva häjot gárvo juogos sjletjada suovastij

goadetjiegan. Bastálmahtte slijpainis bargaj ja polijsa-guovtes madtjuhijsa skihppijsuittárijn. Sjuohttabáhttaj sláhtta suovas njálmen joavdástaláj.

– De dal vájbi buojkká, giehttogádj Holmes goade ávdán gieverdattijn, vállda giehpedahtta ássjev. Gávva le háhkkat nihtton adjáj nissuna vuosstij. Jáhkket nissun ballá Godfrey Norton davva vuojnná, dagu munnu guosse ballá moarses tjalmijda ilmmus. De gatjádav, gánnás sá lik gávva lulujma gávnnat?

– Ajtu, gánnás gis?

– Ij dal littja gávva nissuna fáron. Kabinähttagávva ham le ilá stuorre tjiegatjit biktasijda. Nissun má árvvet gánágis suvva máhtta lamsedahttet ja snuokkadit. Guokti le juo gáhttjalam, de danen diehtin gávva ij la fáronis.

– Gánnás de le gávva?

– Juogu bánkan váj vuornágisá lunna. Guokta máhttelisvuoda. Iesj iv goabbásik ga jáhke. Nissuna li luondostisá suolega, ja farra aktu allasisá suolevuolev árru. Manen gis luluj soabmásijs dajna luohredit? Allasis gájt ienni luluj luohredit, valla iehtjáda ájttosassáv ij lulu ielvvat. Mujttu dá nihttam le gávva muhtem bieje nalluj rádjat. Vuorkudisj má de gieda lahkusin. De gávva lisj goadenis.

– Guokti ham li sujsta juo goadev ruodtsim.

– Háv sjánndárijt! Ettjin dádjada, gággu áhtsát.

– Gáktus gis de iesj ájgo áhtsát?

– Iv átsá ga.

– Na majt de?

- Vuosedis nissun munji gáváv.
- Nádosj ban vuosedimes.
- Allis nivá nádót. De gájt dal gulláv vierajt skuol-
lerdimen. Gevlas le boahtemin. De dal dagá jur bagá-
dusám milta.

Holmesa sáhkadattijn gevlav tjuovga gahttunav gávaj. Unnes gávllasasj skuollerdi Briony Lodge uvsav ávdđáj. Dan ganugattijn joavdástallijs akta gáhtjadij bálkáv sáva uvsav rabátjit, majdis nubbe dajna ájggomusájn suvva ávdás nárddálij. De dasi rijddalatájga. Polijssa-guovtes doarjojga avtav, bastálmahtte gis avta moaren nuppev. Soames tsábmestij, ja navti gis girmmin gávllasis lávkkim nissuna birra. Bierikoa-
jvven fággađin sáppij- ja tjármáigum. Holmes fuovvaj viehkalij nissunav suoddjitjit, ájnat jur dasi jávsádat-
tijn ritjádij ja labmalij. Varra muodojdis gálgáj. Dalloj polijsa ja joavdástalle guhtik guovllusisá báhtarin. Muhtem tjáppábut gárvo ulmutja, gudi lidjin fágga-
dimev sebrak guovllam, báhtin nissunav ja vahágu-
vvam álmáv viehkeditjat. Irene Adler, manen hájn nabdáv, lij goade lávkkistagáda gáhtjadam. Baddjet gahttunij gehtjadijnes de tjuovgga sujsta várddás hámev sjimostij sájnáj.

- Le gus álmávusj vaháguvvam? gatjádij.
- Tsápkedam, huvkedin galla giela.
- Ij, ij má littja, állá hájn, tjuorvvistij ietjes. Ájnat
lisj má de juo vuolggám, ávdđála skihppijviessuj
háhppit.

– Buossje le galla, moalgedij soames nissun. Fruvvás lulun guhkkárav ja kláhkav ribástam, jus ij lulu sádná suoddjim. Gievras gádtse lij vil. Gehtja gis, vuoijnagoahtám le má de juo.

– Ep gájt gahttunij máhte guodet. Bája gus goahtáj lággnitjit, fruvvá?

– Majt val de. Guoddit dâhpáj. Dimesnállán le dâppen. Tjuovvut movva!

Suojmma ja tjábbát Holmesav Briony Lodgej guoddin ja dâhpáj biedjin. Iesj váksjuv dâhpádusájt vinndega guoras. Tjuovgajt lidjin tsahkkidam, ájnat ällim vinndegav gâbttjâm. Vuojniv Holmesav dimesnállánin. Ittijiv diede, jus sujsta oamedâbdo lij muoden dagádallama diehti, valla iesj galla iv lim gudik goassak nâv hehpanam, gå dalloj tjáppes sjivnnjádusáv vuojneditjâm, gen vuosstij dal lidjiv vierev dagátjit, ja vil vuojneditjâm man árvvon anij vaháguvvam älmâmâv. Huoman de luluv Holmesav bahát bähhtám, jus luluv vuollánam oasestim. Vájmum galmmediv ja suovasbâhtsáv rákkástiv sálbestim. Ájádalliv en gájt nissunav vahágahte. Duostodin dâssju suvva iehtjádav vahágahttemis.

Holmes dimesnállánin tjähkkidij. Vuojniv mahkas háhpaskuváj. Därrno viehkalij vinndegav rabátjit. De ga Holmes giedas bajedij ja mánna suovastiddjev vinndekrájge luossaliv dälâv huvkedastedijn. Báhko lij esski njálmâm guodám, gå gájkka gahttuna ulmutja, vastet ja tjábbát gárvvunam, älmâm ja joavdástalle, dârno, divna dälâs huvkkegáhtin. Suohkkis suovva

lanjáv dievdij ja vinndegav ålgus njesaj. Ájttsiv rahttje sjimojt ja dan ga maññela gullájiv Holmesa gielav oadjodimen dæssjedis várrods lij dáhta. Månnå snjuvgediv sláhtå sissta gahttuna gähtjáj. Låge minuvta maññela ávvusiv guojmám giedav buorástahtedijn, gå bádán besajma. Holmes spájttá sjávot váttisij oanegattjav, desik låjdåstijma Edgware-roadaj doalvvo gahttunattjav.

– Tjehppe lidji, dåktår, moalgedij. Ij mige lulu buorebusj ga árrum.

– Le gus de dujna gávva?

– Diedáv, gånna le.

– Ja manen diedá?

– Nissun vuosedij, jur gáktu dunji giehttuv.

– Tjávto miehtsen lav hájn.

– Iv galla dassta árvvadásáv dagá, tjajmádj Holmes. Állu álkke lij munji. Iesj diedon árvvedi gahttuna sláhtta lij viehkken. Gájkka lidjin dáhku gáhtjoduvvam.

– Davva juo de dádjadiv.

– De lij giedanim ruoppsis bájnusj, gå iehtjáda fággadahtjin. Lamsediv fuovvaj, labmiv, spjiedtjistiv giedav gállusim. Danen sjaddiv suddilmmen. Oabme skieddim.

– Árvvediv davva aj.

– Gohtáj de guotteduvviv. Nissun má hähttuju gohtáj luojttet. Majt ietján galgaj dahkat? Guotteduvviv dáhpa, jur ladjaj, gånna jáhkkev le gávva. Juogu daben váj oademlanján. Sihtiv diehtet goappán.

Dimesnállånij viellidiv ja mahkas háhpaskuvviv. Dajnas de dárnnu háhttuj vinndegav tsaggat, ja ietjat oasse sjattaj máhttelissan.

– Na gáktus de davva ávkkiij?

– Ájnnašamos ham lij dahta. Nissuna jáhkediin goahte buollá, de sihtá gádjot sunji ájnnašamos gávnev. Garra vuohkko, massta lav avtat báles enabut ávkástallam. Darlingtona ládnomalvadásá bále sjattaj munji ávkken dagu adjáj Arnswortha lanen. Váldum áhkká mánás gádjui, válduk gis rikkasskáhpov. Diehtiv dán ássje nissunij ij lim munnu áhtsám gávnes ietjá divrrasabbon. Galgaj de rahtjat davva gájtjit. Dáláv huvkedi árvos láhkáj. Suovva ja gilljom stállemielav balldalin. Dagáj jur dagu galgaj. Gávva le de tjiegán luovas fiello duogen, oalges biele biello bajelt. Nissun lij danna dakkavide, ja háhppidiv vuojneštit suvva fiellov luovvimin. Gá iesa tjuorvvijiv boasto várrodusáv, de biejjav fiellov ruoptus, báhtsáv gehtjastij ja lanjás gáhtolij. Iv la dan maŋŋela vuojnnám. Mánná de tjuodtjániv ja báhtariv. Usjudiv, jus galggiv gáváv dalá doahppit, majdis vuoddje ladnjaj tjánaj. Muvva snivva várdadahij, de ittij lijssi. Ilá rahtjat soajttá gájkav biejsstet.

– Na majt dálla gis?

– Állim lin dal barggamis. Gánágisájn idet dáhku máhtsav, dujna aj, jus dal tjuovvolastá. Bessap de dáhpaž nissunav vuordátjit, ájnat nissun ij soajte mijáv jali ga gáváv gávnnat. Gánágis máriju iesa sihtá allasis gáváv hášadit.

– Na, goassa de dáhku tjáhkanip?

– Gávtsen idedis. Nissun ij la hájn gáhtsemin, de midjij sjaddá dagu sjierris ilmmen. Vierttip gáhtjadit, váлда soajttá álles iellemav sujsta rievddadit. Hähttuv gånågisáv váni vuordek diededit.

Jåvsådam lijma Baker-streetaj ja uvsa åvddåj ganugam. Holmes tjoavddagijdes rákkåj, gå soames vásselij moalgeda: – Buorre idja, Sherlock Holmes.

Moattes lidjin gahttunin, valla gullat nuorra stuorra gábujn lij hållam.

– Gullam lav gielav åvddåla, javlaj Holmes sjievnñjis gahttunav guovla. Na gudi skålmma luluj så lik duohta?

III

Idjadiv Baker-streetan. Idedisbiebmov lijma
bárrámin, gá Böhmena gånågis ladjaj lamsedij.

– Ajtu gus le dunnun gávva?! tjuorvvistij Sherlock Holmesav ålgijs adnala ja vájmmelit tjalmijdises
gehtja.

– Ij hájn.

– Valla máhtteli le gájt?

– Doajvov.

– Na, boahhte de. Iv asta vuorddet.

– Dárbahip suvddev.

– Ep, ålggolin gävllasam vuorjet.

– Na, vuolggop de. Navti gis de vaden vuoddjájma

Briony Lodgej.

– Irene Adler le gállasjvuodan, iktelij Holmes.

– Válldum gus!? Goassa?

– Iektu.

– Gejnas?

– Ieñjils vuornágisájn namájn Norton.

– Ij la gájt sunji iehtsedahtte?

– Doajvov gájt de.

– Manen?

– De luluj Gånågisáv boahhte ájge vájvijs gádjot. Jus nissun irggeven ähttsá, de ij Gånågisáv iehtse. Jus ij Gånågisáv iehtse, de allus de Gånågisá iellemij desti sehkanu.

– Duohta. Ja huoman gis...! Na de! Sávviv suvva ietjam buohtaárvvogissan. Oalle buorre rádnigin luluj sjaddam. Gånågis sjávvunij muson, desik Serpetine-avenuej bádiijma.

Briony Lodge uksa lij rahppot. Vuoras áhkásj delbasta mijáv gehtjadij lávkkistagás.

– Sherlock Holmes, ij gus? gatjádij.

– Holmes lav mánná, vásstedij ráddnam. Áhkátjav gehtjaj hálvva alvaduva.

– Ajtu sá de. Guossám gis giehtoj diehki iditja. Charing Crossas vuolgij ruovdderahtek neljadisáv vidás álmamánnis Europa gáddáj.

– Majt? mahkkulij Sherlock Holmes muoden guovgudam. Le gus Ienlándas vuolggám?

– Ij ga goassak máhtsa.

– Na báhppára de? jáskoj gånågis sádos giellaj. Gájkav lip sá de massám.

– Vuojnos. Holmes áhkátja vásuk dâhpâj snjuvgedij. Mâj gånågisájn tjuovojma. Gálvo lidjin hijojhájoj. Hilldo ravvgam ja låda rahppot, dagu nissun luluj fávdá dajt guorrim báhtarattijn. Holmes viehkalij bielluj, gájkedij fiellov ja giedav tsákkâj tjeihkuj. Dâppet gáváv ja girjátjav rákkástij. Gávva lij Irene Adleris iehketgárvo. Girjátjin gis lågâj “Sherlock

Holmesij, desik boahotá.” Ráddnam davva rahpalij ja gálmuga lågájma. Tjállám lij ávdep gasskaijá:

Gieres Sherlock Holmes. Ajtu lidji tjiehppe. Nahki muvva biehttet. Esski dállávárrođusá maŋŋela buojkkájiv. Valla de usjudahtjiv, gáktu lidjiv báhtádallam. Juo munji moadda máno dassta ávddála várrođin dujsta. Gulliv, jus gánágis luluj soabmásav bargadahttet, de dádna lulu bargge. Oadtjuv aj adressat. Huoman de subtsastahtti mujna gájkka duv sihtam diedojt. Tjabu juo buojkkádijn de ittjiv dakkár gieres, vuoras hárráv bahán jáhke. Valla, gáktu diedá, de adjáj iesj lav dagádalle. Álmma biktasa älla munji abmasin. Álu ávkken le dan viejtto. Rádjiv vuoddjev Johnav duvva várddahittjat ja iesj gis láptán málusudiv náv gáhtjos váttsošbiktasijda. Jur vuolgedijnát vuolus báhtiv.

Guoradiv de duvva uvsat ávddáj ja duodastiv allasim ajtu lav dábđos Sherlock Holmesij miellagiddis. De hálvva durudárugin buorre ijáv sávadiv ja álmmám lusi vuornágissäbrráj manniv.

Mielastimme lij buoremus báhtarit, gá munnuv oagodij dákkár vasjulasj. Gávnatja de guoros biesev idet. Gává hárráj gis de ádjus guossát. Ähtsáv, ja muvva ähttsá sujsta buorep ulmusj. Gánágis dahkus, majt sihtá, ja soames, gen vuosstij le alvot mädđám, le suvva vájvedik. Bisodav gáváv dässju ietjam suodjalittjat, jus Gánágis hájn vil vierev dahká. Guodáv sunji dal dáv nuppev gáváv. Gieres Sherlock Holmes, dunji varrudagájt sávat:

Irene Norton, rieádam Adler

– Makkár nissun, vuođ makkár nissun! tjuorv-
vistij Böhmena gånågis, gån lijma gærggam låhkåmis.
Giehttum lav ham, man sluogas ja oajvvås le sådnå!
Ij gus lulu sujsta buorre rådnik sjaddam? Ij la gus de
suddo ij la ietjam buohtaárvvogis?

– Majt iesj lav nissunis gullam, de le ajtu Gånågisås
ietjá árvon, mudárdij Holmes. Luodjom låhkáj iv la
bukám Gånågisá ássjev buorebut állidit.

– Bukám la galla, álmáj, ivtij gånågis. Ij mige lulu
buorep. Diedáv nissuna jáhtto le doajek. Gåvvå le de
buorre sajen avta låhkáj dagu luluj gudnan.

– Ávvusav guládjínám Gånågisá bágojt.

– Ihkát vielggen lav de dunji. Giehto dal, gåktu
luluv dunji mákset. Våjk dal dáv suormmasav...
Gånågis suormastis luohtij ruoddnisgierggesuorm-
masav Holmesij gálggi.

– Gånågisán le juoga, majt hájn enap háljldav,
vásstedij Holmes.

– Bæggalu dal.

– Dáv gåvvå.

Gånågis sunji alvaduá gehtjaj.

– Irene gåvvå! Na diedon, jus sidá.

– Gijtov de, Gånågis. Álla desti mahkka dahkat
ássje gåktuj. De le munji guddnen dunji sáবাদit buorre
idedav. Guggnidastij ja moattoj váni gånågisá gálggim
giedav gehtjak. De mådja guovtu vuolgiijma sijddaj.

Navti de stuorra alvadus nihtodij Böhmena gånågis-
rijkav, ja nissuna jierme Sherlock Holmesa buoremus

guovludagáv vuojttn. Nissunij sluohkudagás sjletjaj,
valla dán maŋŋela hiejtij. Irene Adleris giehtodijnes
jali suv gáváv vuosedattijn nabddá suvva agev gudne
namman Nissun.

JAMES JOYCE

Ijrra James Joyce lij gähttaliddje tjälle. Giehtodijn adná sierra láhkáj sissnjálasj hálav ja gálgge diedulasjvuodav. Návti le bájnám románav sjáññarin ja modernismav vuohken. Joyce subttasa giehttu Irlánda iellemis ja vidjurijs. Novállatjoa-

hken *Dubliners*, gásstá dán girje subtsas *Oappátja* le viettjaduvvam, vuoset iellemav Irlánda oajvvestádan. Árvvedahtte li tiebmán duola dagu katolijka jáhkko.

Tjáledijn de Joyce stágaj gielajnis. Suv ieññilsgiella bájnna álles subttasav, muhttijn tjabu gávnadij Joyce sierra bágojt. Állagasj dábdoš giela diehti le mañemus girjjes, *Finnegans wake*, mij ij ga álkket lågådahte jur danen. Davva aj álu nabddi jårggålahtes tjállusin.

James Joyce riegádij Irlánda Dublinin 1882 ja jámij Svejtsa Zürichin 1941 ienemus iellemav ålggorijkan viessum.

ΟΑΡΡΑΤΙΑ

Ällim desti dârvo sunji. Goalmádis vuoŋŋama
tsuovkkanin. Ijájt lidjiv goadev vássám dán
asstoájge ja gehtjadallam vinndega tjuovgav. Ijájt lidjiv
gis vuoŋnnám avta davva láhkáj buollemín. Unnes ja
jábdda tjuovgasj. Jus luluj jábmám, usjudiv, de luluv
ginntaliŋ sjimov vinndekgábtjtásij duogen vuoŋnnám.
Diehtiv vuoŋn guokta ginntala vierttiba jábbmega
oajve guoran buollet. Álu liŋ munji giehttum: – Iv desti
dán ájmon guhkev áro. Jáhkkiŋ bágojdis dássjedi-
bmen. Dálŋa gis duohtan diehtiv. Juohkka ijá vinndegij
guovladattiŋ allasim moalgediv bágov gállnat. Agev
liŋ báhkko munji goammbalin gullum, dagu Evklida
gnomon jali Katekismusa simonija. Dálŋa báhkko
munji gulluj bahás ja suddogis sjivnnjádusá namman.
Ballájiv, valla huoman áhtsáliv davva lahkanit dan
várálasj dagov gehtjatjit.

Boares Cotter tjáhkkihij dálŋágáttén suovastimen
boadedijnám vuolep gárdđáj mállásijda. Imám rávtsav
goajvodijŋ de Boares Cotter moalgedij mahkas máhtsa
árap iktemases:

– Na, iv galla javla álmáj liŋ jur... valla juoga
tjuollot... juoga ráfedis... Giehtotjav gájt, mat mielas
iesj lav...

Bijpajnis bæssogådiȝ hásadattijn ájádusáv oajvenis. Vájves, vuoras huohppelasj! Álgon, gá sunji oahpástuvviv, de hálvva mielav giddidij subtsastalá jiestas ja báhtsájs, valla ittij ájgge gálá, ávddála suvva ja gietjedis vijnnabuollema giehtojdis gávkalussjiv.

– Mujna le má ietjam ájádus dassta, javlaj. Jáhkáv dahta lij duokkár... goambalis ássje... majdis gássjel diehtet...

Bijpas bæssogådiȝ váni mijájn ájádusáv juogek. Tjáhtjám gis muvva ájtsaj guovllamin ja javlaj:

– Na de, vuoras ráddnat le juo vuolgám.

– Guhtimusj? gatjádiv.

– Härrá Flynn.

– Le gus jábmám?

– Mr. Cotter le áttjak tsuojggim. Guorristij goade milta.

Diehtiv muvva várddahij, de bárriv mahkas váni berustik. Tjáhtjám Boares Cotterij vidjurijt giehttogådiȝ.

– Báhtjajn lijga má buorre rádnatja. Vuoras härrá sunji álov áhpadiȝ. Gullat stuorev sunji sávadiȝ.

– Jubmel várjjalus sielos, iktelij ibmám jáhkkevattjat.

Boares Cotter munji gehtjaj oanegattjav. Gulliv suv vinjo tjalmijt munji guobbulimen, ájnat suvva duhtadik ittjiv oajvev ráktsagárestim bajeda. De gis suovastatjáȝ ja tjálggådiȝ bávd dáȝ.

– Iv galla iesj lulu luojttám mánáȝdam suv lusi, moalgedij.

– Majt dal hájn javla, Mr. Cotter? gatjádij ibmám.
– Mielastim nievrren le mánájda. Birek stáhkus
ludtjusasj biregijgum, ij ga... ij gus, Jack?

– Ietjam miela milta aj, guorrasij tjáhtjám. Oahppus
ietjas nádiñ bierggitjit. Danen agev dal duon lálkk-
áriñ javlav: Vieso. Ietjam mánnábále basádiv juohkka
ideda gálmma tjátjen, giessek gáktu dálvvek. Ja navti
lav vil sjaddam. Áhpadus le gájkka tjábben ja tjäv-
lludahkan... Mr. Cotter oadtjus dal sávtsabiergos,
duoddistij ibmásim.

– Iv, iv, ale munji vatte, nádoj Boares Cotter.

Ibmám viettjaj biergov bávdáj.

– Valla manen gis mielastit nievrren le mánájda,
Mr. Cotter? gatjádij.

– Nievrren le mánájda, giehtoj Boares Cotter, gá
sijá miella le náv bájnedahte. Mánáj vuoñnediñ dan
lágátijit, diedá ham, de báñneduvvi...

Dievddiv njálmám rávtsajn balá moassjám luluj
báhkön sjaddat. Vájves, vuoras, ruoppsisñjunják
huohppelasj!

Mañnet lij juo oaddádijnám. Vájku suhttam lidjiv
Boares Cotterij, gá lij mánnávuodastim subtsastam,
de ietjam hárriv gáhttalattijñ sujsta gárgadisájt állit.
Sjievnnjis lanján vuoñnestiv vaden gállnasa lássis,
rávvis muodojt. Oadádagájñ oajvám gábttejiv ja
gáhttalav javlajda mujtudallat. Huoman gis rávvis
muodo muvva tjuovudin ja mudárdin. Dádjadiv
juojddá sihtin bigodit. Gulliv siellum báhtariñ
vuogas vierresadjáj. Dáppen gis aj muodo duosstun.

Bigodahtjin juojddá mudárda, ja imájdalliv, manen agev májudin, ja manen baksima lidjin náv tjálggån. Esski de mujttájiv gállnasin jámij ja de mánnå aj májudasstiv mahkas suttojdis ándagis luojtátjit.

Maŋep ideda biebmoj maŋŋela manniv gehtjatjit Great Britain-streeta goadátjav. Sahte oases namájv Vádastahka. Ienemusát vuobddin mánáj guobájt ja rássjosuojijt. Árggabievviť lij vinndegin gilkor: Rássjosuojijt ádástuhttet. Uddni ij lim, gå vinndegij ávdån lij gåbtjås. Ruvssotjoahkke lij uksaj tjanåduvvam máhkijn. Guokta áhkátja ja telegrámmabáhtta låhkin tjoahkkáj dāhppoduvvam girjátjav. Mánnå aj lahkaniv lågátjit:

Sjnjiltja vuostasj bieŗe, 1895

Hårrå James Flynn (åŗdep St. Catherine girkkon, Meath streetan), gudålågevidå jagåķ.

Vuoŋnada ráŗen.

Girjåsŗ munji duodastij ajtu lij jábmåm. Jus ij lulu jábmåm, de luluv goahtáj tjåŋŋam, sjievnnjis ladjaj oassåsa duogen mannam ja suŗva ieŗvŗim dålå ávdån varŗga håŗkkam stuorra gårŗojnis tjåhkunines. Máŗju ibmåm luluj fáronim ráŗjam njunnjesnuŗtajť ja navť båktåm suŗva jámålŗuvŗamis. Ageŗ månnå håhttuŗiv snuŗtajť luoŗttet tjåhppis snuktagiŗssåŗ, gå suŗ gieda ilå skielbestin, vaj luluj lahķev guolbbåŗ bieŗstet. Tjabu doargeŗtiddŗe giedav njunnjåŗis bajeŗdattijŗ dubme tjuŗdiŗstis bårŗestij gårŗojis nali. Våŗbi dåķķår snuktabållåsa dålusŗ hårrågårŗojdis bårŗnnin ruoddnis siehķen. Tjåhpudam ruoppis lijnnåŗis

dähppun vahko nalluj snuvta, dajna gähthjalij vuojn gárvojdís vuorbástuvák sihkkot.

Hálijdiv suvva vuojnnet, ájnat ittjiv duosta uvsav goalkodit. Suojmma lájdástiv gahttunav bájvádahkan. Láhkiv gájkká oassásij májnnusijt váttstatjattijn. Imálussjiv iv lim vádjamielan, ij lim ga biejevve. Assjmiv guládijnám áđá friddjavuodav, dagu luluv suv jámedijn juostá bessam. Imálussjiv dávva aj, gá, tjätjám ävtásj giehttoma láhkáj, de lij ham munji álov áhpadam. Iesj lij Roma ijrágis allaskávlán láhkám, ja muvva áhpadam latijnav duolla hálattjit. Subtsastam lij munji gatakámbájs ja Napoleon Bonapartes, ja buojkodam munji jubmeldievnastusá ásiť ja guhtik hárrá gárvojt. Muhttijn lij suohtastallam mujsta gatjáda gássjelis ássijť, dagu majť galggá duolloj ja dálloj dahkat, jali jus duohta ja dáhta suddo le jábmemsuddo, ándagisluojttema suddo, váj dássju vihke. Suv gatjálvisá vuosedin man moattebelaga ja oavddusa lidjin Girkko muhtem biele, majť ávdebut lidjiv álkkemus ássjen jáhkkám. Hárrá vásstádus iehketmállása hárráj ja dábđástime tjiegosvuoda hárráj lij munji náv alvvusin, vaj usjudiv gáktus gis soames gudik goassak duostaj dasi säbrrat. Ittjiv ga alvaduá suv subtsastattijn Girkko ájttega buojddedákke gassa girijť avijša láhkadiedádusáj lágásj unnes tjállusijň tjállin dájť gatjálvisájť vásstedittjat. Álu dávva mujtedijn ittjiv buvte vásstedit, jali dássju tjuorbet mahkkuliv. Dasi sáđná gis mājádij ja guokti-gáľmmi nihkkustij. Muhttijn guládij mujsta jubmeldievnastusá

javllamusájt, majt lij oajvvásim giddidam. Muv gärd-dodattijn dajt de gievrRASIT mäjudij ja nihkkustij, duolla dálla snuvtajt rubestattijn. Mäjudattijn stuorra, vierrebájnuK bániJdis snjiedtsij ja njuoktjamav bieJaj vuollebaksimij. Álgon unugis dáhpe, ávddåla sunji almma oahpástuvviv.

BäJvådahkan váttsatjimen mujttájiv Boares Cottera bágojt ja gáhttaliv mujttát, mij mañgelattja niegon dáh páduváj. Huomahiv ájttsam lidjiv guhkes vinndek-gábtjtjåsij ja dålusj gatsostjuovgav. Gullat mälggadin lidjiv, amás ednamin, gånå lidjin amás dábe. Persian, usjudalliv... Valla ittjiv mujte, manen niehko någáj.

Iehkedis de tjuovvolasstiv imám vädjagoahtáj. Guolmudahtjam lij juo, huoman dal almamáddara balva alásj biele vinndegis gållen bájttin. Nannie munnuv boadåldagån duostoj, ja, gå ij lulu hiehpat sunji tjuorvvot, de ibmám buoråstahtij goappátja ávdås. Áhkká gieJgij gatjåda bajås, ja imám nihkkus-tattijn de gáhtjadj baskes lávkkistagájt bajep gärrdáj. Guvnje oajvve lij jurra de giehtadårja bajelt. Vuostasj uvså guoran ganugastij munnuv gåhtjotjit jábbmeklåtjo ladjaj. Ibmám tjåñaj ladjaj, valla áhkåsJ vuoj-nedijnes muvva ålggolin vuorddemin hájn de muvva siejvvelij ladjaj.

Vårrogisát lávkkistiv dåhku. Guolmudahka ladjaj sjuonJaj ja sehkanij ginntalij gållesnjibtjoJda. Ginntala buollin guovggis dållån. Råvkke lij giston. Nannie åvdemusån buolvvedijma látjo ávddåJ. Mahkas råhkådalliv våni nagák åjåduSájt tjoahkkit. Áhkátja

mudárdibme hárrelij. Ájttsiv, gáktu sujsta lij vuolppo nievret siejggiduvvam ja gáktu gámanjálme lijga avta bálláj máhttsum. Usjudallájiv vuoras härrá mäjudaláj dan ga giston.

Ittijij gájt. Tjuodtjániv ja manniv oajve guorraj. Ittijij de mäjáda. Dannák lij alvot ja tjábbát, dagu álltára diehti gárvvunam, giedajnis gávttja. Sujsta lidjin muodo garrasa ja rávudam. Tjáhppis slabá njunnjerájggen ja bieddjis guolga gájbev birástahttin. Giedjega garrasit hapsijdin.

Buorissjivnnjádusáv sárnojma ja lanjás vuolgijma. Vuolep gierde dábátjin iejvvijma Elizav dal härrá sajen tjáhkkåhimen. Gáhtjadiv ieme tjáhkunasám tjiehkaj, ja Nannie viedtjalij sherryhav ja vijnnaglåsajt. Midjij juhkusav fála. Oappás gáhttjomis de sijnjarralij ja midjij lagádjij. Muvva vil de bádtjij gahpagáhkutjiit bårátjit, ájnat náduv, balon luluv ilá juhtsat suoskadijn. Hálvva buskedij dan diehti, de dimesnállånij oappás guorraj tjáhkkidij. Sjávot gehtjadijma dállåsajev.

Ibmám vuordij desik Eliza sjuohkkij, ja de gis javlaj:

– Mannam le gájt buorep ájmmuj.

Eliza vaden sjuohkkij ja guorrasa guvnjádij. Ibám vijnnaglása máddagav goahpedij ja jugestij dassta.

– Jámij gus... sietton? gatjádij.

– Almma sietton, vásstedij Eliza. Váni ájtsak vuolgelij. Jálot járestij, Jubmelij gijtto.

– Na dan ávddåla...?

– Härrá O'Rourke suvva guossidij dijjstagá ja sjivnnjedij ja ietján gárvedij.

– Diedij gus dalloj?

– Dalloj lij állim.

– Vuojnnet le állim, moalgedij ibmám.

– Navti suvva bassam áhkásj aj javlaj. Vuojnnet lij oademin. Náv sietton állim. Ejma árvveda sujsta sjattaj dakkár tjáppes gálmme.

– Ajtu, guorrasij ibmám. Jugestij hájn vil vijnas duoddista: Na, Miss Flynn, huoman jaskadussan dahki gájkav, majt máhtti suv diehti. Goappátja lijda sunji náv viehkken.

Eliza vuolpov siejggij buolvaj badjel.

– Vuoj, James-rávkev! javlaj. Jubmel diehtá dagájma gájkav, majt máhtijma, vájku lin häjo. Ittij galga majdik áhtsálit viesodijn.

Nannie oajvev bieja ajvuolláj. Vuojnnet náhkástij.

– Suddilme Nannie, moalgestij Eliza sunji gehtja. Vájbbam le gájka barggij. Mådja náv ratjájma, vaj áhkásj härráv basáj, ja de gárvedijma ja bieja gisstu, ja vijmak girkkon ásadijma hávddádimev. Iv diede, majt lulujma härra O'Rourke dagi dahkam. Sådna giedjegijt buvtij, ginntalijt viettaj, tjálestij vil diedádusáv avijssaj, ja hávddádimbáhppárijt ja James-rávke jáhtov oatsodij.

– De lij má de buorre, javlaj ibmám.

Eliza tjalmijdis tsápptsij oajvev risstista:

– Na, älla má vuoras guojmijs buorebu. Mañutjissaj gájt älla luohtedahte guojmijs buorebu.

– Duohta, guorrasij ibmám. Dállá, gá le ihkeva almmáj vuolggám, de iv de jáhke dunnuv ja dunnu huvsov vajálduhtá.

– Vuoj, James-rávkev! moalgedij Eliza. Ij lim munnuj vájvven. Ejma ga gulá suvva ienebuv gá dállá gis. Huoman de diedáv dállá le vuolggám...

– Gá ájgge le gállám, de dal áhtsálittjabihhte suvva, giehtoj ibmám.

– Árvvedahte. Iv desti sunji buvte juptsav, i ga dádna sunji snuvtajt rája. Vuoj, James-rávkev! subtsastij Eliza.

Sjávvnastij dagu mujttáj juojddá. Gávvelit de giehttogádj:

– Ielvviv juoga goammbalijt sunji sjattaj mañemusát. Agev sunji juptsav buvtedijn de lij sujsta ráhkálvisgirje guolbbáj ravggam. Iesj gis de njálmme tsaggot njessam lij tjáhkunij.

Eliza tjuvdijn njunjes diebttjistij ja snirvvistij:

– Huoman de hoalmmedij tjáppes giessebiejve manát oabme goadev gähttjain Irishtownan, gánná riegádjma. Munnuv Nanniev vil fáron luluj buktet. Jus dal lik lulujma duokkár áda vuojánav lájggit, dale dakkár skuollerdahtáv, massta härrá O'Rourke subtsastij. Dale dakkárav, gánná li dal duo mulljoviera, hálbet biejev lággit Johnny Rushas ja gálmuga vuodjelit sádnábiejve iehkeda. Davva lij mierredam dahkat... James-rávkke!

– Jubmel lehkus ármmogis siellusis! tjuottjodij ibmám.

Eliza lijnijnis tjalmijt sihkastij. Luojttelij vaden sálbbåj ja hájn vil guovlaj dállåsajev sjáivot.

– Ilá snivva lij agev, moalgedij Eliza. Härrávirge dahkamus ilá bargadahtij. Vájbi javla sujsta lij iellem ruossot.

– Lej, guorrasij ibmám. Hådjánam álmåj. Ielve-dahtte galla.

Lanjásj sjávvunij. Dalloj mánnå bævddáj anádív ja sherryjav muossádasstiv, ja de gis tjiega sadjásim máhttsiv. Eliza lij vuojnnet mujttuj dähppum. Vuorjedijma tjábbát, desik vaden hoalláj, ja vijmak lāmkađatjáj:

– Biestij má gávtjav smállánittjat... Danen álgij. Diedon ittij majdik dagá, gå lij guoros. Valla huoman gájt de... Báhtjav guoddalin. Majdis James-rávkke nåv måráđij, Jubmel lehkus sunji ármmogis!

– Lej gus de navti? gatjádij ibmám. Gulliv má juojddá...

Eliza nihkkustij:

– Dale dahta de miellasis validij. Dan maŋŋela aktu allasis haŋŋađatjáj. Gieverdij iehtjádijda váni hálak. Soames ijá de juosik gáhtjoduváj, majdis lij gáhtolam. Åhtsin juohkka sajen váni gávnak. De hoajddár oajv-vadij girkkon åhtsát. Tjoavddagijt viedtjin ja girkkov rahpin. Hoajddár, härrá O'Rourke, ja nubbe härrá tjuovgav buktin suvva åtsátjit... Ja dāppen lij gis. Aktu allasis suddodåbdåstagá sjävnnjadin tjåhkudaláj. Gåhtsemin ja allasis tjajmadimen.

Eliza sjávvunij mahkas gulldalittjat. Månnå aj gull-
daliv, ájnat goahte lij sjávot. Diehtiv härrá lij giston.
Vuojsnnám lijma suvva sietton. Gávtjasj giedajnis.

Eliza járkij:

– Gáhtsemin ja allasis tjajmadimen... de davva
vuojsnedijn diedon jáhkkegáhtin juoktá lij biedalam...

LEV TOLSTOJ

Lev Nikolajevitj Tolstoj le ruossja realisma dábddusamos tjállijs, ja ietján Ruossja dábddusabmu-sijs. Sådñå tjállij árgga-biejve iellemus guhkes romádnan, dagu *Anna Karenina* ja *Vojna i mir*.

Álgon de gájt tjállij militeras ja ietjas iellemis, gå bargaj offiserran Kaukasusan ja Krima doaron Sevastopolan.

Mañenagi de Tolstoj berustij álkkes iellemis ja mårádj, manen lij iellem. De vuosteldij ájges dájdav, tjabu árap tjállusijdes, ja danen aj suv mañep tjállusa gávvidi oanes dáhpádusáv álkkes láhkáj. Mañep tjállusijs le dán girje *Giebnne Aljussjá*. Tolstoj riegádj 1828 Jasnaja Poljanan ja jámij dâppet báhtara álkkes iellemij Astapovo ruovdderahtestasjåvnån 1910.

GIEBNE ALJUSSJÁ

Aljussjá lij nuorap viellja. Nabdeduváj Giebnnen, gá ieddnes sujna rájaj mielkkegiebnev härrá áhkkáj. De lij járrálam ja giebnev bässtám smállánittjat. Ieddnes danen lij suvva dienntjim ja máná lidjin hárdám. Dan maŋŋela Giebnnen nabdeduváj. Aljussjá lij skirvva, valla bielje dagu soaje ja stuorra njunnje.

– Aljussjá njunnje le dagu bena tjáron! hárdin máná.

Aljussjá lágáj sijda skávlán, majdis ij lim tjiehppe. Állim ga vuoŋga oahppat. Sujsta vuorrasap viellja bargaj stádan oasestiddje ávdás. Danen Aljussjá áhtjes viehkediŋ juo mánnarájes. Gudájagágin tjuovvolij dárnojt gusájt ja sávtsajt rájnnuhittjat, vuorrasaputjin gis rásiŋ oatsodiŋ idja–biejvve. Ja lågenanguovteŋagágin ednamav sállagádiŋ ja rásev vuojedij. Sujna lidjin máhtudagá, ájnat ij lim gievrre. Agev lij ávon. Mánáj hárdediŋ de juogu tjajmaj jali sjávot bátsij. Áhtjes bielkediŋ de sjávot tjuottjoj guldala, ja de gis májádiŋ ja barggagádiŋ vaden. Vielljas doarofuovvaj vuolgij, gá Aljussjá lij lågenanavtse vuoras. Áhtjes doalvoj suvva oasestiddje lusi hoajddárin. Oattjoj vieljas ieme gábmagijt ja áhtjes ieme gárvojt

ja gahperav, ja de stádaj jádij. Aljussjá mielas oattjoj tjáppes biktasijt, ájnat oasestiddje lij guorrasik.

– Jáhkiv álmáv bukti Simona sadjáj, moalgedij oasestiddje Aljussjáv gehtjadaládijn. Valla de dávva fála! Mij ávkijt le sujsta?

– Buktá ban gájkav. Rásijt oatsot ja vuojet. Vissjalit ham barggá. Hálvva siegge, ájnat bierggi gájt. De vil sihtá barggat, subtsastij áhttjes.

– Na jáhkket de navti. Vuojnos, gáktu suvva bargadahtáv.

Bátsij de Aljussjá oasestiddje lusi.

Ittij stuorra fuolkkáj boade: Oasestiddje, áhkás vuoras iednijnis. Bárnneska lij gállasjvuodan ja nievret oahppam, guhti áhtjes lunna bargaj. Nubbe bárnneska gis skávlås állim, ájnat allaskávlås sijddarájge rájadallam. Ja de vil hájn niejddaska skávlån lågáj.

Álgon ettjin Aljussjáj mielastuvá. Duolvvan, vastes gárvojgum ja ulmutjahtek. Huoman gájt de sunji hárjjánin. Áljussjá bargaj vieljastis tjiehpebut. Ajtu vissjalis. Áljussjáv rádjin duohku–diehki, valla gájkav spájttá dagáj, váni ganugik dahkamusás dahkamussaj ratjáj. Dánen de sijda láhkáj gájkajn suvva bargadahttin. Madi enabuv dagáj, dadi enabuv bargadahttin. Iemet, iemeda ieddne, bárnne, niejdda, oasestiddje, biebbmodahkke: Divna Áljussjáv duohku–diehki gáhtjudallin.

– Aljussjá, dagá dávva! Aljussjá, dagá duovva! Majt? Aljussjá vajálduhtám gus? Allu då vajálduhttu! guláj guoksus guoksuj. Aljussjá gis svabttuj, agev

astaj gájkka ássijit oatsodittjat, vil váni vajálduhtek ja buorre mielan.

Vielja oabme gábmaga sujsta nâhkin ja iset sunji bielikij gábmagahtá vádtsemis. Rávvij de iset Aljussjáj áðásijt márnânis. Aljussjá ávvusij áðá gábmagijstes, ájnat márrulij juolgijis báktjimis, gâ gábmaga nâv skuobbijin biejeve nalluj. Baláj vil áhttjes luluj suhttat bálkáv viettjadijn, guládijn gábmagijt lij bálkástis máksám.

Dálven Aljussjá guovsojvuolastime ávddâla smaredij. Dállâmuorav luottoj skuolkkán, sjaľov njámastij ja slihturijt biebmaĵ. Vuoná dálâv buollidij ja gábmagijt rájnnij, samovárav gelaj ja davva gárvedij. Jali de oasestiddje sâjtij suvva guottedit gálvoĵgum, jali biebbmodahkke sâjtij sujna dáĵgev nuoddidit ja státtĵojt rájnnidit. Dan maŋŋela ráĵadaláj Aljussjá duoĵt–dáĵt máhkijt stádaj, nâĵtsov skâvlâs viettjatjit jali vuoras áhkkáj oľijvvaulĵov oastátjit.

– Gânnâs hiĵtan la gâđnam? gatĵádin maŋŋáľakkoĵ Alĵusjás. Manen lulun iehtja máhkijt mannat, Alĵussjá má manásĵ. – Alĵussjá! Áľĵussjá!

Alĵussjá de viehkalij duoppen–dáppen. Idedis svarkestij bargadijn, ja sujsta áľu máľľása aj maŋŋunin. Biebbmodahkke bielikij, gâ Alĵussjá maŋŋunij, valla suttalusjáj aj suvva ja fáľaj sunji agev lieggasav biebmoj guoran.

Bassebâttâ ienemusáv bargaj, valla Alĵussjá miellusit ratĵáj, gâ gájkka suvva duottátĵijn bálkkijin. Iĵ lim áľľo, váĵku tĵoahkkáj oattĵoj guhttaláĵev kobega.

Állu ietjas biednigijt, gá ittij ham Aljussjá majdik bálkás gulá. Áhttjes viedtjalij davva oasestiddjes ja Áljussjáj dássju bielkij gábmagijt gáládimes.

Guokta rubela sásstám Aljussjá de biebbmodahkke oajvvadusá milta allasis ástij ruoppsis gádemskirtov. Náv mihástaláj, vaj njálmme tsaggot bátsij. Aljussjá ij lim hoallá. Gá sáhkadatjáj, de hähkkat hoalláj oajvve guddaliddjes ietjá guovlluj. Gá galgaj juojddá dahkat, jali gá soames gatjádij, jus buvtij juojddá dahkat, de guorrasij váni vuordek dalá barggagoade.

Aljussjá ittij buvte ráhkálvisájt, ja iednes oahpov lij vajálduhtám. Huoman ráhkálij ieme láhkáj idedijt ja iehkedijt ruohko giedajgum ja ietjas ruossistij.

Biellenuppev jagev viesoj návti. Manep jage gietjen oavddo sunji sjattaj. Soames bieje alvadu váj ielvedijnes barggovidjurij duodden de lidjin ulmuttij gaskan aj imálasj, viehka ietjá lágásj vidjura. Álmáj, guhti gábmagijt bassá, máhkijt manná ja rásijt oatsot, de hähkkat ij la desti dievnár, ájnat ietjes sihtá suvva dievnnuhit ja dávkkot. Hähkkat Aljussjá lij gullat náv stuorra álmáj.

Ielvij dávva biebbmodahkkijn Ustinjáj. Nuorra oarbes näjtso bargaj Aljusjá láhkáj vájmmelit. Aljussjá guláj vuostasj bále iellemin sádná, ettjin ga suv bargo, ájnat sádná iesj lij ietjá ulmuttij ihkeva ájnas. Gá ieddnes lij suvva ármestam, de ij lim diehtten ga dahkam. Dalloj lij luondulasj, dagu mahkas iesj ietjas ármestij. Valla állu amás Ustinnjá dal aj suvva ármestij. Ustinnjá Aljussjáj siestij liegga rávtsas ja

gehtjadaládiijn Aljussjáv bárrámin de vuojjadij nierav giedanis, massta lij sasev maņus máhtsastam. Aljusjá máhttse gehtjastattijn de Ustinnjá tjaïmmagádiij, ja danen Aljussjá gis tjaïmádiij.

Dáïda áðá, amás vidjuriïda Aljussjá suorgganiij. Balláj lulun sujsta bargov hárrret. Dudáj gájt huomana, ja gehtjastattijn Ustinjá duoggŋam bávsájt de guvnejadij máïáda. Álu Ustinjáv usjudiij bargadiijn, máhkij manádiijn.

– Tjáppes näjtso má duot Ustinnjá! tjuorvvistij muhttij.

Ustinnjá suvva viehkadij juohkka máhttelis báttá, ja sáðná viehkadij Ustinjáv. Ustinnjá giehtoï gájkav iellemistes. Gáktu lij iednev ja áhtjev básstám, gáktu gis siessá lij suvva sujttim ja sunji de siïdav gávnnam, gáktu oasestiddje bárnne lij suvva abáldam, ja gáktu lij náðum. Ustinnjá lij hoallá, de Aljussjá muojon gulldaliij. Aljussjá lij gullam stáðaj boahthám báñdor-báhtja álu válldujin dárnoïda. Akti Ustinnjá jäskoï, jus äjgáda liïga suvva ruvva láhkáj giláðatátjit. Vástedij diedek lij hájn, ittij ga siðá stáda nejtsujn giláðit.

– Le gus de soabmásiï giïnnam?

– Dujna galla luluv giláðit, jus lulu sihtat.

– De ban gáïda, Giebnne Aljussjá! Dujsta le gájt njuovtjav állám! tjuorvvistij Ustinnjá Aljusjáv sigárdagájn spáhkкала. Manen iv lulu?

Bässátij ävddálatïta Aljusjá áhtïte báðij bálkáv viettjatjit. Oasestiddje áhkka lij gullam Aljussjá luluv Ustinjájñ giláðit, valla áhkka ittij dáhkïda.

– Majt lulujma Ustinjájn iesselissan? usjudaláj ja isedij subtsastij.

Oasestiddje mávsij Aljussjá áhttjáj.

– Gåktus bárrnám rijbbá? jáskoj áhttjes. Giehttuv ham sádná le vájmmelis.

– Bargo hárráj galla doajmmá, majdis oajvestis li hálvva jierme gálgiidam. Sihtá biebbmodahkkijnimme giládit. Iv ga iesj dáhkkida giládam dievnárijt. Ep dakkárijt goadenimme lágeda.

– Na, guhti dal luluj jáhkkám huohppelasj luluj dakkárav huomaham? moalgedij áhttje. Ale val davva desti usjuda. Divotjav vidjurijt.

Manáj gievkanij ja bárnas vuorde tjáhkkidij bievdie guorraj. Aljussjá lij máhkijt mannamin ja hagnada máhtsaj.

– Jáhkkiv duvva jiermmán, valla majt la dálle oajv-
vásit njoamodam? giehttogádij áhttjes.

– Månná gus? Iv majdik.

– I gus majdik? Guláv giládit sidá. Giládittja ienni hiebalgis mutto. Gávnatjav dunji buorre áhkáv, iv ga stádas skáhkásav.

Áhttjes sáhkadij avtat rajes. Aljussjá hálak tjuottjoj sjuohkeda. Gå áhttjes lij állim, de Aljussjá mǽjǽdastij.

– Na, iv de giládittja.

– Dale esski jierme.

Vallak aktu lij Ustinjájn, de Aljussjá subtsastij áhtjes bágojt. Ustinnjá lij uvsá ávdán suolev guuldalam.

– Iv la buorren, en ga máhte. Gulá gus? Áhttjám lij suhton, ij ávvånis munnuv dáhkkida.

Ustinnjá lijnnásis tjieroj.

Aljussjá guvnjádi: – Majt lulujma ietján dahkat? Jegadinno dal.

– Na häjtá gus de jiermedisvuodav, dagu áhtjtát bagádi? gatjádi dárnnu Aljusjás iehkedis, gá Aljussjá vinndegijt gábtjáj.

– Diedon, vásstedij Aljussjá mǎjǎda, ja de gis gadn-
jalijt gǎlgǎdahtij.

Dan bieje rájes Aljussjá ieme láhkáj bargaj, ittij ga Ustinjáj heajt giehto. Bässásjbieje oasestiddje gáhtjoj suvva muohttagijt sálatjit dǎhkkos. Aljussjá dǎhkkuj guotsaj ja davva muohttagis sjallij, valla dǎhkkogoales jieñajt gádodattijn de njalkedij ja ednamij ravgaj. Vuorbedis ittij muohttagij gahtja, ájnat dejvav uvsá bajelt ruovdev. Ustinnjá oasestiddje niejdajn bǎdijga viega suv lusi.

– Bǎktjani gus, Aljussjá?

– Vuoj, ittjiv gǎjt de bárep.

Majdis ittij nivá tjuodtjánit. De ienni mǎjudij.

Aljusjáv guoddin goahtáj. Dǎlkudiddje bǎdij ja sujsta gatjádi, gǎggu bǎktij.

– Álles rubmahinám, vásstedij Aljussjá. Ij gǎjt majdik dagá. Mǎrádav dǎssju oasestiddje assjmá. Giehttut vidjurijt áhtjtásim aj.

Aljussjá vellahij látjon guokta bieje, ja goalmát bieje härráv gáhttjun guossáj.

– Vuolǎ gus aitu? gatjádi Ustinnjá.

– Majt val de. Iv gǎjt máhte ihkevij ga viessot. Dǎdnǎ gǎjt aj vuolǎ ietjat bǎttǎ. Aljussjá dagu

ávddåla spájtta hálaj. Gijtov, Ustinnjá. Dådna la náv ladjen munji árrum. Vuorbben ejma bálli giládit! Gåktus de lulujma dálla viessot? Návti le buoremus.

Härrá boadedijn de Aljussjá gurppasijstes ja vájmostis ráhkålij ja návti usjudij: – Dagu dáppen le buorre, gå le gullogis ja iehtjádijt vájvedik, navti le adjáj dåppen.

Aljussjá binnátjav sáhkadij. Giehtoj dæssju gåjkåj. Imájlusjá juojddá.

Imájlusjá danna vellahij, de vanádastij ja jámestij.

RABINDRANATH TAGORE

Bengálak tjälletjiehppe Rabindranath Tagore le ávdemusát dábidos diktatjállen. Riegádij bengála kultuvrav bájnám mádduj, ja iesj gis buvtij ádå vuogijt bengála girjålasjvuohtaj. Tagore tjálij dábålasj

giellaj ádå lågås versajt, vaj de bengála girjålasjvuohta luojtij dålusj sanskrijta árbev. Árggabiejves låhkå novellajnis dagu Kabulivalan. Juska dal moadda divta e jårggålahte, de Alle oahpástuváj subttasij-dasis, vaj vuostatjin Europa ålggolis vuojtij Nobela girjålasjvuodabålkáv 1913.

Tagore bargaj åhpaddidjen India Alle-Bengála vuorjjås dajvan. Gåhttajalij segadit India ja Ale árbev skåvlån, massta sjattaj universitåhtta 1921. Dånen le bájnám bengála kultuvrav girjålasjvuoda duodden. Tagore lågådaláj European, Amerijkan ja Asian, ja ávdedij Indiav iesjrádålasj ståhttan. Ittij ga dåssju Ale kultuvrav Indiaj buvte, ájnat Indiav doalvoj alá. Tagore riegádij 1861 Kolkatan, jámij dåppen 1941.

KABULIVALA

Vidá jagák niejddam agev ságastij. Riegádime rájes lij jagev gáládam gielav áhpatjit, ja dassta duohku ij lim gátsedijn báttátjav ga dássjev gáládam sjávot árotjit. Juska dal ieddnes álu sjávodahtij, de ittjiv mánna berusta. Sjavodis Mini lij náv luondodis, vaj ittjiv davva guhkev gierda. Danen agev alodiv suvva sáhkadittjat.

Jurra de lidjiv háhppidam girjám lågenangiehttjit låhkusav tjállát dale dan ideda, gá Mini guorrasim idij ja dalá dublledatjáj.

– Ramdajal, uksagáhttár, garjáv nabddá kauva ij ga kaak, Baba, ij gájt de sádná majdik diede, jali?

Ávddála háhppidiv giehttót giela moattelágá-sjvuodas, de lij juo iehtjádav giehttogohtám.

– Baba, Bhola tjiddij rássjot, gá elefánta njunjijgum tjátjev almes risjodi. Galla gájt sjándárt, jiesstánam. Avtat rajes sáhkat, agev ham.

Váni muvva vuordek, de Mini háhkkat huomahij gatjádastet: – Gåktus le Ma dunji fuolkke, Baba?

– Vájvána vuonev, javlliv allasim. Minij vásstediv: – Maná lik Bhola siegen stågatjit, Mini. Mánna vierttiv barggat.

Mini tjiellistij vuolus muv juolgij guorraj bievde vuolen. Ståhkgagádij juojddá buolvaj- ja giedajgum, de

vil tsoabbmolij ihkeva spájttá. Girjám lågenangiehttjit låhkusin de Pratap Singh lij tjiellitjit Kantjanmala fármenis giddagisá alla vinndegis vuollelin gálge ednuj.

Ladnjam lij rahte guovlluj. Mini hiejjtelij stáhkamis ja viehkalij vinndegij. Tjuorvvogádij: – Kabulivala, Kabulivala!

Guhkes Kabulivala, dale duokkár gitta Afghanistas Kolkataj biednigijt ánsstijit boahtám gájkke-muorjij vuobdde, suojmma rahtev lájdástij. Turbádna oajven, vuossa oalge badjel, guokta, gálmmá vijn-namuorjjeskáhpá giedajn.

Ij lim álkke diehtet, manen niejddam náv suv diehti álláj, valla huoman sunji ilmev gasskat tjuorvoj. Balliv galla, jus dale dát sluogas vuobdde, gánna lij gálvovuossa vuobddet, goahtásim tjáñaj, de luluv akti ga hivástáhttet doajvov uddni állit lågenangiehttjit låhkusav.

Kabulivala járgijdi ja tjuorvvo Minij mǎjǎdastij. Vádtšáj goadema guovlluj. Mini buosjoj ja viehkalij lanjás. Goahtáj gádoj. Almma jáhkij, jus Kabulivala luluj vuossas rahpat ja davva snuoggat, de gálmmá, niellja suv lágásj máná luluj rákkástit.

Dalloj ham de álmáj idij. Mǎjijn muvva buorástáhtij. Juska dal Pratap Singh ja Kantjanmala lijga alvos hieden, de mielastim luluj vasste suvva goahtáj gáhtjtót váni majdik oastek. Oassteliv muhtem gávnij, ja de rudnagádijma. Lánudijma ájádusájt rádjápolitijkas

friddjavuoda doarro Abdur Rahmana hárráj, ja vil de ruossjagijs ja ieŋŋilsijs.

Vuolgedijnes de Kabulivala vijmak gatjádij: – Gásis så niejddat gájdaj, Babu?

Gáhttjuv má de Miniv munnu lusi balojdis gádo-dittjat. Ietjas fármmásim diebttij, gáddala gehtjastij Kabulivalav ja stuorra vuossas. Kabulivala sunji fála rusijnajt ja muhtem gájkka muorjev, majdis ittij gájt de lágeda. Muvva buolvastim adnalij. Navti nágáj sunnu vuostasj äjvvalibme.

Muhtem bieje maŋŋela vuolgedijnám máhkijda, de iejvvijiv niejdam goade álggolin. Kabulivalaj subtsastaláj, guhti tjáhkkáhij juolggegetjenis májudalá ja muhtijn bágutjav nievres beŋgállaj moalgedij.

Mini ij lim gudik goassak iellema vidá jage nalluj áhtjes duodden iejvvim náv vájmmelis gulldaliddjev. Gávnniv tjabu niehtijt ja rusijnajt gurppiduvvam suv unnes saria ansjállaj.

– Manen la sunji gájkav dávva vaddám? gatjádij Kabulivalas. Ale galla desti vatte. Gávtsse anna biednigav sálbestim rákkástiv ja sunji vaddiv. Váldij váni vuosteldik vuossasis luojtela. Máhttsiv sijddaj, valla gávnniv gávtsse anna biednigav tjuode rupiha árvvogis ruojtse guovddelin.

Gevlak silbbagávne giedanis Mini ieddne bielke niejdistis jáskoj: – Goabbelis dávva oadtju?

– Kabulivala munji vattestij, giehtoj Mini.

– Manen háhttuji sujsta válldet? gatjádij ieddnes.

– Ittijiv hähttu ga, iesj ham munji lagádij, subtsastij Mini juo ganjáltjalmmen.

Gádjuv má de Miniv hiedes ja álgus buktiv. Oahppiv de dalloj Mini ij lim nuppádis Rahmadav, Kabulivalav, iejvvim. Juohkka bieje lij ham sádná Mini lusi boahtám. Duolggum lij suvva mandelijn ja rusijnajn vuojtátjit unnes, hánes, vidájagák vájmov.

Ielviv dá guokta venagattja abe ham lijga oahpástuvvam. Sunnun lidjin aktisasj suohttas ja vádjasa. Buojkulvissan Rahmadav vuojneditjes, de niejddam tjajma gatjádij: – Mij le gis vuossanit, Kabulivala?

Nåk dättodattijn tjuoalvisáv njunjes Rahmat vásstedij, adjáj sádná tjajma: – Elefánnta.

Dáhta ij lim heva tjiegos, valla huoman gájt de ávvudij goappátijit. Gasskaage ja mánátja sahte tjajmos tjaktjaideda movva vil ávvudastij.

Sunnun lij adjáj nubbe dáhpe. Rahmat Minij moalgedij: – Khnoki, tomi sasurbaari kakhanu jaabena. Nejtsusj, allu dá goassak gállasjvuohtaj vuohpat goahtáj jáhtu.

Ienemus näjtso árbbedábe bengála sijdajs juo riegádime rájes diehtin, mij sjosjurbaari lij. Valla mádja, hálvva ádáájggásattja, ejma la hájn niejddasimme davva áhpadam. Na ittij gájt de niejddam Rahmada ánulvisáv buojkká.

Valla, gå suv luonndo ij lim sjávot ja vásstedik árrót, de gis sádná aj gatjádij: – Jådå gus dádna dáhku?

Rahmat de stuorra tjármájnis mahkas dal vuohpav nihtodij javla: – Vuostak sasurav gáddelav.

Dán sjiivnnjádusá sieldes boahhte ájgev usjudaládijn de Mini ietjas jámas tjajmaj.

De lij jielagis tjaktjaájgge. Dálen gånågisá dálloj vuolggin amás ednamijt ámastittjat. Iv lim iesj goassak Kolkata álggolin manádam, ájnat jur danen miellam väráldav miehtáj vájaldij. Lanjám siettos tjiegan lidjiv mahkas ihkeva vájaldiddje, guhti sierra sajijda väráldav miehtáj áhtsálij.

Mujsta ban de tsáhke sjvahttáj vallak ietjá lándas gullájiv. Amugav ájtsadijnám idij gávva goadátjis jágá, várij ja miehtsij gassko, ja ávos, luovas iellema ájádus mujsta mielav giddij. Majdis vil de luondostim jieppadiv, vaj dássju usjudallat tjiegav guodet ja väráldij lávkkit munji jáhkedi de dal almme oajvváj skuollal. Danen de nuohkásav manádalliv lanjátjinám juohkka ideda bievde guoran ságastattijn álmmain Kabulas, dájna Kabulivalajn.

Sjmilltjás, buollám, ruoppsis gájse tsäggahin rahte goappátijn bieliñ. Dievas kamellarájddo baskes rahtev daj gaskav jádij. Turbánajda gárvvunam vuobdde ja jáhte, muhtema kamela hárdon, iehtjáda gis váttse. Muhtemijn lidjin sájte, ja iehtjádijn gis dålusj diddnobirsso... Giella dagu jubbe balvva subtsastij Kabulivala sijdastis nievres bengállaj. Tjal-mijdisám de dákkár gávva ilmmusin.

Mini ieddne lij suorgganam siehke. Mielanis árronmahtes balo. Álggolin unnemus jienatja ga diehti sájtij

jáhkkegoahtet divna várállda gárram ulmutja lulun goahtásimme gáhtjadit vierev dagátjit.

Villap dal gájkká jage dán ednamin, juska dal állim ilá áлло, de huoman ij lim dádjadam ájmon árru iehtjáda, ájnat suollaga ja vierredahkke ja gárre ja gärmma ja diiggara ja malarija ja mádo ja ráme ja bieddjis ulmutja, gudi divna sihtin suvva báktjit. Ittij ga állu áskelda Rahmadij, Kabulivalaj. Vájnno dij muvva várddahittjat suvva. Gáhttalattiin balojdis ierijt tjajmmat, de mujsta snivva diedoijt jásskogádj.

– E gus mánájt goassak suoláda? Álla gus de Afgha-nistanan oarje? Ij la gus huoman máhttelis sieldes stuorra Kabulivala mánátjav fáronis doahppis?

Vierttijiv miededit dáhta lij máhttelis, juska dal ij lim viehka jáhkedahte. Ittij juohkkahasj buvte edna áskeldit, danen de áhkkám Kabulivalav gáddalusjáj. Ittijv gájt de máhte Rahmadav ganugahttet goahtáj tjágnamis, ihka mij vigijt sujna luluj.

Rahmada dáhpe lij ádájage gietjen sijddasis máhttsat. Duoijken tjoahkkij vielgijdis dáj muttoj. Goades goahtáj manáj, valla huoman má de Miniv akti bájjváj guossidij.

Sunnun lij vuojnnet sábadus. Jus ittij idedis boade, de goahteguorraj ihtelij iehkedis. Ajtu galla gullájiv balov, gá stuorra álmáj loavkkahiddje shalwarin ja kurtan sjievnijis tjiegan tjuottjoj vuossajis guoran.

Valla, gá tjajmme Mini suv lusi viehkalij tjuorvo Kabulivala, Kabulivala, ja gá goabbák sierra vuorrasa

ieme venagis suohttasijt vaden álgijga, de adjáj mujsta má vájmmo ávos akti vil dievaj.

Lanjátjinám duollijiv muhtem tjállusav. Tjoasskum lij hájn. Dálve vuolgedijn de vilá tjoasskemav buktelij. Idedisbiejvve vinndega tjadá juolgijdam bivtij. Ajtu hávsske.

Gávtsse vargaj idedis: Ienemusá, gudi lidjin ieme vádtsusijesa diehti álgus vájaldam, tjiebeda ja oajve gurpijn, juo sijddaj lidjin máhttsam. Hähkkat gájt de rahten stuojmmigáhtin. Vinndegis ájttsiv guokta polijsa, gudi dágijda tjanáduvvam Rahmadav rahtev bajás nággijga. Njunjágis rahtemáná sijáv guoradin.

Rahmada biktasa lidjin varran. Polijsa giedan lij nijbbe, massta varra goajkoj. Manniv álgus ja ganugahttiv polijsav dal hájn gulátjit, mij så lisj dálla dáhpaduvvam.

Munji subtsastijga goappátjagá polijsa ja Rahmat iesj. Ráddná lij Rahmadij vielggen Rampura lijnes. Nádodijn vielgev máksemis fágádatjájga. Rahmat lij duolloy suvva nijbijnis tjuoggistam. Kabulivala gielestiddjáj garrodij ja gievoj, gá Mini goades idij tjuorvo Kabulivala, Kabulivala.

Rahmat dalá mājāastij. Oalgen gahtsahahtes vuossa diehti ejga máhte uddni rudnat dan oavdojs. Mini farra njuolgga gatjádij: – Maná gus dal vuohpat lusi?

– Jur dāhku manáv, mājudij Rahmat sunji.

Gå Mini ittij tjajmáda, de sunji vuosedij tjanáduvvam giedajdis. – Sasurav luluv gáddám, majdis mujsta libá gieda tjadnasin.

Rahmat lij moadda jage giddagisán alvos vahá-gahttema diehti. Vajálduhtijma gájt mañenagi suvva. Ieme láhkáj viesodijnema ejma ávvánis huomaha, man gávkas lisj luovas várrevájaldiddjáj gierddat moadda jage giddagisán.

Tjabu Mini áhttje háhttuj miededit niejdas juolodis dāmadibme hehpaduhtij.

Váni gássjelisvuoda dagi Mini dālusj venagav vajálduhtij ja oahpástuváj Nabijn, rássesujttárijn. Ja de vuorastuvádijn má de báhttjarádnajt mālsoj ludtjusasj nājtsojda. Vuorjját dal äjvvalijma. Moadda jage gis gāllin. Vaden tjavtjajdij.

Minitjam hejajt lijma gárvedam. Gāllasjvuohtaj lij Durga Puja basij bále. Kailasj-jubmela fáron de lij dal sijdam ávvo jādātjit irgge lusi. Áhtjes goades luluj tjuovgav ribádit.

Tjāppes idedisbiejvve lij mārjdam. Mānsuvna maññela áttjak basádam tjavtja bājvādahka lij rájnna gāllen. Guojtij bājke vuoras gierggegādijda ajtu ban dajt hiervvi.

Sjehnaj lij guoksu ávddāla goadenim tjuodjago-ahtám. Gulluj muv tjierro vājmmōn. Bhairavi hājes tjuoalvis boahnte sirádime bāktjasijt ālles ājmmuj hājedij. Minitjam lij dal uddni gāllasjvuohtaj.

Āllo dagádahtij ideda rájes. Ulmutja fievvīn ālgus–sisi goaden. Gārden tsieggijma dāhkkutjav

bambusijgum. Gulájma gintalgatsostagájt, majt biedjin goahtáj ja álgusj bálláj. Jutsáj. Guoradalliv báhppárijt lanjánim, gá Rahmat ihtelij ja buorástahtij.

Vuostak lidjiv suvva dâbdâk. Vuossa ja guhkes vuoptaj dagi bádij, rumáj ij lim desti ávdep ájgij guormes. Mâdjies vijmak munji bigodij, guhtimusj lij dáhta.

– Na, Rahmat la ham dâdnâ, javlliv. Goassas la diehki máhttsam?

– Ävtásj iehkeda giddagisás bessiv, vásstedij. Unugasstiv vásstádusástis. Dán biejeve rádáj ij lim goassak ietjam tjalmijgum gâddev vuojnnám. Suv diehti de jieppadiv. Dán ávo biejeve doajvvuv luluj máhtjánit.

Subtsastiv de sunji: – Gulá, uddni mujna li ájnas mähke sijdan, duoijken lav. Beras lulu dálla vuolgget.

Dalá lij de gárves vuolgátjit, valla uksaj jávsádat-tijn gatjádastij: – Iv gus de Khnokhiv máhte iejvvit?

Jáhkij dávk Mini lij ieme. Vájbi vuordij luluj viega boahitet tjuorvodijn Kabulivala, Kabulivala dagu agev dâlen.

Dâlusj venagav guddnedittjat de lij tjabu tjoahkkim vijnnamuorjjeskáhpov, niehtiht ja rusijnajt báhpurgurpen soames Afghanas. Ij lim má desti sujna ietjas vuobddemvuossa.

– Sijdan duohta ja dáhta dáhpáduvvá uddni, giehttuv. Mini ij iejvvidahte.

Hâdjânij lik de. Muvva navti báttátjav gehtjadij ja moalgedij: – Salam, Babu.

De gis vuolgij. Háhppidam lij gájt vuolget, gá mánná suttalussjagáhtiv ja gehkiv ruoptus gáhttjot, valla vuojnniv ietjastis máhtsaj.

Munji giehtoj: – Dála muhtem vijnnamuorje, niehte, rusijna Khnokhij. Vaddu lik sunji.

Gå lidjiv mávsátjit dajs, de giedam tjábbát doahpistij javla: – Ale lik mávse. Dádná la agev náv ládje árrum, iv goassak vajálduhtitja lájev... Niejdá le mujna sijdanim, jur duv niejda lágásj, Babu. Suvva mujtedijnám ham Khnokhij muorjijt buvtáv. Iv vuobde.

Giedas tsákkáj guhkes, loavkkahiddje sjalwarij ja rákkástij duolvas báhppárattjav. Várrogisát davva rabáj ja bávdásim luobbij. Dasi lij soames giedatjij merkajt diebttjim.

Ij lim gávva, ij bájjnemgávva ga. Dássju giedajt suohhtsim, vaj báhppárij lij diebttjistam merkatjijt.

Rahmat Kolkata gahttunijda juohkka jage manáj gájjkemuorjijt vuobdátjit. Rattes lahka lij niejdas mujtto. Dagu dal lidna giedatja lulujga stuorra ratten tságev biktet. Sirádime báktjim vájmov.

Mujsta tjalme ganjárdijga. Vajálduhttiv sádná lij gájjkemuorjijt vuobdde Kabulas, ja mánná bengálak Brahmi-vega ájras. Buojjkájiv sádná lij muv láhkáj áhttje. Suv unnes Parbati giehtamerka sijdastis várijn mujttádahtijga muvva Minis. Dalá niejdam munnu lusi gáhttjuv. Nissunij lanjájv galla nádun, majdis ittjiv ban de dajt vieleda. Mini bádi jjeppada ladjasim. Moarssen gárvvunam ruoppsis hedjabiktasijda.

Kabulivala alvadu váj suvva vuojnedit. Váni nagák ieme suohttasijt álládit, de báttáv lij majdik hálak. Vijnmak májudastij: – Khnokhi, tomi sasurbaari jaabis?

Mini dálla dábdáj duoht bágoht. Ittij buvte ieme láhkáj vásstedit. Ruopsudij Rahmada gatjálvisá diehti. Tjuottjoj danna muodo ietjá guovlluj. Mujttájiv Mini ja Kabulivala iejvvima biejev. Hådjånasstiv.

Gå Mini lij vuolggám, de Rahmat guolbbáj sujboj. Árvvedam lij de háhkkat ietjas nejdda má aj lisj állesjattuk dálla. Vierttij de állu ádåsis sujna oahpástuvvat. Ij lim desti suv mujtoj milta.

Guhtimusj dal luluj diehtet, mij luluj gávtsse jage nalluj nejddasis dáhpáduvvam? Sjehtna jaktjaideda siettos bárvádahkan tjuojaj, valla Kolkata gahttuna goaden Rahmat dæssu vuohtnij Afghanistana várijt ja galmma ájdåmiehtsijt.

Muhtem biednigav sunji gálggijiv – Máhtsa dal sijddasit, nejddasit, Rahmat. Bája dunnu äjvvalime ávov buorissjivnnjedit muv Miniv.

Gå Rahmadij biednigijt vaddiv, de vierttijiv gáht jugálvisás gávnev jali guokta gádodit. Állim gáht de strávvettjuovga huoman vuohtja tjávlludahkan, ij lim ga tjuojadahka huoman náv tjábbe. Nissuna ham ieme láhkáj vuosteldin, valla munji jugálvisáv ávvudahtij áhtje gieresvuoda buorissjivnnjádus.

KATE CHOPIN

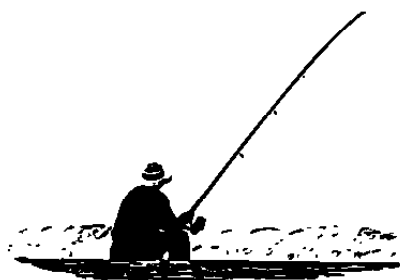
Amerijka tjálle Kate Chopin alvaduhtij ájgenis. Románáv *The Awakening* lájttalin almodimjagen 1899, juska dassta le sjaddam AS:j girjálasjuoda dábdo buojkulvis. Oarren lij, gá hástij dallusj dábijt tjáledijn hálos.

Hállo le álu Chopina tiebmán, dagu aj buorgoduvvam gieresvuolta ja gássjelis sebrudahka. Návti le aj dán girjen giehtodijn *Hebas ássjes*.

Missourin riegádam Chopin biejjat tjállusijes dáhpádusájt AS:j Oarjjestáhtajda. Moadda subttasa li Louisianan, de má aj tjálle gávvit dan guovlo sebrudagáv, gánná le. Njuolgga tjále de giehttu nissunij iellemis ja dábdojs, gá álu le nissun subttasa oajvven. Valla Chopin aj dagástallá rasismav, mij ham aj lij ja le vilá gássjelis ássje Oarjjestáhtajn. Chopin viesoj 1850-1904.

HEBAS ÁSSJE

I

Mildred Orme tjàhkkidam Kraummera bånd-Morsijda stuorra ávddásjielmá vuohkasamos tjiehkaj dudáj, dagu suv lágásj nájttso galgaj.

Dáhta ij lim duola duokkár sijdda, massta hávsskes subttasin láhkå. Dánnák gis gåbdes áhkkarijn sugádiddje vājtta bájvadahkan gállenuore láhkáj guojtij. Silbban gålgåj de Meramec, jali farra guojt-tegierggen. Duonna-dánna sájtij állu tjielgga dan bådne gärgátijit gehtjadit, maha vuojnnujin ruoddnis ja visskis härvvagierggen. Jåhkågáttev sjaddin muora állu tjåhtjerabdan ja vil de tjåtjen, gå sierggamuora davva duohtastin.

Goahte lij stuorre ja gåbdde, dagu båndorsijda má galggi. Iset lij ham aj stuorre ja gåbdde. Iemet gis siegge ja unne, guhti agev gasskabiejve stuorra biellov skuoladij sijdav mállásijda gåhtjotjit.

Hávsskes tjiegastis, gånna de Browningijn jali Ibsenijn jávdij, de Mildred vuojnij iemedav juohkka biejeve dávva dagádijnes. Huoman boalbes barggij lāvkkistagåjt duolmodijn ja sjielmáv rasstidijn goahtáj båråttit, de ittij goassak sijáv gehtja. Manen gis luluj? Ettjin bargge heva gehtjadahte, ij lim ga

Mildred ulmusjguoradalle. Valla gå dal gudás báhntin duolmo, de sujsta usjudik giehtadoarjjaj luojttelam báhper rivggasij sijá ávddáj. Akta doahppistij ja vattij ruoptus lávkkistagás boadedijn. Nuorra ja gábmát, diedon. Biejvve má gámudahttám. Tjáppes, alek tjalme. Vuopta duoggum. Gábdes, tjiegak oalge. Lahto gievra ja oalle. Ij lim gávuváj hiebadahtes rumáj, ja sujna lidjin lássis biktasa, maha tjebedav bigodin ja dibddin suvva labudit.

Mildred ittij dájtt diedojt ielvel sekunndabiele nalluj, gå dalloj nár tjábbudahkan sunji gehtjastij. Sujsta gállin moadda bieje divna dájtt álvátjit. Báhtjav má diededastij agev vásselattijn. Májádestij, diedij má, gáktu dahkat. Majdis báhttja ittij Mildredij máhttse gehtjasta. Galla gátt dal ij ham sluogas guovtelágejagák fávros nájttso, guhti juo le vuornodam galla fálddagá ja buojkkám iellem le gávkas ássje, ávvánis berusta, jus bándorsijda bargge sunji gehtjas váj ij. Ittij ga Mildred berusta, ij ga lulu dasi hárrusam, jus ij lulu bárggal sehkanam ássjáj. Fálaj vuojn sunji rahtjamav, mavva ieme vidjura ettjin. Giesen jávdij ja gidoduváj. Navti gis de hebas ássje álgij.

– Gudi li dal dá lunnat bargge álmma, Mrs. Kraummer? Goabbelis viettja?

– Váj, midja viedtjap dajtt juohkke sajes. Soames lá má ráddná, ietjes gis manádalle. Ja dale nav.

– Na dale duot gábddáalgge, le gus ráddná? Mujtá gus, dale duohta, guhti munji báhppárav máhtsadij.

– Ij galle! Luvu gájt ienni jiehttet sádná lij manádalle. Valla barggá dagu dálldáhaksa.

– Na, jur sádná vuojnnu sieldes rijdo oarren. Mielastim lulu ballat sujsta, állis vil váni dâbdâk.

– Manen dal luvuv ballat? tjajmâdij áhkâsj. Ij ham sádná ságasta ienebuv bieljedis gieladimes. Ittjiv galle jáhke dâdná luvu nâv hárges tjivgga.

– Valla, Mrs. Kraummer, ale val jáhke mânnâ lav tjivgga jali ga hárgesbuojda. Gatjáda, jus luluj muvva girkkuj idet suvddelit. Iv ham mânnâ sujsta heva balá, duoddistij mâjudaste.

Dán sijvodis bândorsijda bargge vásstádus Mildredij lij avtabelak vuornnom. Ittjij máhte suvva suvddelit, gâ guollitjit ájgoj.

– Valla, fála j lâjes Mrs. Kraummer, Hans Platzfeld duvva girkkuj suvddel, jalá gâsa de luvu sihtat. Hans lâ ham luohtedahtte birek, lâ ban de.

– Na gijtov galla. Majdis vierttiv má galla girje idet tjállelit, ja báhkajt vil buktá. Iv huoman nivá girkkuj vuolgget.

Asjmedime diehti luluj ritjâdam. Bargge lij suvva gâppsâm! Márjju tjabu manádalle. Suvva, Mildred Ormev, guhti beras luluj ietjas vega siegen árrum Narragansettan. Guhti lij dán vuogas sadjáj jáhtâm âtsâtjit siettov, massta luluj hieveduvvam ájádusájda gâvnnat. Imâjda lâlâj barggij gâssjelis luondov.

Gâ báhttja lij sunji hiebadahes diedádusáv rádjâm, de suv tjáhkkâham sjielmáv vásselastedijn gájt vijmak

suvva gehtjastij. Mildred bæssistij báhtja duosstelis
hähkkadåjmas.

Valla oavdos muodo sunji báhtsin. Ällim
gádodahtte.

II

Ij lim huoman vuojga báhkka manep bieje Mildreda váttseidijn baskes, guhkes bálggáv sugá-diddje vejta tjadá jáhkáj. Visskis gárnehájko jáksin guhkás álema badjel. Mildreda russjikis tjalme dievajga gálljetjuovga jillamis, gå vejta guojttem suvva dejvaj ja guláj rádatijij vásstedam sjudijdimev. Juohkkahasj vejta tjadá giesseguovddela valkadam ham dáv jienav dábddá.

Vuomen lij hávsske, sieddo ja gálos. Ja dannák jáhkágáttén lij álgon berustahttásin, manjela hähkkat duosstelis guovllen suvva asjmadam báhttja.

– Guollimin gus? gatjádij Mildred tjábbát ja ląjes láhkáj mihán, vaj mahkas dal luluj vidjurijt báhttjaj vuosedít. Gatjálvisán lij galla oarre, tjáhkkáhij ham sjávot sjvihtjo giedan ja tjalme tsuhppalij tjátjen.

– Lev, näjttso. Navti lij oanés vásstádus.

– Iv gąjt duvva dánńák tjuottjodijnám háritja, dal hájn gehtjatjit, makta vuorbástuvá?

– I, näjttso.

Mildred tjuottjoj almma sjávot, ja tjavgga adnalij fáronis buktám girjev. Hájkkogahper hálvva ląjket lij njessam tjuollot bárovagis rąnssárusjskis

gállovuoptajda. Nierajt lij biejevve dievvan bájnnám, adjáj baksimiijt.

Divna ietjá bargge lidjin ájllekbiktasiйда gárv-vunam. Márjju állim dán báhtjan barggobiktasijs tjáppebu. Nissuna suttalussjam Mildredav dievdij dávva ájádáládijn. Báhttja ittij bágov ga ivte. Mildred usjudij galla tijma visjásj danna tjáhkkáhit, astaj gájt de guolev vuordatjit. Mildred gávkalussjagádj ja hálidij juojddá dahkat.

– Dibdá gus muvva gähttalit? Huomaham lav dal juojddá.

– Dibdáv, näjttso.

– Huohppelasj hoallá dässju álkkes stávvalijgum, moalgedij allasis. Valla de gis mujttáj bándorbargge li avtajn stávvalijn hoalle.

Girjev luojttelij ednamij ja sjvitjov, mavva báhttja giedajdises bieja, várrogisát adnalij. De lij gis báhtja vuorro guoran tjuodtjot ja sjávot vieledit miellagiddis dáhpádusáv.

– Vuoj! rihtjalij näjttso. Snuori tjiengjalij gässudijn állu gidoduváj.

– Vuorde, vuorde! Allu då hájn!

Báhttja tjiellistij bálldasis. Tjalme gitta tjárggis snuorin doahppistij sjvitjos, vaj ittij gáddáj gässu, gáktu Mildred ájgoj. Galgaj gájt sjvitjos doahppit, majdis gábbmis giehta Mildreda vielggis giedav dejvaj.

Hielkedij ban de báhttja ájtsadijnes állu ietjas lahka rānssārussjkis duhpov, mij vargga sujsta gájbev njávkkalij, báhkka nierav dábbelin oalges, ja nuorra,

gábbmis tjalmijt, maha ietjas tjalmijda dádjadahtes diedoijt guojtedastijga.

Dalloj, ihka manen, gáktus lik de, giedajgum adnalij Mildredav ja suvva baksimijs tjulestij. Mildred ittij diede, jus lāhkki vāj dāssju akti.

Gehtjadalāj birrasis muodo mielke guovggadin ja vuojnestic bāhtjav spájttá lāvko gāhtomin dāhku doalvvum bálggáv. De lij gis Mildred aktu.

Aktu lātte lidjin vuojnám, ja Mildred luohtedir da lulun sjávot bāhtset. Ij lim mielas sieldes vierredahko, juska moaddása mielas luluj. Hehpanibmáj alvadvāj. Usjudalāj huoman alvot, jus luluj Kraummerijda giehttot suv mājnedis baksima lidjin vigedisuodav bāstám. Guoktáladdamav gus bigodit? Allis galla! Lanjánis luluj sietton vidjurijt usjudallat ja mierredit, majt luluj dahkat. Tjiegosvuohta galgaj sunji bāhtset. Bahás noade, mavva hāhttuj aktu guoddet, desik davva vajālduhtij.

III

Ja Mildred de álles ijáv tjieroj balá ittij goassak dávva vajálduhte. Gätjo biejev lii bahás diehto suvva noadodam ja gatjádahtám, jus luluj máhttet moassket. Baláj dassta. Manen ietján gis lii tjulástahka árrum njálgámus, majt lii iellemis guovtenlågen jagen muossádam? Guláj davva vilá baksimijn, dahta lii baksimijda njámmum. Ássje márráha nahkárijt gájdadin.

Ittij val de Mildred rievddada iellemis dájmajt soames hebas vuohko milta, mij sájtij miellasis ihtet. Ittij majdik garve. Ieme láhkáj dāmadij.

Idedis tjáhkunin gávnna lii jáhkágáddáj guodám girjes. Vaden hebadij! Valla dagáj, gáktu sidáj, ja ieme láhkáj sjielmá oahpes bájken tjáhkudaláj. Vierredahkke vásedijn ielvij suvva, juska ittij tjalmijdis tsakka. Ielvi gus dássju tjalme ja bielje dákkárijt? Ielvij ham suvva juorrulahtte hekkas, ittij ga iehtjádav diede.

Bieje suolev várddahij báhtjav, gá álggon Mrs. Kraummerijn ságastij. Vuolgedijn áhkásj bátsij tjuottjo, dagu luluj állo vijnav juhkam. De Mildred suoymma járgijdi ja gárvedij Kraummera bándor-sijdas vuolgátjit.

Maŋŋeiehkeda buktin Mildredij girijjt. Akta lij návti:

– Gierugattjam Mildred! Esski lav Narragansettan, ja nāv hājen, gā iv duvva gānnāk gávna. De la gis Kraummera bāndorsijdan, Iron Mountainin. De nav! Mat mielas la duon suohtas sierranierraj, Fred Evelynaj? Ąlmāj le ham sierranierra, gā dale dakkárijt dullu. Ussjola gis! Dijmmá vuoijij bijlav gieddek ja máhttse. Dán jage ham barggij siegen ednamav ruoddi. Boahhte jage má de iehtjádav bierigav, juhti ij avta láhkáj sidá viessot, ja ietjá tjuorbes árij diehti. Mådja lin buorre rádnatja. Munji tjállá vuovsá gievrra le dálla. Ij la val duvva bāggalam. Árvvedav i sujna oahpástuvá, älla má vuoijga jierme. Garvvá Ibsenav ja bājsstá Tolstojav. Ij girijjt lågā, tjiddi daj baktu lahkavuojnne iellemav guovlli. Ale lik suvva dielbesta, gieres, jali ga ilá bielke. Vájmmos le gälle, juska dal luluj Amerijka ávdemus sierranierra.

Mildred gähttjalij jáhkket dán girje buktám jierme lulun sujsta hehpanimes bijnediddje baktjasattjav gádodit. Ájnat ettjin gājt. Diedij e lulu.

Guovsojvuolastime váttsatjij vaden låssis ja suollnen njálgugit hapsijdiddje vejta gaskav. Bálges lij almma guhkke ja almma basske. Guovddelin vuoijnij vierredahkke suvva lahkanij. Majt dal Mildred luluj? Moaddot ja viehkkát mánátja láhkáj gus? Väjttaj tjielistit suorgganam nieljegoantsága láhkáj gus? Ij lim ietján dahkat, gā suvva vásset jállon, dagu vidjura gájbbedin.

Ájnat ittijj vásuk luojte. Bálggán ávdánis duostoj, gahper giedan, muodojs ballám.

– Niejdda Orme, javlaj. Sihtam lav dunji giehttot, gállám vahko juohkka báttá, mánná lav dán ájmo tjiehpemus hártte.

Mildred ittijj vuostelda. Álles suv vuohke vuosedij báhttaj guorrasij.

– Jus dujna le áhtte, jali viellja, jali oanes báhkui hetjes, gesi lulu dákkárijt giehttot.

– Mielastim bahudagáv hájn bahuda dassta háladijnat, buorre álmáj. Ánov dujsta, allu dá goassak desti davva bággalu. Vajálduhtáv goassak mige dáhpáduváj. Bája muvva vásátjit.

– De nav, járkij miellusit, vajálduhtá gus! Márjju ham de, vajálduhtedijn, ármmogis la adjáj vierradahkkev ándagis luojtátjit?

– Soames bieje, vásstedij vargga gieladibmen mahkas báhtja tjadá, ájnat ij suvva, gehtja. Márjju soames bieje, gá lav allasim ándagis luojtám.

Báhtta tjuottjoj váni labudik. Gehtjadj Mildreda njuoros hámev gáhtomin suvva guodedijn. Imájdaláj, majt dal hájn giehtoj. De háhkkat jáhtelis hægga dejvaj sujsta gábbmis tjiebedav ja ruoppsadin bájnij, gá árvvedij, mij gis luluj.

DÉSIRÉE MÁNÁSJ

Tjáppes bieje de Madame Valmondé manáj
L'Abrij guossidittjat Désiréev mánájnīs.

Tjajmadahtij usjudallat Désiréen lij mánásj. Na, állis iektu lij ham Désirée iesj mánná árrum, gá Monsieur rijddidijn Valmondé goahteguora lijda vásuk lij suvva gávnnam oademis stuorra gierggetjuolda irkkán.

Unnagasj smaredij fármenis tjierrogoade áhtjev. Ittij ienebuv buvte dahkat jali ga javllat. Muhtema ussjoin aktu allasis lij dáhku láhppum, nieljegoanntsáj má buvtij bieket. Ienemusá galla jáhkkin texanagij vehka lij suvva guodám, gá iehkedis lidjin loavddagijn gábtjtjám gávllasijnes Coton Maisa ferjujn mannam sjattadagá vuollelattjak. Ájge gálådijn de Madam Valmondé gájt vajålduhtij dakkár mánadisájt, ájnat de buorissjivnnjádus lij sunji Désiréev rádjām áhtsátjit, gá ittij rubmahistes mánáv oattjo. Nájttso sjattaj tjábben ja jállon, lådjen ja áskulattjan: Valmondé buoremussan.

Ij lim de ham imáj, gá akti tjuottjodijn giergetjuolda guoran, gággu irkkán lij lågenangáktsa jage dassta ávddåla oadám, de Armand Aubigny lij vásuk rijddim suvva ájtsa ja sunji gijnnaalam. Navti så divna Aubigny vegas gijnnin, mahkas dagu luodagij

dejvadallam. Imáj lij farra árabut ij lim gijnnam, dábddám lij ham Désiréev juo dallutjis, gá áhtjes fáron lij gávtsejagák báhttjan boahtám Parijsas ieddne jábmám. Rido láhkáj lij dan bieje ihtám hállo sunji vierram, jali vájbi preriadállan jali iehtjádin, mij gájkka guodduj badjel navtik ládaj.

Monsieur Valmondé sidáj gájkav guoradallat: Nájtsa diehtemahtes álgov. Armand gis suvva tjal-mijda guovlaj váni berustik. Mujttáj sádná lij namádibme. Majt dal juska namádibme, gá dal luluj sunji vaddet Louisiana vuorrasabmusijs ja mihámusájs namáv? Diŋŋguj Parijsas corbeillev, suoggŋovaddásav, másja, desik bádi. De gis de válldujga.

Madame Valmondé ij lim nielje vahkkuj iejvvim Désiréev mánájn. L'Abrij jávsådattijn de unugastij ieme láhkáj. Bájkke lij hádje, ij lim ga moatte jahkáj jálos iemet danna árrum. Vuoras Monsieur Aubigny lij má válldum ja áhkás hávddádam Frankrijkan, áhkka gis ilá lánndasis gierrum, vaj ittij goassak dāppet vuolge. Goade dāhkko lij rádes ja tjāhppat dagu muŋka alim, mij gābtjāj visskis stukkojgum hiervviduvvam goadev birástahte gābdes álggolanjājt. Goahteguoran sjaddin stuorra, nanos ejka, maj guhkes oavse assás lastajgum dagu ruvddan bieje tjuovgav duosstun. Nuorra Aubigny meraj vil garrasit, vaj suv negroa lidjin vajālduhttám ávojt, majt lidjin gullam āvdep iseda álkkes ja miehtemielak bále.

Nuorra ieddne nuolet vāddjāj. Vellahij lidna, vielggis, girjak gārvojgum dimesnállānin.

Njuorakmánná gis fármenis rattes nanna ádi. Visskis jivnna vinndegin tjáhkkâhij varres ilmev allasis siejve.

Várddás Madame Valmondé guvnjádi. Désirée bajelt suvva tjulesta fármastattijn. De gis mánáv gehtjastij.

– Ij la val de duohta mánná! tjuorvvistij alvadu. Dan ájge de Valmondé vehka ránskastij.

– Árvvediv imájdalátja, tjaímádi Désirée, gáktu lik le sjaddam. Cochon de lait, tjiigatjav! Gehtjasta gis juolgijdis, mamma, ja giedajdis, gattsajdis: Almma gattsajdis. Zandrine vierttij dajt uddni biesskedit. Váj majt, Zandrine?

Turbádnaj tjágnam nissun de mihát nihkkustij: – Mais si, ajtu, Madame.

– Ja tjierru lik de, járkij Désirée, vaj vargga bieljeduváv. Armand suvva duon bieje guláj gitta La Blanche goadátjis.

Madame Valmondé lij mánás iehtjádav váni gehtjastik. Låggij suvva tjuovggadamos vinndegij váttse. Njuorakmánáv snivva guoradaláj, ja de gatjádiddjen Zandrinev gehtjadij. Zandrine gis járgijdi ålgus bålđojt guovlatjit.

– Ajtu, mánná le sjaddam, ietjájduvvam, lajsadij Madame Valmondé suvva äddnásis máhtsada. – Majt Armand giehttu?

Désirées muodo tjielgga ávvon sjaddin.

– Vuoj, Armand le suohkana mihámus áhtte, jáhkáv, gå ham sujna le bárnne, gánna le ietjas namma, juska vil ij subtsasta. Giehttu niejdav dal aj luluj

iehttset. Valla diedáv ij lulu. Diedáv dakkárijt giehttu muvva duhtadittjat. Ja mamma, duoddistij tsamá Madame Valmondés oajvev állu guorrasis buvte: – Ij la ga avtak sijás nuktalem, ij ávvánis avtak, máná riegádime rájes. Tjabu ij Negrillonav ga, guhti mahkas lij juolgestis buolatjam besatjit bargos vuojnadittjat. Dássju tjaumaj Nergillonav tjiehpes skálmman nabde. Vuojo, mamma, náv ávon lav. Hálvva suorgganav.

Désirée duohta hálaj. Gállasjuodan ja bárnies diehti de lij Armand Aubigny mierrediddje ja gájbbediddje luondostis edna njuorranam. Dánen lájes Désirée náv ávvusij, gá suvva galla sáll dát iehtsij. Álmma snirvvidijn balláj, ájnat vilá suvva iehtsij. Álmma májádattijn gis ittij Jubmelis buorep buorisjivnnjádusáv áno. Valla Armandas állim gábbmis, tjáppes muodo álu snirvijda vasstum dallutjis, gá lij Désiréej gijnnam.

Máná árodijn gálmma máno vuoras de Désirée smaredij jáhke juoga dán ájmon nihtodij sujsta siettov. Vuostak ittij rat buojkká. Gulláj hujá oajvvadusáv. Tjáhppadij gaskan tjiegosvuodav. Rádná málggadis báhtin guossáj váni buvtek tjieggit, manen. De gis sájtij boaddnjes imálattjat, bahábut dāmadahtjat, ittij ga duosta oares jässkot. Álmma háladijn sunji de lij váni suvva gehtjak, ja tjalmijstis lij ieme gieresvuohta gájjdalam. Sijdas máhtjánij, ja állis sijdan árodijn de Désirée mánájnies váni buojkodik gápsij. Ja vuojnnet boahttum lij bárggala vuojnñanissaj áriijt giehtadalá-dijn. Désirée vájk dal jámátjit hádjánij.

Bivvalis iehkeda de lanjánis tjáhkudaláj idja-vuolppuj gárvvunam suormajisgum guhkes, silkki-russjgis vuohtajdis lájket rájda, maha oalge badjel gahtsahin. Mánná vargga rihttsot ádjij Désirée stuorra, mahágnis dagáduvvam látjon, mij lij valjesvuoda trávnán ja beludahkaj satijnnagáhttjása vuolen. La Blanche neljadisbáhtjasj, guhti aj lij vargga rihttsot, suoymma varres ilmev mánnáj várrogisát siejvij stuorhárjjebahtuha dálggegimpujn. Désirées guoros tjálme hájet guovllin mánáv, gá gáhttjalij tjielggidit ájtte murkov dal gullat birrasis lávvamin. Gehttaj mánás guoran tjuodtjo báhttaj, ja de ruoptus mánnásis. Akti vil ja vil akti.

– Vuoj!

Tjuorvvistij váni nagák sjávot árrot, váni árvvedik. Varra gieloij várijnis, muodojda gálmma bivvasa gálgijdin.

Gáhttjalij hállat neljadisbáhtjatjij, ájnat ittjij vuostak bágov ga nagá iktet. Báhtja guládijn namás de bajás guovlastij ja vuojnij iemedav uksaj giejdemin. Stuorra, lidna dálggegimpov luohtij ja jegada ierijt lájdástij vieddjis guolbe rastá tjuvdij nanna.

Désirée lij váni labudik. Sujsta lijga tjálme gitta njámmum mánnáj, ja muodojs lij tjielgga balon.

De sá boaddnjes ladjaj tjáñaj. Váni Désirée ájtsak de lájdástij bávdáj ja ruodtsigádjij báhppárijt dan nanna.

– Armand, gáhtjoj giellaj, mij luluj suvva tjuogistam, jus dal luluj ulmutjahtám. Valla ittjij ielve.

De Désirée tjuodtjánij suv lusi njága. – Armand, akti vil mahkkulastij suvva giedas doahppista, gehtjasta mánáma. Mij vidjurijt le dáhta? Subtsasta.

Gåpse, valla huoman tjábbát de boaddnje giedav luohtedij ja ierijt nárddålij. – Subtsasta, mij vidjurijt le dáhta! tjuorvvistij suorgganam Désirée.

– Vidjura bigodi, vásstedij álkkes giellaj, mánná ij la bedjat. Vidjura bigodi dådnå illa bedjat.

Buojkkádijn, mij guoddalimijt lij dáhta sunji, de Désirée alvaduáv vuorddemahttán buosjo nádotjit. – Gállása. Ij duohta. Bedjat ham lav! Gehtjasta russjiskis vuoptajdam, rávvis tjalmijdam. Armand, diedá dajt rávvadin. Ja mujsta le náhkke guovggat, giehtoj suvva vil giehtamáddagis doahppista. – Gehtjasta giedam. Dujsta lav ham bedjadabbo, Armand, tjajmaj sieldesvuodan.

– Bedjat dagu La Blanche, vásstedij niejde. Vuolgij Désiréev aktu mánájnīs guode.

Nagádijn tjálanav anádittjat de tjálláj Madame Valmonděj balon.

– Äddnám: Munji subtsasti iv la bedjat. Armand le munji subtsastam iv la bedjat. Jubmel viehkodus, giehto sidjij navti ij la duohta. Diedá så dal ij la. Jámitjav. Jámáv. Iv dal dán vuorbedissan nivá viessot.

Oanes vásstádus bådij:

– Désiréetjam: Máhtsa sijddaj Valmonděj. Máhtsa duvva iehttse äddnásit. Válde mánátjat fáron.

Girje jávsådattiin Désirée lusi de davva boadnjes dájmadahkaj buvtij ja ávddåsis bävddáj rabáj. Gå lij

davva dasi biedjam, de Désirée gierggen tjuottjoj állu sjávot, bedjadin ja váni labudik.

Sjávot de álmáj guobbula girje bágojt lågáj.

Ittij majdik ivte. – Vuolgáv gus, Armand? gatjádij Désirée rábmásit hielles vidjurijn.

– Vuolge.

– Sidá gus muvva vuolgátjit?

– Sidáv. Vuolge.

Armanda mielas gájkviekses Jubmel lij suvva baho-
jdam ja boasstot giehtadallam, vaj de návti juoktá mahkas dal mávsedij áhkástis sielov bahojdattijn. Ittij ga desti suvva iehtse, gá váni diedek lij maddám sijdas ja namás vuosttij.

Désirée gis dagu tsábbmum járgijdij ja suoymma váttisij uksaj doajvo álmáj luluj suvva ruoptus gáhttjot.

– Hivás de, Armand, hagnadij.

Ittij ga Armand vássteda. Dánen mañemusát mávsedij vidjurijda.

De sá Désirée mánás áhtsågádj. Zandrine sjievnnejis álggolánján suvva guottadij. Désirée de jivna giedas mánáv váldij váni buojkodik ja goades vuolgij. Ierijt lájdástij stuorra ejkaj ávsij vuolen.

Dáhta dáhpáduváj gáldádisá guolmudahkan. Sjávodis báldon vilá negroa lidjin bomhullojt tjoaggemin.

Désirée ij lim asidis, vielggis biktasijdes jali ga loabátgábmagijdes málssum. Sujsta lij oajvve rihttsot, ja bájvadahkan de russjkis vuopta gállen guojttin. Ittij de gábdes, sjallis rahtev váttse málggadij Valmondé

sjattadahkaj, ájnat vájaldij ávtas giette rastá. Sjattoj bátsidisá de sujsta rasjes gábmagijda tjáñadam lidna juolgátijjt rájggin ja sliggot gajkudin asidis vuolpov.

Gádoj de ruogojda ja guvnnjosáljajda, maha suohkadin sjaddin tjiengjalis bayoun, vålmmán. Ittij ga de dâppet desti máhtsa.

Muhtem vahko mañjelattja de L'Abrin imálasj dâhpáduváj. Sjalla njámaduvvam goade duoge sjaljon buollidin stuorra dâláv. Armand Aubigny tjáhkk-åhij gâbdes boadáldagán dáv sjuttev várddahimen. Juogatij gallegasj negroj gálvojt, majt boaldedij.

Tjáppes sálljagierkkamav aktan gájkka guojttelis hervatijjum bálkestin dálláj, gâsi juo lidjin ihkeva árvulasj mánnábiktasijt luojtám. Ja de buktin silkkivuolpojt, duodden fludjalis ja satijnas goaroduvvam vuolpojt, ja adjáj girjajt ja girjjahervajt, máhkijt ja gistájt. Corbeille, suoggñovattás, lij de galla sierra lágásj árrum.

Mañemusát girjátijj tjoahkkátjav boalldin. Désirée májnedis tjállusattjajt, majt lij sunnu giládime ájge Armandaj rádjám. Avta bátsidis vil lij lådan, massta girjátijjt gávna. Ájnat dáhta ij lim Désirées. Ienni de lij oasse iednes áhttjásis tjállám girjátjis. Davva lågâj. Ieddnes Jubmelav gijtj boadnjes gieresvuodas:

– Valla gájkin ávdemusán, tjálij, de idja-biejvve gijtáv buorre Jubmelav, gâ le iellemijdema dahkam, vaj munnu gieres Armand ij goassak diede suvva iehtse ieddnes le barsas, mavva oarjjevuolta vájvet.

KATHERINE MANSFIELD

Ådå Selándan riegádam Katherine Mansfield le dâbdos novállatjállen. Bájjnám le dálásj ájge noválladájdav. Juska dal nuorran jádij Ieplánndaj, de muhtem subtsasa giehttu Ådå Selándas, dagu

dán girje *Nissun oassásin*. Dakkár giehton gâvvit lándá sebrudagáv, hásstalusájt ja sieradusájt dagu ádåárroj ja maoriaj gaskan. Mansfield tjálij ulmutja mielas aj, de návti hiehpá modernissmaj.

Mansfielda novella doajmmi rievddde birrusijn. Impresjonisma láhkáj de tjuovgga ja dâbdo bájjni dáhpádusájt. Dákkár birrusin de gâvvit mielav tiebmán tjáledijn lahkavuodas ja gaskas, ja gâktu le aktu rijbbat, ja gâktu guhkes aktuvuohta bájjná ulmutjav. Mánájs subtsastiddje novella usjudahtti, gâktu mánájt vuojnnep ja giehtadallap, ja tjabu soajtti vuosedít, gâktu mánná väráldav vuojnná ja ájádallá. Katherine Mansfield riegádij 1888 boandás ádåárrovehkaj, jámij gis 1923 Frankrijkan.

NISSUN OASSÁSIN

Alles biejev lij sieldes báhkka. Rådasj ednamav
båsudij. Båvniyt tjäloj ja rahtebálláv njágaj,
vaj vielggis dumev midjij hájedij, muodojdisema bārg-
gālij. Dāhpoj de dubme ja sagnedahtij mijáv gājkujnis.
Råse demudin ávddán gāså ja ruso. Noaderåsse lij
skihppám. Stuorra, njuoskis hávve tjoajve vuolen
báktij. Muhttijn ganugastij ja oajvev maŋus jārgijdi.
Gehttaj mijáv mahkas dal tjierrumin ja snjitjādij.
Galla tjuohte urjá ritjādin. Hāmāgisán de urjá muvva
mujttádahttin slidjatjālanis, mij ilmev vuolev sārgoj.
Vuoijnijma dāssju bāvniyt guorralakkoj dāhku māl-
gadij, alek orkidejaj dieblijt, ja hievneviermij gābttjām
manukabiesstagijt.

Jo ávdemusán rijddij. Gárvvunam lij alek galateas-
kirttuj, koarddabåvsājda ja rijddimgábmagijda. Tjie-
bedij lij tjadnam vielggis lijnev, gānnå lidjin ruoppsis
dieble, vaj de vuojnnoj njunjestis luluj varddām.
Guovggis vuohtaj duhpo givnnjahin gajbbagahpera
vuolelt. Sjkávtjājt njunjes vuolen ja gulmmeguolgajt
gājt nabdijma guovggadin. Sujboj gājt sādalin ja
mudárdij. Ij lim akti ga dán bieje lāvllum:

*Iv berusta, i gus vuojne,
Áhkám ieddne ávdānim le!*

Vuostasj bieje máno rájes lijma váni davva gulák ja juonen muodaniijma sjávodisvuodastis. Jim báldanim rijddij guovggat dagu kloavnna. Sujsta lijga tjáhppis tjalme savddam, ja njuoktjamijnes luvvadaláj baksimijt. Gárvvunam lij bivddeskirttuj ja ruvddabávsađda, majt lij álemij tjadnam bárağahttám liertteavijn. Jurra de lijma majdik sáhkadam idedisguoksu rájes. Biejvveguovddela lijma svarkkam garralájbátijjt ja aprikuvsajt semsa jágátja gátten.

– Tjoajvvám gullu látte vuogŋan, moalgedij Jo. Na de, Jim, juohkusa sluogas báhttja: Gánnás le de dal dát duv giehttum oases? Na, diedon, vássteda, diedáv buorre oassásav, gánná le jágásj ja rásiđda gárdda. Davva oahppásam äjggu, dunnuj gis buollemvijna ruvsav gálggi, ávddála háhppit giedas buorástahttet. Galla gájt de luluv dan bájkkáj jávsádit, nák njunjáğahttema diehti, luohtedav galla bágojdisát, buoragit ham diedá, valla...

Jim tjajmaj: – Ale dan nissunav vajálduhte, Jo. Sujna li alek tjalme ja visskis vuohta. Dunji juo iehtjádav jáhttá, ávddála háhppit giedas buorástahttet. Tsággála dájt diedojt bijppasit ja suovasta.

– Báhkka duvva vuohpalahttá, javlaj Jo. Valla buolvajisgum gájt rásev diebttjistij. Njálgájma ávddálij. Mánná gis nagerduvviv ja juoŋa lágásj goavsos niegon gulliv ráse ettjin ávvánis ávddána. De gis lidjiv stoagosrásen, ja äddnám munji bielkij bahás dumev dabe máhtas hájedimes. – Gáládam la máhta girjav, gulliv suvva, ja de rásev gárrasijs

ráhttistij. Rägádiv smareda. Jim muv bajelt guvnnjahij háarde mǎjǎda.

– De lij galla de aj juoga, javlaj. Duosstuv jurra de duvva. Majt dagá? Almajda gus ravggi?

– Ittijiv! moalgediv oajvám bajedattijn. Jubmelij gijtto, gǎ dal juosik jávsǎdip.

Dievá rabdan lijma, ja vuollelin gis lij whare, maori-goachte. Dáhkkon vuojnijma bárvagis ruovdev. Goachte lij sjaddogárden hálvva mǎlggadin rahtes. Dan rastá lij stuorra gǎrdda ja jágǎsj, ja muhtem nuorra siergga. Alek asidis suovva whares badjánij. Dáhku guovlastattijn ájttsiv nissun álgus bǎdij. Suvva tjuovojga mǎnná ja állobena. Nissun mielastim guottij tjáhppis soappev. Midjij siejvij.

Rǎse tjuosskun maņemus gaskav. Jo gajbbagahperav nuolaj, tjuorvoj, bivtjedij ja ham de lǎvllögǎdij: – Iv berusta, i gus vuojne... Balvajs gis biejevve slierggij ja snjibtoj dǎv dajvav. Bájtij nissunis visskis vuohtajt, loavkkahiddje firkkalav ja suv adnalam birssov. Duohkásis mǎnná tjiehkádij, ja visskis bena gis, slurjjohǎrtte, ruoptus wharej snjuvgedij siejbbe juolgij gaskan. Rǎsijt gǎtsajma ja ednamij lǎvkkijma.

– Buoris! tjuorvvij nissun. Dijáv jáhkkiv gǎlmmǎn hǎbagin. Mǎnnám lusám viehkal. Ieddne! javllá. Gǎlmmǎ russjkada li boahtemin dievas vuolus, giehttu. Ja mǎnná boadáv álgus gǎrvvásin, galgav didjij sárnnot. Hǎbaga sǎ de littji, giehtov mǎnnásim. Vuoj, hǎbagijt dǎppen, ehpit lulu ávvǎnis árvvedit.

Mánná midjij tjalmev bigodij nissuna duoges ja vaden gáhtolij.

– Gánnás le gállasjguojmmát? gatjádij Jim.

Nissun ramkodij ja snirvvij.

– Sávtšajt biesskedimen. Mánov juo. Ehpit gájt de diehki bátse? Dálkev buktá.

– Majt val de, javlaj Jo. Aktu gus de la dánna, áhkká?

Tjuottjoj ávdánimme firkkala hielmev máhtso ja avtas nubbáj guovla nälggás látte láhkáj. Ájádus, gáktu Jim lij Joj sujsta gielestam, muvva májudahtij. Sujsta lijga tjalme ajtu alega, ja vuohta lidjin ajtu visskada, ájnat vaste. Goammbalis hábmen lij. Suvva gehtjadaládjn de mahkas firkkala vuolen lidjin dássju soappe ja hárpo. Ávdđábáne lijga luojtám, gieda lijga ruoppsada ja gänodime. Tjágñam lij duolvas lierttegábmagijda.

– Vuolgáv rásijt gárddaj luojtátjit, moalgedij Jim.

– Soajttá gus dujna linádahka? Poi le ietjas njuosskis oadtjen ruohkkam!

– Vuorddelaste! Nissun báttátjav sjávot tjuottjoj. Njunnjerájge sujsta galjojga vuoñnadijnes. De rihtjogádj: Alluda ganugu... ehpit galga diehki báhtset. Iv desti gárddasim avtak luojte. Joarkkit. Mujna álla mahkka!

– Vaj de náv! sjuohkkij Jo. Muvva duobbelattjaj sjáhtjalij. Sujsta li ban hálvva jierme luojtám, tsamáj. Ilá álov aktu árrum, árvveda ham, javlaj alvot. Vuoseda sunji berustimev, de gájt jiermodittja.

Ájnat ittjiv viertti. Nissun iesj jiermoj.

– Na, báhtsit de! mudárdij ja álgijdis ráhttistij. Munji de járgijdij: Buvtitjav dunji linádagáv.

– Buorre, vuojdav mánná de rásijt. Sábrrálakkoj gárdev váttsijma. Kálajt sjaddadij bálggá bállájn. Hapsijdin oabme bassamtjáhtjen. Giedjega lidjin ruoppsisjárbuga ja nellikráse. Unnes sjaljutjav lij paua-sjkáltjoigum tjuolldám, mánátij dávkk, mánná ham iednes duoges dáhku viehkalij ja ruoggagádjednamav smállanam bivtastsibrunijn. Visskis bena lij viellidam uvsá sjielmmáj ja dihkijt gáskij. Nissun davva tjevtjastij.

– Gar-r, máhtjána, hártte. Sadje le ruojttsen. Iv la háhppidam uddni rádjat. Biktasijt lav siejggim. Tjája goahtáj.

Ladnja lij stuorre. Siejniht lij oabme ieŋŋilsa tidnigijgum gábtjtám. Rádnik Victoria ávvudibme lij vuojnnet ádásamos tidnik. Bievden lij siejggimfiello ja bassamgárre. Muorralihte. Råsevuoptajs snjisjkoduvvam tjáhppis dimesnállán. Ja vil smállanam tjanástjåhkuna siejne vuosstij. Vuoná bajelt lij hilldov gábtjtám tjuovggisruoppsis báhppárij, vil de hiervvim gájjkkåm rásij- ja gájtsagisájgum, tjabu stáhttaminisstara Richard Seldona bájjnnogåvåjn. Niellja uvsá lidjin lanjås. Akta dávkk oassásij doalvoj, ussjoliv hapsa diehti, nubbe dal sjalljuj goade duogen, ja goalmáda tjadá oademlanjáv ájttsiv. Danna tjuruga sjurrin rábe vuolen. Darvvebáhppárijt ja gájjkkåm habjjarásijt lij vinndekgábtjtåsijda gatsostam.

Aktu allasim lanján lidjiv. Nissun lij oassásin linádagáv viedtjalimen. Gulliv dannák duolmoj allasis mudárda: – Juonná le galla, gásis sá lik luojtteliv? Sálltegurkaj duogen vájbi. Ij huoman. Dan bálttá mánna bävddáj sajev rádjiv ja tjáhkkidiv. Juolgijdam ruossot biedjiv. Gerdas gulliv Jov lávllomin ja Jimav doarromin luojttalimgoade tjádjijt ednamij. Guolmudatjáj. Ádå Selándan älla guoksu, ájnat imálasj bielletijmma, gá gájkka le vuovnnán. Baldedahttá, dagu dal ájmo bahás hekka ednamin váttstaji ja sjlehtji gájkajda. Aktu allasim lanján tjáhkkåhattijn suorgganiv. Nissun nuppen lanján sá de ájgev gålådjij åtsådjines. Majt sá lik danna dagáj? Akti mielastim gulliv giedajt sjpiedtjij bävddáj, akti gis hagnadastij gåssusin tjåddågav rájnnista. Tjuorvvistam luluv gáhtjada! Ájnat ittjiv majdik tsuvke.

– Jiesstánam, gåktu viessu! usjudiv. Dánna dal biejes bájvváj årrot dal duon tjivga ja hárte siegen. Gå lik siejggimis berus. Biedalam ban, diehttelis le biedalam! Man guhkev sá de dánna lisj årrum. Gåktu luluv suvva ságájdahttet...

Dalloj nissun oajves uksarájge guovladij: – Majt sihti? gatjådjij.

– Linádagáv.

– Vuojo, vajålduhttiv. Dåla, sålltegurkaj åvdån lij. Munji ruvsav gålggij.

– Våjbbam sá de littja! Sidå gus låjbåtjav iehkedisbiebbmon? Njuovtjav lisj aj oassásin, ja luluv dunji kålav málestasstet.

– Buorre, mǎjudiv sunji. Buvte gárddaj, ja buvte vil mánáv iehkedisbiebbmuj.

Oajvev sjavnnjelastij ja baksimijdes tjavggij: – Iv. Iv galla. Rájav mánáv lusásihtte biebmojgum ja mielkiijn. Luluv gus vil duoddelájbev ihttátij rádjat?

– Gijtov.

Uksabálláj tjuottjadij.

– Man vuoras le mánná?

– Gudájagák javlajda. Hálvva masjval lij duonen ja dánen. Mujna lij sadjo mánov riegádime maŋŋela. Mánná gis skibáj, dagu dávdda luluj njámmum.

– Ij la duv lágásj. Farra áhtjes muoduk dávks.

Dagu nissun lij midjij vuornodijn rihtjum, de munji aj ritjoj: – Ij, ij galla! Állu ietjam siehke! Juohkka huohppelasj luluj davva ielvvet. Boade goahtáj, Else, hiejte dibágin bállemis.

Jov iejvvijiv gerda badjel guotsadattijn.

– Majt málldo oassásin dahká? gatjádij.

– Iv diede, ittjiv snuokka.

– Na, vájku gáktu. Jim le dunji bálkkám. Majt la dán rádjáj duoppsim?

– Nissun ittjij gálvojdís gávna. Vuoj lijka, dádna la galla sluogas!

Jo lij basádam, luvvam vuoptajdis rájddam gállo rastá, ja skirto nali gárvov boalodam. Snirrvij.

Jim mujsta linádagáv doahppistij. Manniv de gerda gáhtjáj, gánná sierga sjaddin, ja jágátjin basádiv. Tjáhtje lij tjielgas ja gájkin lines. Sámol ja ruogo gáttij milta sjaddin, gággu aj vielggis sáppta

tjåhkanij. Vellahiv tjátjen muorajt gehtjadalá. Muora sjávvunin, sjávvalasstin, vaden sjávvunin. Ilmme suollnen hapsiidij. Nissunav ja mánáv vajálduhttiv, desik luojttalimgoahtáj máhttsiv. Jim vellahij dállá-gátten duollde tsitsivávvav gehtja.

Gatjádiv, gännås lij Joe, ja jus mánná lij iehke-dismállásijt buktám.

– Háv, moalgedij Jim. Jårgiidij almmáj guovlatjit. Ittji gus ielve, makta Jo tjävloj? Munji moalgedij, ávddåla wharej vuolgij: Hijtta lijka! Tjåppep gåjt lisj ijá tjuovgan. Huoman, báhttja, nissuna oadtje le gåjt!

– Galla så de gidodi Jov nissuna negujn. Adjáj muvva.

– Gulá lik. Ittijiv gielestá. Niellja jage li dallutjis, gå dággu manniv. Guokta bieje árruv dánna. Sijda isedijn rádnastalliv Allegátten. Hávsskes, stuorra boaddnje. Giella dagu dudna. Nissun gis bárradärnnon bargaj dappen. Tjábbe dagu budtjasis dagáduvvam. Råsse dággu juohkka nuppát vahko gävllasav giesij, ávddåla ruovdderájdov Napiera milta rádjín, ittjiij ga nissun astijda gávkalussjat. Munji akti åskeldij diedij tjuohteguoktalågevihtta vuoge tjulestittjat.

– Vuoij, hiejte lijka, Jim! Ij la desti dat nissun!

– Diedon le, iv la gåjt hámssárasstám. Jáhkáv boaddnje le jáhttám ja suvva guodám. Sávtsa li dæssju gállása. Vuoij lijka iellemav! Dállá gåjt dággu båditiij dæssju maoria ja hoavke!

Guolmudahkan vuoijnijma mánás firkkala hielmev. Gåhtjadij mijá lusi boartte giedan, mielkkeskiello gis

nuppen. Boartes biebmajt duobbmijiv. Mánná hájn guoranim tjuottjoj.

– Boade diehki, javlaj Jim. Mánnáj tjuvdijdis sjpiedtjistij.

Mánná duobbánij Jima lusi. Luojttaimgoade garra tjuovgga dejvaj suvva. Häjos, unnagasj tjuvgga, gänna lidjin tjuorggis vuohta ja guovggis tjälme. Ráhttsot tjuottjoj tjoajvve ávdemusán.

– Majt gis bievjijt dagá? gatjádij Jim.

Gadnjälav tjiehtjerattjajnis sihkkolij, gehtjaj Jimav moalgeda: – Tjuorgav.

– Náv gus? Majt tjuorga? Dibde bieljiidat árröt!

– Gávájt.

– Masi?

– Vuodjabáhppára bähkátijda ädnám tjálanijn.

– Vuoj! Moadda bágo avta bále! Jim tjalmijdis sunji jállerdi. Bäsávtsajt ja mä-gusájt gus?

– Na, gájkav. Tjuorgav dijáv, gá lihpit vuolggám, ja dijás rásijt ja luojttaimgoadev, ja dal duovva. Munji gievgij. Duovva váni biktasahtá jágátjin. Gehtjadiv ham suvva, gásstá ittij muvva ájtsa.

– Edna gijtov. Tjiehpe la dádná, javlaj Jim. Gánnás gis áhttját?

Mánná vuollebaksimav gálggij: – Iv giehto, iv muodojstihhte berusta! Nuppev bieljev goahpedatjáj.

– Dála, javlliv. Válde boartev, máhtsa sijddasit, giehto nuppe álmmáj de dal bárráp.

– Iv sidá.

– Dujsta bieljev ráhttistav, jus i, nihtij Jim.

– Håv! Giehtov äddnáj. Giehtov äddnáj. Báhtarij de mánná.

Båråjma gallánibmáj ja suovastatjájma juo, ávddåla Jo máhtsaj. Sådna lij bivvasin ja dudálasj. Buollemvijna ruksa giedan.

– Juhkke, guovtes! tjuorvvistij ruvsav allagin siejvedijn. Dála, gurggalihtte guvsijdiseda.

– Tjuohteguoktalågevihtta vuoge, mudárdiv Jimaj.

– Majt javlli? Vuoj! Åro sjávot! javlaj Jo. Manen agev muvva hárdá? Hoalmmeda dagu tjivgga ájllekkåvlå mállásin. Nissun mijáv gáhttu dâhku dán iehkeda nåk ságastalátjit. Mánná, giedajnis siejvij, suvva hoalájdahttiv.

– Jáhkáv de dasi, tjamaj Jim. Giehtoj gus, gâsi boadnjâsj le vuolggâm?

Jo bajås guovlaj: – Sávtsajda! Gulli ham dâdnâ, hubik!

Nissun lij lanjáv rádjâ, tjabu hiervvim nellikrásij gimpujn. Mâj nissunijn tjâhkkâhiijma bievde gietjen, Jo Jimajn gis nuppen. Ulljotjuovgga lij mijá guovdelin. Buollemvijna ruksa ja glâsa, ja tjâhtje. Mánná gis lij de buolvvedam gâre guorraj, dan nanna vuodjabâhppárij tjuorgatjit. Ussjoliv gâvkas láhkáj gâhttjalij gus jâgâtjin dâhpâduvvamijt tjuorggat? Valla Jo duolla diedij sjâvnnjadis. Nissunis lidjin vuopta duoggum, goabbák nierraj lij ruoppsis dieblle ihtâm, sujsta tjalme jilájga, ja árvvedijma sâj Jojn juolggidalájga bievde vuolen. Målssum lij alek firkkalav vielggis calicovuolppon ja tjâhppis skirtton. Mánáv lij hiervvim

alek satijnnamáhkijn vuohtajda. Lanjá muovvasin, gánná tjuruga rábe vuolen sjurádallin maŋenagi bávdáj ravga, de suojmma gárragáđijma.

– Na, gullit dal, tjuorvvij nissun tjármáŋnis bievdev tsábme. Guhtta jage dássta ávdđála válldujiv ja nielli lav dallutjis tsuovkkanam. Javlav boaddnjáj, de galla javlav, majt jáhká dánna dagáv? Jus lulu vaden Allegáttén, de luluv duvva mánáv gáddemis oajtedit. Giehtudaláv sunji mujsta le sielov smálliin ja nágov bájsstám, manen vil, oarev lav áhtsámin.

Nissun oajves giedajisgum adnalij ja mijáv guobbulij. Spájtta hállagáđij: – Vuoj, muhtem bievjijt, tjabu mánojt, de guláv bágov oajvenim skuollamin gátjo ájgev: Manen! Muhttiin valla berunijt málestattijn ruhtas lálkeŋ lággniv dajt tjuoggistittjat, ja de háhkkat gulláv: Manen! Vuoj! Iv gulá berunijt jali ga mánáv, ájnat... ájnat... mahkkulij. Árvvedittja gájt, majt guláv, Mr. Jo.

– Árvvedav, duodastij Jo oajves ruohka.

– Gássjel le munji, guvnnáđij nissun bievde badjel, gá ilá aktu báhtsiv. Ja gá gávllasa hiejtin boahtemis, de boadnjátjam duolla–dálle muhtem bieŋve gádoj, muhttiin vahkojt, ja navti muvva guodij oassásav dájmadittjat. Ja de máhtsaj dudálattjan dagu viejek jágátjin. Vuoj, buoris, giehttogáđij, gáktus vieso. Vatte munji tjullav. Muhttiin gis hálvva moasjádív, vaj de vaden vuolggelij. Ja jus de suojmmuv, de vuordij, desik muvva nagáj báddnudit, ja de moalgedij: Hivás

de, vuolgáv dal. Jáhká gus de nahkiv suvva dáppen bisodit? Ittijiv ban!

– Ieddne, njissalij mánná. Gáváv lav tjuorggam duojs dieván, ja munnuv bednagijn dáppen vuollen.

– Áro sjávot! moalgedij nissun.

Eldagis lanján snjibttjolij. Gulájma átjegav juhtsamin.

– Vijmak luojtij, moalgedij Jo. Dale dahta le oajvenim árrum juo gálmmá bieje.

– Gánnás goade iset dálla? gatjádij Jim várrogisát.

Nissun hagnadastij oajvev bávddáj guvnjáda:

– Jim, sádná le sávtsaj lunna ja muvva vaden guodám, luojtijij.

– Dála, válde glásav, javlaj Jo. Buorádussan, jugesta vil! Ale ávvánis visjá tjerrot gájddam boadnje diehti. Vuoj, Jim, hijta hubik!

– Mr. Jo, javlaj nissun tjalmijdis skirtujnis sihko. Buorre álmáj la dādnā, ja jus mujna luluj tjiegosvuohta, de luluv dunji áskeldit. Jugestav de.

Juohkka oasjádimes eldagis garraj ja átjek lahkaniij. Máj Jimajn árojma sjávot, ittijij ga mánná sajestis labáda. Ienni de njuoktjamav gálggij ja báhppárav básoj tjuorgadijnes.

– Aktu allasim árrot, giehttogádij nissun Joj, guhti ruopptot avtaj tjalmijgum guovlaj. Ja vil de diehki dáhppum vuontsá láhkáj. Jo giedav gálggij bievde rastá ja suvva giedas doahppij. Juska dal gieda eja la vuogas sajen tjátjev ja buollemviinav lagádattijn,

de bátsijga dagu dabbmiduvvam. Tjuodtjániv máná lusi. Mánná dalá lubtsaj dájdas nali munji snirvvi.

– Ale gehtja, javlaj.

– Vuojo lijka, hiejte lik! Jim munnu lusi bádij. Nuohkásav gárajma, vaj mánáv miellodijma munnuj gáváv vuosedittjat. Suv gáváv lidjin galla imálattja ja vaste. Sluogas bieriga dahkam bierigis dájdda. Ittjiv ban de guoktálatta mánás miella skibáj. Midjij gávávdis vuosedattijn de buosjoj sieldes vájmmelin, tjaíjmaí ja doargestij, giedajdis sierrií.

– Ieddne! tjuorvvij. De dal tjuorgav dájda, majt buorggu tjuorggamis! De dal!

Nissun bievdes gáhtjadij máná lusi ja sujsta oajjev spáhkkalij. – Dásskálav duvva hájn vil, jus vil duosta dakkáriíjt iktet, rágoj.

Jo líj ilá gárramin majdik ájtsatjit, ájnat Jim nissunis giedav jávsáj. Mánná ittjij njigáda ga. Duobbánií vinndegij ja darvvebáhppáris tjuorugijt tjoaggegádij.

Bávddáj máhtsajma. Máj Jimajnv avtan gietjen, nissun guovtes Jojn oalggálakkoj gis nuppen. Gull-dalijma áttjádálkev, nák moalgádalájma: – Dale líj galla lahka. Duola hájn ássju. Ja de Jo, gá garrasit bávkedij: – De lijka állijma. Másjasj de. Ja de gis rásjov gurggalij, luodagin gulluj ruovddedáhkkov deíjadijnv.

– Dánna gájt lulujda idjadií, javlaj nissun.

– Ájtu, guorrasij Jo. Árvvedahtte diedij, majt dagáj.

– Buktit gálvojdihhte luojttaimgoades. Dådja nâhkâstihppe oassâsin máná siegen. Hárjjánam le danna oadátjit, ij ga dunnuj hárrusa.

– Vuoj, ieddne, ittjiv ham goassak, tjumbádiv mánná.

– Hiejte gielestimes! Ja de Mr. Jo ádus dán lanján.

Ajpigin gulluj, ájnat dâssje gâhttalit sunnuv ganu-
gahttet. Ilá dâjs almâs lijga. Nissuna guovlodattijn,
gâktu dahkat, de Jo dannák tjâhkudalâj imâlasj
alvvusin ja ruoppsadin. Sujsta lijga tjâlme bâhtânam,
ja njunnjevuolsjkávtjâjdis gesudij.

– Vatte tjuovgav, javlaj Jim. Gârddaj lav. Guovtu
manâjma. Râssjo munnus muodojt svisjkoj. Ednam
tjuovgaj, dagu giedde luluj buollám. Tjivgatijj lâhkâj
dullujma, mahkas lulujma radjárâsstám. Tjajma
tjuorvojma goabbák guojmmâsimme. Máhtsajma
mañenagi wharej, gânnâ mánná lij juo oassâsa duostu-
dagá nali látjov dahkam.

Nissun munnuj tjuovgav buvtij. Jo ietjas gálvojt
Jimas váldij. Uksa lij dal dahppot.

– Buorre idja, gâjkka! tjuorvvistij Jo.

Mâdja Jimajn de tjâhkkidijma berunvuossajda.
Ejma nagá hiejttet tjajmmamis, juska lulujma
iellema vâdán ârrum. Löhka ja tjârbiele dâhkkos
gahtsahin. Ihka gâsi guovlastijma, de vuojnijma
Camp Coffee-mâjnnusijt ja tjâhkkobiergojt. Dajda
giejgijma, gâhttalijma lâhkât dievva tjajmmusijs ja
njahkkasijs. Mánná munnuv duostudagâs guobbulij.
Oadâdagáv ierijt bálkestij ja guolbbâj tjiellij, gânnâ

de rávvis idjavuolpujnis tjuottjoj. Juolgijnis nuppev ruvvij. Ejma sujsta berusta.

– Massta tjajmmabihte? gatiádij muoden.

– Dujsta! tjuorvvistij Jim. Duv ruoppsis máttos, tjiygga.

Mánná de moarádij ja giedaigum siejvvegádj:

– Ähppe val galga mujsta tjajmmat, biessegábmaga! Jim gis mánáv lágñolastij ja duostudahkaj luohtij.

– Oaddá dal, bivtjudallásj. Jali tjuorga. Dála tjálan, ane vájk ädnát rieknikgirjev báhppárin.

Rásson gulájma nuppe lanjá guolbev gitjárdimen Jo njágadijn dan rastá. Uksa rahpusij, dahppusij.

– Aktuvuohta, tsamádj Jim.

– Tjuohteguoktalágevihtta vuoge... Vuoj! Suddilme vieljatjam!

Mánná girjes bielev gabestij ja munji hájggádj.

– Dála, javlaj. Dávva dagáv iednev delbastittjat, gå muvva dunnu sähkáj biejjaj. Tjuorggam lav, majt buorgoj goassak tjuorggamis. Tjuorggam lav, man diehti nihtá muvva vuohtjet! Iv vieleda! Iv vieleda!

Tjuorggam lij nissunav, guhti álmáv birssujn vuottij ja de sunji rákkev bálij.

Tjiellistij duostudagás guolben gissjvurittjat gatt-sajdis gáske.

Mádj Jimajn gátsijma bieje márijdibmáj tjuorgas guoranimme. Viertostij, mánná oaddáj garrasit vuojna. De tjuodtjánijma ja suolevuolev whares snjuvgedijma gárdaj. Bieddjis balva gárvvun tjuovggisruoppsis almen. Gálos rádasj básudij. Ilmme luvva rássen

hapsijdi. Jur sádalij gahppadattijn de Jo whares idij.
Munnuv siejvii vuolgátjit.

– Dunnuv maŋŋelattja jávsáv, tjuorvvij.
Gávajma rahten, de lij gis bájkke gáhtum.

WOLFGANG BORCHERT

Tyska *Trümmerliteratura* tjälle Wolfgang Borchert le dâbdos buojkodimes Tysklânda vidjurijt nuppât vâraltdoaro maŋgela. *Trümmerliteratur*, sâbmâj “bâtsidisgirjâlasjvuohta” vuoset,

gâktu Tysklânda âlmmuk hâhttuj bierggit doaro maŋgela, ja gâktu viessun bâtsidisâj guovddelin. Ittjij hâhppida âlov tjället, valla dâbddusamos tjâlos le vuosâdus *Draußen vor der Tür*. Dâhta giehttu, majt sijddaj mâhttse soldâhtta âtsâdallâ, gâ dal dahpas uvsaj âvdân hâhttu tjuodtjot.

Borchert tjâlij aj novellajt dat âjges, ja le buorre buojkulvis giehtodijn, mij le tyska *Kurzgeschichte*. Dán girje guokta subttasa libâ dakkâra. Tiebmán älla dâssju bâtsidisâ âlggon, valla adjâj mielan. Borcherta tjállusijs lâhkâ, makkâr bâjstojt nasjonalsosialissma le guodâm ulmuttij. Giehttomvuohke le âlkke njuolgga giellaj. Wolfgang Borchert riegâdij 1921 ja jámij 1947.

IJÁJT GÁJT TSIEBANA ÅDI

Aktugasj muvran lij rájgge, mavva árraiehkeda
bäjävadahka alekruoppsadin bájtij. Dubme
fievaj tsäggahiddje rádes bijppabátsidisáj gaskav.
Ruge ájdámiehttse náhkástij.

Tjalme lijga tsápptsot. Akti ga vil sjevnjudij. Ielvij
soames lij ladnjaj tjágnam ávddåsis sjávot ja suolev
tjuottjadittjat. – De littjav boahttum! ussjolij. Valla
rammkalastedijn de ájtsaj dæssju häjot gárvvunam
ruojdajt. Daha hálvva roahkkahijga ávdånis, vaj
gaskav vuojnij. Duostaj guovlastit juolgij badjelij,
vuoynij vuorrasap álmåv. Sujna lij nijbbe ja boartte
giedan. Ja ednamasj suormmagietjijn.

– Oadá gus dánna váj majt? gatjádij álmåj suvva
oajvvetjuhpas vuolus gehtjada. Jürgen ramkoda bäjvá-
dagáv álmå ruojdaj gaskas guovlaj ja javlaj: – Iv, iv
oade. Gáhttimin lav. Álmåj nihkkustij: – Na, danen
lisj de dåt soabbe?

– Le, vásstedij Jürgen buosjet ja soappev doahppij.

– Majt de gáhtti?

– Iv máhte giehttot. Gitta soappes adnalij.

– Biednigijt gus de? Álmåj boartev luojtij ja hijtama
guorav nijbijn siejvij.

– Iv, álla ávvånis biedniga, giehtoj Jürgen álbeda.
Állu iehtjádav.

- Na, majt lik?
- Iv máhte giehttot. Iehtjádav gis.
- Na, ale de. De iv ga dunji subtsasta, mij le muv boarten. Juolgijnis álmáj boartev diebttjistij. Nijbev máhtsastij.
- Háv, árvvedav má mánná, maha li boarten, moalgedij Jürgen berustik. Kanijna biebmo.
- Vuojo lijka, ajtu! javlaj alvaduuvam álmáj. Sluogas birek la ham. Man vuoras?
- Avtsejagák.
- De sá tjabu avtse. De má buvtá, man állo le gálmma gierde aktse?
- Diedon, vásstedij Jürgen. Ájgev gáládittjat vil duoddij: – Állu álkke láhkát. Ja guovlaj álmma ruojdaj gaskav. Gálmma gierde aktse gus? akti vil gatjádij. Guoktalågegieltjav. Buktiv dalá láhkát.
- Duolla, javlaj álmáj. Jur dan állo kanijna li mujna. Jürgenis njálmme jårbudij: – Guoktalågegieltjav gus?
- Boade gehtjatjit. Moattes li vilá tjivga. Sidá gus?
- Iv ham máhte. Vierttiv vilá dánna årrot gáhttimin, javlaj Jürgen guoktálatta.
- Gätjo ájgev gus? gatjádij álmáj. Ijåjt gus aj?
- Ijåjt aj. Gätjo ájgev. Agev. Jürgen gehtjadij roahkogis ruojdajt. Juo lávvodagá rájes, sjuohkkij.
- I gus de valla goassak sijddaj vuolge? Båråstit gåjt háhttu muhttijn. Jürgen giergev lággnistij. Danna lij lájbbebielle. Ja metállaskáhppo.
- Suovasta gus? gatjádij álmáj. Le gus de bijppa?

Jürgen vil garrasappot soappes adnalij håla: – Gurppiv. Iv bijpas berusta.

– Suddo, moalgedij ålmåj boarttáj guggnida. Kanijnajt gâjt lulu boahtám gehtjatjit ållu sietton. Tjivgajt galla. Márjju lulu fáronit avtav vålldám. Majdis i besa dáppet ierijt.

– Iv, javlaj Jürgen håjet. Iv, iv de.

Ålmåj boartev váldij tjuodtjána. – Na de, gå állis viertti diehki báhtset. Suddo. Ja de jårgijdi. – Jus dal i muvva biehte, moalggelij Jürgen: Tsiebanij diehti. Roahkogis ruojda lávkkistijga ruoptus suv lusi. – Tsiebanij diehti gus?

– Jur. Jábbmegijt bårri. Ulmutjijt. Dajs ham viessu.

– Guhtimusj navti javllá?

– Åhpaddidjema.

– Ja dådnå gus de tsiebanijt gáhtti? gatjádij ålmåj.

– Iv de galla dajt! Ja de tsamáj: Vielljam gis duon vuolen vellaj. Duola. Jürgen såppiijn gieggelij slábmam muvrraj. Mijås goahte bávkanissaj dejvadaláj. Akti ga tjuovgga tjálláris gáhtolij. Ja sådnå aj. Tjuorvudam lip suvva. Mujsta lij vuojnunagi unnep. Esski nieljeagák. Dánna lisj så vilá. Mujsta le ham vuojnunagi unnep.

Ålmåj Jürgenis oajvvetjuhpa gehtjadij. De hähkkat iktelij: – Na, ij la gus åhpaddidjedja giehttum tsiebana ijájt ådi.

– Ij, tsabmalij Jürgen ja vuojnnet ållu vájba. Ij la giehttum.

– Na, javlaj ålmåj. De le lik de åhpaddidje, gå ij davva ga diede. Ijájt gâjt tsiebana ådi. Ijájt máhtá

jasska sijddaj máhttsat. Juohkka iján ádi, oaddáji vallak sjevnjut.

Jürgen sáppijnis ruhkáj rákkátjiit debtjudaláj.

– Dáha li mahkas látjutja, ussjojij. Dássju látjutja. De álmáj (gässta roahkogis ruojda lijga tjadá juolodime) hálaj: – Diedá gus majt? Manáv dal kanijnajdam biebmasittijat, ja de guolmudahkan viedtjalav duvva. Márjju fáronim avtav buvtáv. Unnagattjav, váj mat mielas la dádna?

Jürgen ruhkáj rákkátjiit debtjudaláj. Mahkas unnes kanijnajt. Vielggadijt, rávvadijt, vielggisrávvadijt. – Iv dal hájn diede, javlaj várrogisát roahkogis ruojdajt gehtjada. Jus dal ajtu ijájt ádi.

Álmáj lávkkij movra bátsidisá badjel rahtáj. – Majt val de. Dijás luluj áhpadiddje ierijt jáhttát, jus dal ij dakkárijt diede.

De Jürgen tjuodtjánij gatjáda: Jus dal avtav luluv oadtjot. Márjju vielggadav?

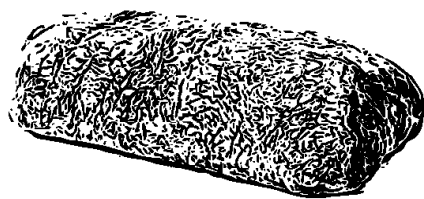
– Gáhttalittjav dunji buktet dakkárav, tjuorvoj álmáj juo vádtsámin. Valla galga de dánna vuorddet. De maŋŋelattja doalvov duvva sijddasit. Vierttiv má áhtját bagádit, gáktu kanijna árudagáv dahká. Gá vierttibihtit ham davva dahkat.

– Vuordáv mánná, tjuorvvistij Jürgen. Vierttiv hájn dännák árrot gáhttimin, desik guolmudahtjá. Vuorditjav dallutjij. Ja tjuorvvistij vil: – Miján li sijdan fiello. Gisstofello!

Majdis álmáj lij desti gulák. Bájvadahkaj viegaj roahkogis ruojdajisgum. Biejvve ruopsudij iehkedis,

ja Jürgen vuojnij davva ruojdaj gaskav bájttemin, náv
roahkot lijga ruojda. Boartte gis svahkadij duohku-
diehki. Kanijna biebmo lidjin danna. Ruoddnis
biebmo, majt dubme lij rávudahttám.

LÁJBBE

Hähkkat de nissun smaredastij. Biellegålmån.
Imájdaláj, manen lij smaredam. Na de nav!
Gievkanin lij soames tjáhkunav nárddålam. Gull-
dalij davva. Sjávvunam. Ilá sjávot, ja giedajn gulá-
dijn látjov guoranis de ielvij davva guorrusin. Danen
lij ham nāv imálasj sjávot: Vuojnņanis lij gáhtum.
Nissun sá de tjuodtjánij ja njágaj sjievnņjis lanjás
gievkanij. Gievkanin de äjvvalijga. Biellegålmån.
Vuojnij juojddá vielggadav gievkanbievden. Tjuovgav
tsahkkidij. Goabbák skirttuj gárvvunam tjuottjojga
vuosstálakkoj. Iján. Biellegålmån. Gievkanin. Giev-
kanbievden lij lájbbefádi. Nissun ájtsaj álmáj lij
allasis lájbev suottastam. Nijbbe lij vilá fádi guoran.
Gábtjtåsin vilá småle. Iehkedijt oaddádijn de má agev
bievddelijnev sjallij. Dálla gis lidjin småle lijnen. Ja
nijbbe dannák. Guláj guolbe giergijs galmmasav
badjánimen ietjas vuosttij. Ja gehtjastij ierijt fádís.

– Jáhkktiv dánna lij juoga, moalgedij álmáj.

– Månnå aj gis juojddá gulliv, vásstedij nissun.
Ájtsaj vil álmáj skirton iján galla vuorrasin vuojnņuj.
Nāv vuorrasin dagu lij. Gudálågegålmå jagák. Biejvijt
de lij álu mahkas nuorabun. Nissun le gájt vuorastu-
vvam, ussjolij álmáj, skirton gájt állu vuorastuvvá.
Márjju vuoptaj diehti danen vuojnņu. Nissunij hárráj

le ham ijájt agev navti vuoptaj diehti. Daha hähkkat náv vuorastuhti.

– Beras lulu gábmagijda tjágnam. Farra gá dale navti rihtsojuolggen guolbe giergij nanna. Snubastuvátja.

Nissun lij álmáv gehtjak, gá ittij gierda gállásijdes. Gielestij, gá lijga juo gálmmlågeaktse jage gállasjvuodan.

– Jáhkiv dánna luluj juoga, moalgedij vil guovla ájadalák tjiegas tjiehkaj. Juojddá dännák gulliv. De jáhkiv dánna luluj juoga.

– Gulliv mánná aj juojddá. Ájnat ij lim vuojnnet mige. Fádív bievdes váldij ja smálijt lijnes njámastij.

– Ij, ij lim vuojnnet mige, gárddádij juoren.

Nissun viehkken hállagádij: – Báhtu då. Álggot så dávk gulli. Báhtu då oaddátjit. Snubastuvátja. Gálmma giergij nanna tjuottjodijnát.

Álmáj vinndegij gehtjastij. – Na, álggon lisj dávk de juoga árrum. Jáhkiv dánna luluj.

Nissun giedav tjuovga bårkunij biejjaj. Vierttiv dal tjuovgav jáddit, ietján luluv vierttit fádij gehtjastit, ussjojij. Iv de galla fádív akti vil gehtjasta. – Báhtu då, moalgedij tjuovgav jáddi, álggot då dávk gulli. Dáhkko ham goalle agev bieggan siejnev tsábbmá. Goalles lisj dávk juhtsam. Bieggan agev skuollá.

Goappátja de boadáldagáv oademladnjaj njágajga. Sunnus rihtso juolge guolbev sjpádtjun.

– Bieggá má, tjuottjodij álmáj. Álles ijáv bieggá.

Látjon de nissun hoalláj: – Na, álles ijáv bieggá. Goalles dávk lisj skuollam.

– Na, mánná gis jáhkkiv gievkanin skuolaj. Ájnat goalle farra dávk. Álmáj hálaj, dagu mahkas juo luluj oaddámin. Valla nissun gis ielvij, manen giellas dahkon gulluj gielestattijn.

– Galsjas, moalgedij nissun gávasta. Suonjav dal oadádagáj vuolláj. Buorre idja.

– Buor'idja, vásstedij álmáj. Na, aitu le galsjedam. Ja de sjávvunijga.

Moatte minuvta maŋŋela gulláj nissun álmáv sjávot ja várrogisát suosskamin. Tjiegŋalit ja buohta vuojŋaj, vaj álmáj ij lulu ielvvet suvva vilá gáhtsemin. Majdis náv juovnnát suoskaj, vaj suojmma dasi oaddáj. Gá de álmáj maŋep iehkeda sijddaj bádi, de nissun niellja lájbbebiehke sunji gálggij. Ávdđála lij dássju gálmma oadtjum. – Bårå lik niellja, moalgedij ja duobbánij. Iv mánná dáv lájbev náv muojon lágeda. Bårå de ienni dādnā vil biehkev. Iv mánná lágeda.

Nissun gehtjadij álmáv fádi bajelt guvnjádattijn. Ittjij álmáj bajás guovlasta. Ienni de hádjānij nissunij. – I gájt dássju guokta biehke máhte bárrát, moalgedij fādisis.

– Máhtáv galla. Iehkedijt ittjiv goassak muojon dáv lájbev bårå. Bårru dā. Bårru dā. Esski maŋŋelattja tjáhkkidij bievde guorraj tjuovga vuolen.

Tjuovos

BÁHKOSJKÁNJGGO

Alvadus alvaduhtte ássje; skandálla
Bäjjvadiet biejev juonná árrat
Bårådahka bájkke, gånna bárrå; bårådimladnja
Dimesnállån sáffå
Dájssudahka (niejdde báhko) skihppijviesso miellas-
kihpasijda; sanatávrrå
Guovlodit plánav dahkat; guovlov gávnnat; orienterit
Guovludahka pládna, orientasjávnnå
Hahkadit alvvit
Hárjebadoj vuontsesláttij máddo, man bahtuhin le
stuorra hárje; fasádna
Juolggidallat juolgijgum duohtastit nubbe nuppev;
juolgijgum madtjuhit
Lajsadit subtsastallat; suojmma hállat; hoalmmedit
Lådadahka gånna li låda; komávddå lådajgum
Oahppevasjvuohta diedojt guoradallat vuogádahkan;
vitenskap
Stuorhárjebadoj vuontsesládde hárjebahtuhij pavo-
máttos; dárruj *påfugl*
Sierranierra originálla ulmusj; guhti sierra láhkáj
dåmat; ij agev nån jiermmå
Sierrudahka sierra bielle; dåbdomärkka

Sjimudit sjibmon vuojnnut
Snivvudahka detállja
Spájtstudahka makta spájtta jáhtå; fártta
Suddodåbdåstahka gånna katolihka girkkon suttojdis
dåbdås
Tjanástjåhkun tjåhkun, mij le tjoahkkáj tjanáduvvam;
koarjjatjåhkun
Tjumbádit ságastallamij sehkanasstet; boarkkit
rudnamav
Tjåbbádis ulmutjahttem; guddnediddje dâmadibme
Tjålan tjållemvådtsak
Tjålun namá álggobokstávva, initiålla
Tjåhkun man nanna tjåhkkåj; ståvllå; nållån
Tsuhpal adjáj tsuppul
Vuornågis advokåhtta

VUODOTJÄLLUSA:

Poe, Edgar Allan. (1845). The System of Doctor Tarr and Professor Fether. Tjällusin *Graham's Magazine*.

Kivi, Aleksis. (1864). Tarina Nurmijärveltä. Tjällusin *Suometar*.

Tjehov, Anton. (1899). Душечка. Tjällusin *Семья*.

Woolf, Virginia. (1921). Kew Gardens. Tjoahkken *Monday or Tuesday*. The Hogarth Press.

Doyle, Arthur Conan. (1891). A Scandal in Bohemia. Tjällusin *The Strand Magazine*. George Newnes Ltd.

Joyce, James. (1914). The Sisters. Tjoahkken *Dubliners*. Grant Richards Ltd.

Tolstoj, Lev. (1911). Алеша Горшок. Tjoahkken *Посмертные художественные произведения Л. Н. Толстого*.

Tagore, Rabindranath. (1892). Kabulivala. Tjállusin *Sadhana*.

Chopin, Kate. (1893). A shameful affair. Tjállusin *The Times-Democrat (New Orleans-La.)*.

Chopin, Kate. (1893). Désirée's Baby. Tjállusin *Vogue*.

Mansfield, Katherine. (1912). The Woman at the Store. Tjállusin *Rythm*. The St. Catherine Press.

Borchert, Wolfgang. (1947). Nachts schlafen die Ratten doch. Tjoahkken *An diesem Dienstag*. Rowohlt.

Borchert, Wolfgang. (1946). Das Brot. Tjállusin *Hamburger Freie Presse*.

GÁLDO:

Andresen, M. (2021). Katherine Mansfield. *Store Norske Leksikon*. Viedtjam: https://snl.no/Katherine_Mansfield

Atherton, J. S. (2022). James Joyce. *Encyclopedia Britannica*. Viedtjam: <https://www.britannica.com/biography/James-Joyce>

Børtnes, J ja Lunde, I. (2021). Lev Tolstoj. *Store Norske Leksikon*. Viedtjam: https://snl.no/Lev_Tolstoj

KateChopin.org:a dâjmadiddje. (2022). Biography. *KateChopin.org*. Viedtjam: <https://www.katechopin.org/biography/>

Lunde, I. (2022). Anton Tsjekhov. *Store Norske Leksikon*. Viedtjam: https://snl.no/Anton_Tsjekhov

Robinson, W. A. (2022). Rabindranath Tagore. *Encyclopedia Britannica*. Viedtjam: <https://www.britannica.com/biography/Rabindranath-Tagore>

Selboe, T. (2021). Virginia Woolf. *Store Norske Leksikon*. Viedtjam: https://snl.no/Virginia_Woolf

Sihvo, H. (2018). Kivi, Aleksis. *Kansallisbiografia-verkkójulkaisu*. Viedtjam: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-002826>

Skei, H. H. (2022). Edgar Allan Poe. *Store Norske Leksikon*. Viedtjam: https://snl.no/Edgar_Allan_Poe

Vestli, E. N. (2021). Wolfgang Borchert. *Store Norske Leksikon*. Viedtjam: https://snl.no/Wolfgang_Borchert

Wilson, P. K. (2022). Arthur Conan Doyle. *Encyclopedia Britannica*. Viedtjam: <https://www.britannica.com/biography/Arthur-Conan-Doyle>

